

worden, de handelingen te verrichten, die het afgeven van een indirect vuur vereischt. Deze is normaal op ± 1500 M. te stellen.

10. Men zal aan de hoofdvuurkracht van het infanteriebataljon, de mitrailleurcompagnie, de mogelijkheid tot vuurafgave moeten verschaffen door in het aanvalfront vrije strooken te laten. Hierom zullen de minimum frontbreedten van bataljons en hogere eenheden, moeten worden vergroot.

11. De tactiek eischt bij de mitrailleurcompagnie eene organisatie van sectiën, elk bestaande uit twee halfsectiën, elk van twee mitrailleurs.

12. Het gewenscht het vuren op vliegtuigen door zware en lichte mitrailleurs der infanteriebataljons te beperken tot afweer van rechtstreekschen aanval op die bataljons.

MEDEDEELING.

Het debat over deze verhandeling zal gehouden worden op Vrijdag 18 Maart. Zij, die in debat wenschen te treden, worden beleefd verzocht, zulks zoo spoedig mogelijk aan den Secretaris-Penningmeester, Amalia van Solmsstraat 31, 's-Gravenhage te willen opgeven.

HET BESTUUR.

Bijeenkomst van 21 Januari 1927 te 's-Gravenhage.

DEBAT over de voordracht van Luitenant-Kolonel P. DONK: *Verbetering van de Landmacht door overgang tot een ander stelsel van legervorming met een kleinere kern van beroepskader.*

Voorzitter: Z.Exc. Luitenant-Generaal b.d. J. L. TEN BOSCH.

De VOORZITTER. M. H. Als gewoonlijk open ik de vergadering met U allen een hartelijk welkom toe te roepen en

nu deze vergadering door omstandigheden, gelukkig geen ernstige, tevens onze eerste bijeenkomst in het jaar 1927 is, verbind ik aan dat welkom een gelukwensch voor U allen in het Nieuwe jaar; moge het U zegen en voorspoed brengen.

Het doet mij oprecht leed, dat ik onmiddellijk op dezen heilwensch een woord van weemoedige herinnering moet laten volgen aan de nagedachtenis van een onzer leden, den 1en Luit. der Inf. N. I. L., SIMONS, die 2 Januari j.l. in West-Sumatra is gesneuveld.

De omstandigheden, waaronder die officier het leven liet, zijn U ongetwijfeld allen bekend, want wie onzer, onverschillig of hij behoort tot de Nederlandsche of tot de Nederlandsch-Indische weermacht, leeft niet mede met hetgeen daar ginds, in onze Koloniën, tegenwoordig geschiedt.

Welnu, dan zult U ook weten, dat hij als eerste naar het terrein van den opstand snelde en ook als eerste, het offer werd van het vervullen van den militairen plicht.

Mijne Heeren, wij staan als altijd in dergelijke omstandigheden machteloos tegenover het onherstelbare, wij kunnen slechts uiting geven aan het gevoel, dat ons bezielt. Sta mij dan toe, Uw aller tolk te zijn, door te zeggen, dat wij het diep betreuren, dat de levensdraad van dezen jongen man, die nog zooveel van het leven had te verwachten, plotseling op zoo'n gewelddadige wijze werd afgesneden.

Moge het Indische Gouvernement door het treffen van krachtige voorzorgsmaatregelen er in slagen, om nieuwe misdadige pogingen tot omverwerping van het wettig gezag te voorkomen. Dan zal dit offer, met zooveel andere, niet te vergeefs zijn gebracht.

Ik deel aan de Heeren mede, dat door het Bestuur is beslist, in den vervolge onder de debaters zal worden gelooft om de volgorde, waarin zij het woord zullen verkrijgen.

Ik deel voorts aan de vergadering mede, dat om de Heeren niet al te veel van het goede te geven en vooral om finantieele redenen, het Bestuur gemeend heeft de navolgende wijzigingen in het werkplan te moeten aanbrengen.

Hedenavond komt, zooals U bekend is, het debat over de voordracht van Overste DONK, terwijl op Vrijdag 11 Februari het debat over de verhandeling betreffende de bevordering van de officieren door Kapitein VAN SLOBBE zal plaats vinden.

De debatten van deze beide avonden zullen worden opgenomen in Aflevering VI van het Orgaan, gelijktijdig met eene verhandeling over „het Mitrailleurvraagstuk” door Kapitein LAGERWERFF.

Op Vrijdag 18 Maart eindelijk zal de laatste vergadering van dit werkjaar gehouden worden, waarin de Kapitein GROTENDORST de „Directe en indirecte richting met kustgeschut” zal inleiden. Op dienzelfden avond zal eventueel het debat plaats hebben over de verhandeling betreffende het Mitrailleurvraagstuk.

De voordracht-GROTENDORST en het debat-LAGERWERFF zullen tezamen in Aflevering VII worden opgenomen.

De voordracht van Kolonel DIEHL over „De Geneeskundige Dienst te velde” is verschoven naar de eerste bijeenkomst van het volgend werkjaar.

Voorts breng ik U in herinnering, dat de debatten, die reeds naar aanleiding van het onderwerp van hedenavond gehouden zijn, gelijk met die van hedenavond in Aflevering VI zullen worden opgenomen.

Aangezien geen mededeelingen van huishoudelijken aard zijn te doen of huishoudelijke zaken zijn te behandelen, kan thans het debat over de voordracht-DONK vervolgd worden. Zooals aan de Heeren debaters nader bekend is gemaakt, zal ieder hunner hoogstens 15 minuten worden toegestaan. Waar reeds een 18-tal Heeren voor het debat zijn ingeschreven, en waar verder den inleider natuurlijk nog het woord moet worden verleend, zal het, een ieder kan het zelf narekenen, hedenavond zeer laat worden. Dat is op zich zelf niet zoo erg, maar in het belang van de gewichtige aangelegenheid, waarom het hier gaat, is het niet. Ik moge dan ook met den meesten aandrang beleefd verzoeken, indien een der Heeren debaters, in hetgeen een zijner voorgangers in het midden heeft gebracht, aanleiding vindt om van het woord af te

zien, omdat deze ongeveer hetzelfde heeft voorgedragen, wat hij zeggen wilde, dit niet na te laten en spoedig aan mij mede te deelen.

Het woord is aan den Kolonel Jhr. RoëLL. ¹⁾

Kapitein J. A. G. VAN ANDEL. Mijnheer de Voorzitter. Het zij mij, naar aanleiding van inleiders vierde stelling, veroorloofd eenige opmerkingen te maken.

Hetgeen ik naar voren wil brengen, doe ik als troepen-officier, die gedurende ruim 24 jaren — met een halfjaar bureeldienst als onderbreking — steeds in en met den troep heeft dienst gedaan.

Eenige praktische ervaring op het gebied van opleiding en vorming van kader en troep vermeen ik in die periode wel te hebben opgedaan.

De inleider nu wenscht de jonge manschappen te zien opgeleid door eigen verlofskader, dat wil zeggen, door vóór-opgeleid jong verlofskader.

Inleider heeft zich niet uitgelaten hoe hij zich de opleiding van den verlofs-officier voorstelt, wel deelde hij mede dat de onderofficier slechts 5½ maand opleiding zal hebben genoten, als hij met de opleiding wordt belast.

Thans geschiedt de opleiding van de manschappen door beroepskader; bij het korps, waartoe ik behoor, met een gemiddelden diensttijd op het oogenblik van ruim 16 jaar voor officieren en ruim 12 jaar voor de instructieve onder-officieren.

De proef, in 1926 gehouden, om het zelf nog in opleiding zijnde jonge dienstplichtige kader te doen medewerken aan de opleiding van recruten, laat ik hier buiten beschouwing. Terloops merk ik op, dat deze proef bij het korps waartoe ik behoor, naar het oordeel der C. Cn. een weinig gunstig resultaat heeft opgeleverd.

Welk is nu het resultaat van de opleiding door beroepskader?

Gegeven de te verwerken stof (welke toch, bij vroeger ver-

¹⁾ De eerste vier, nu volgende redenen, zijn reeds in de bijeenkomst van 17 December 1926 uitgesproken.

geleken, aanmerkelijk is uitgebreid) en de beschikbare tijd, is m. i. het kennen en kunnen van de manschappen op het einde van hun eerste-oefeningstijd hoogstens met „even voldoende” te taxeren, en dit dan nog bij het stellen van zeer bescheiden eischen. Het is een heel dun vernisje van geoefendheid, dat na $5\frac{1}{2}$ maand verkregen kan worden. Dit kan ook wel niet anders, daar de oefenstof te snel en te vluchtig doorloopen moet worden. Dat zijn nu eenmaal de gevolgen van een telkenmale afknabbelen van den eersten oefeningstijd en daartegenover uitbreiding van de oefenstof. Ook voor de opleidings-ervaring-bezittende beroepsinstructeurs is een met handen breken van ijzer niet mogelijk. Naar mijn oordeel moet er n.l. onderscheid gemaakt worden tusschen de *werkelijke geoefendheid* van den gemiddelden soldaat, n.l. dat wat hij nu *werkelijk* kent en weet, èn anderzijds den globalen indruk, dien tijdens eene gevechtsoefening in het terrein de troep maakt. Deze laatste wordt niet gauw als onvoldoende of als niet gunstig onderkend.

Door wie men nu ook de manschappen laat opleiden, naar mijne meening mag onder geen voorwaarde genoeg worden genomen met *nog* minder dan het vernisje van geoefendheid, dat thans verkregen kan worden.

Derhalve moet ten aanzien van het vóóropgeleid verlofskader de eisch gesteld worden, dat met het door dit kader te geven onderricht geen mindere resultaten bereikt worden dan met het door het beroepskader gegeven onderwijs. Houdt men hieraan niet de hand, dan gaat de troep *absoluut onvoldoende* afgericht met groot verlof.

Alvorens nu een jong vrijwillig sergeant voldoende bruikbaar is om aan hem de africhting van eene klas recruten in het algemeen te kunnen toevertrouwen, moet hij een diensttijd van *minstens 2 jaar* hebben. Leiding en bijstand van ouder en van hooger geplaatst kader blijft voor een dusdanig jong instructeur beslist noodzakelijk, en dan is er nog geen sprake van, dat hij met kennis van zaken sommige moeilijke onderdeelen der instructie zal kunnen onderwijzen.

Die periode van 2 jaar omvat dan allereerst de eigen opleiding van den betrokkene en voorts eene periode, welke absoluut noodig is om het instructie geven te leeren.

Die periode van twee jaar acht ik, mij baseerend op mijne en anderer practische ervaring, inderdaad een gemiddeld minimum. Ik geloof dat de Heeren, die ten deze en vooral ook wat betreft de tegenwoordige oefenstof een veeljarige practische troepenervaring bezitten, met mij van oordeel zullen zijn, dat voor het vormen van een bruikbaar instructeur die periode van 2 jaar inderdaad niet te ruim genomen is.

Het geldt dan hier nog vrijwillig kader, dat het beroep als levenstaak gekozen heeft, en dat er persoonlijk een eer in stelt, om zoo spoedig mogelijk in zijn rang als volmondig te worden beschouwd.

Voor het uit een lichte voor kadervorming aangewezen personeel moet eene periode van 2 jaar, bestemd voor opleiding én vorming tot instructeur, dan toch zeker als minimum worden aangenomen, alsvorens dit jeugdige personeel met de opleiding van de reeruten met eenig vertrouwen op een redelijken uitslag kan worden belast. Of dit jonge verlofskader alsdan de taet en de routine zal bezitten om den troep goede tuchtbegrippen bij te brengen en de tucht te doen inleven, is mijns inziens nog zeer de vraag.

Met groote opgewektheid en bezieling zullen de aangewezenen, die voor $2\frac{1}{2}$ jaar uit hun studie of uit hun werkring worden gerukt, wel niet de hun op te dragen verplichtingen vervullen.

Met „amateurs” waarmede de bijzondere militaire medewerker der Haagsche Post dit verlofskader vergelijkt, heeft dit kader naar mijne meening al heel weinig overeenkomst, daar amateurisme in de eerste plaats vrijwilligheid en voorts een zekere mate van enthousiasme voor een bepaalde zaak op den voorgrond stelt, waarvan hier toch zeker geen sprake is.

Zeer afdoende leiding en bijstand, door geroutineerd en in genoegzame mate aanwezig beroepskader te geven, is en blijft een noodzakelijkheid tijdens de periode van het opleiden van den troep door dit jong verlofskader.

Slechts onder deze voorwaarden kan m.i. met eene periode van 2 jaar voor opleiding en vorming tot instructeur van het jonge verlofskader worden volstaan.

Verkort men deze opleidings- en vormingsperiode van 2 jaar, dan ondervindt de opleiding van den troep ernstig nadeel daarvan, óf wel men is genoodzaakt het bij de instructie, leiding en bijstand gevend beroepskader uit te breiden.

Naarmate men nu de opleidings- en vormingsperiode meer verkort, is behoud van meer beroepskader noodig, en wijzigt zich de rol van het verlofskader bij de instructie van instructeur tot die van hulp-instructeur.

Als troepenofficier wil ik er nogmaals de aandacht op vestigen, dat het instructie geven geleerd en ingeleefd moet worden, en dat het mijns inziens niet te verantwoorden is om de opleiding van den troep in handen te geven van jeugdig verlofskader, dat zelf net het hoogstnoodige vluchtig heeft geleerd om een groep (voor den adspirantofficier eene sectie) te kunnen aanvoeren.

Zoo spoedig bestaat de neiging om iets, wat voor ons eenvoudig is, ook eenvoudig te achten voor anderen. *Hierin ligt voor mij de oorzaak*, dat sommigen onder ons het opleiden van den soldaat beschouwen als iets dat heel weinig om het lijf heeft. Dit moge zoo zijn voor officieren met 10, 20, 30 of meer jaren ervaring en die vooral belangstelling hebben voor hun vak, maar voor den tot kadervorming gedwongen dienstplichtige, die weinig of geen interesse voor het militaire heeft, en met zijn gedachten veelal bij zijn particulieren werk- of studiekring verwijlt, is het heel iets anders. Zelf iets kennen sluit toch geenszins in, dat men de gave en den tact heeft om dat aan anderen duidelijk en begrijpelijk te maken. De tijd benoodigd om een goed instructeur in deze materie, te worden, is niet kort. Wie ook maar eenigszins bekend is met het moeilijke handwerk, dat instructie geven heet, zal de ervaring hebben opgedaan, dat vakkennis en routine daarbij onontbeerlijk zijn. Instructie geven komt niemand aanwaaien.

Dat jonge luitenants en jonge sergcenten niet direct na aanstelling in hun rang als volwaardig instructeur bruikbaar zijn, blijkt wel daaruit, dat de Minister van Oorlog COLIJN, die een open oog had voor de behoeften der weermacht, gelastte, dat de jonge beroeps-officieren en onder-

officiëren het eerste jaar na hunne aanstelling boven de formatie van hun korps moesten worden gevoerd.

Overigens mogen bij het vaststellen van organisatiën de ervaringen der practijk niet uit het oog verloren worden, welke ervaringen — gegrond op dagelijksche aantekeningen — uitwijzen dat van het organiek aantal instructie-kaderleden, voor den dagelijkschen troependienst gemiddeld nog niet de helft beschikbaar is.

Zelfs moest, om bij de opkomst van ploeg I der lichting 1926, den dienst te kunnen gaande houden, bij het korps, waartoe ik behoor, reserve-kader der 2e categorie (gewezen beroepsonderofficiëren dus) onder de wapenen worden geroepen.

Hoezeer ik zoude toejuichen, dat hetgeen inleider wenscht ten aanzien van het volledig geëncadreerd opkomen der herhalingslichtingen mogelijk zoude blijken, zoo vrees ik dat in de practijk aan het begrip „uitstel verleenen” niet zal worden ontkomen. Ook nu komt met de lichting het daarbij behoorend verlofsonderofficiërskader op. Doch van de 3 lichtingen welke in 1926 bij het korps, waartoe ik behoor, voor herhalingsoefeningen onder de wapenen kwamen, werd door het D. v. O. aan 24 % der tot die lichtingen behoorende dienstplichtige sergeanten uitstel van opkomst verleend, terwijl aan een zeer groot procent der voor de periode der herhalingsoefeningen op te roepen verlofsofficiëren verschuiving van opkomst-periode werd toegestaan. Van een kunnen oproepen van verlofsofficiëren tegelijk met de lichting welke zij bij mobilisatie bij de onderdeelen encadreeren, is bij de *thans* geldende regeling van opkomst der verlofsofficiëren slechts bij uitzondering sprake, en berust dit slechts op het toeval of een verlofsofficier, op grond van de door hem gekozen categorie, in een dusdanig jaar onder de wapenen kan worden geroepen.

Van een elkander leeren kennen van de verlofsofficiëren enerzijds en het kader en de manschappen van hun onderdeel anderzijds is *thans* slechts zeer ten deele sprake.

In dit opzicht verdient mijns inziens Inleiders systeem van opkomst voor herhalingsoefeningen der verlofsofficiëren

regeljk met het kader en de manschappen van hun oorlogs-
onderdeel ontegenzeggelijk de voorkeur boven de thans
geldende regeling, welke tusschen een en ander ten eenen-
male geen verband legt.

Het door mij naar voren gebrachte omtrent verlofskader
bij de instructie en herhalingsoefeningen geldt ook voor het
jeugdij administratief verlofskader. Ook voor deze cate-
gorie zal een voldoende lang tijdperk voor het opdoen van
practische ervaring noodzakelijk zijn.

De ervaring, tot nu toe opgedaan, met dit personeel ge-
durende de herhalingsoefeningen was weinig bevredigend.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb gezegd.

Luitenant-Kolonel SEYN. Mijnheer de Voorzitter! U mijn
dank betuigende, voor het nog hedenavond aan mij verleen
van het woord, zoude ik die gelegenheid willen benutten om
krachtig stelling te nemen tegen Inleiders stellingen 4 en 7.

Om met de zevende stelling te beginnen:

Gezien de mentaliteit van volk en volksvertegenwoordiging
ten aanzien van de oorlogsbegroting; gezien de wijze waar-
op door de laatste, zonder veel overwegen, wordt medege-
gaan met elken cent bezuiniging (ik zoude liever willen
zeggen: vermindering) door den Minister van Oorlog voor-
gesteld; gezien de oppositie, die gevoerd wordt tegen elke
aanvraag van gelden, tot het verkrijgen van iets nieuws,
of tot uitbreiding van hetgeen gewoonlijk wordt gevraagd —
kan ik wèl gelooven, dat de Kamer met vermindering van
beroepskader instemt, maar niet, dat zij zal toelaten, het
vrijkomende geld voor iets nieuws te besteden.

Hoe de Inleider meent, het leger „buiten de sfeer der
jaarlijksche beknibbelingen” te kunnen krijgen, is mij een
raadsel! Die beknibbelingen toch vinden niet haar grond in
de waarde, die de Kamer toekent aan datgene, waarvoor
gelden worden gevraagd, maar in de omstandigheid, dat,
beperking van staatsuitgaven geboden zijnde, men die met
voorliefde zoekt bij de militaire begrotingen.

Er is wisselwerking: hoe meer men van Regeeringszijde
zou toegeven, zooveel te meer zal van de andere zijde nog
daarenboven worden gevraagd.

Wat de vierde stelling, de vermindering van beroepskader aangaat, heeft naar mijn meening de inleider geen rekening gehouden met twee factoren:

1e. de mate van geestdrift der dienstplichtigen;

2e. de omstandigheden, dat een onderwijzer iets goed moet weten, vóór hij het een ander kan onderwijzen, dat zijn kennis eenigszins bezonken zal moeten zijn en dat hij meer moet weten, dan hij moet onderwijzen.

Ad 1e. Het zal toch niet noodig zijn, U te komen vertellen, dat die geestdrift zeer gering is, vergiftigd als de gedachten der dienstplichtigen (dpl.) zijn, reeds vóór ze hun militaire jas hebben aangetrokken? En dat die geest tijdens den diensttijd maar weinig verbetert? Ik moge U, als iemand, die de laatste jaren troependienst verricht bij de Vesting-artillerie, den toestand schetsen: De dpl. trachten in het algemeen buiten straf te blijven, spannen zich, vooral als het „nieuwtje” er af is, niet bijzonder in en zeker niet, wanneer ze niet gecontroleerd en aangezet worden. En juist dit laatste, controleeren en aanzetten, kan niet door dpl. kader worden gedaan. (Ik beschouw hier de dpl. onderofficieren). De dpl. beschouwen zich mèt het dpl. kader, als vormende één klasse, staande tegenover het beroepspersoneel; zij tutoyceren het dpl. kader en noemen het bij hun naam. De dpl. sergeanten, die een onderofficierstoon willen aanslaan, worden uitgelachen en hun positie wordt onmogelijk gemaakt; wel te verstaan, wanneer geen beroepspersoneel in de nabijheid is.

Het zonder toezicht onderhouden van de krijgstucht, b.v. als sergeant van de wacht en sergeant van de week, is nagenoeg voor allen ondoenlijk. De krijgstucht berust, buiten contróle van het beroepskader, veelal niet op gezag, maar op onderlinge overeenkomsten of afspraken. Typeerend is, wat ik meermalen ten antwoord krijg, wanneer ik aan een dpl. sergeant vraag, welke maatregelen hij getroffen heeft, n.l. „ik heb *afgesproken...*” enz. Het is niet anders en kan niet anders; de dpl. hebben gemeenschappelijke belangen, beschouwen hunne onderlinge militaire verhoudingen als iets tijdelijks en zien niet in, waarom de gestreepten onder

hen, „zieh druk moeten maken” te hunnen laste, over een zaak die de hunne niet is.

Ik heb dit jaar reeds gehandeld, zooals inleider het heeft ontwikkeld: 5 maanden opleiding voor het dpl. kader en daarna het als onderwijzer laten optreden bij een jongere ploeg. Ik hield dat kader geheel afgescheiden van zijn eigen lichtingsdeel, en liet het, sergeant zijnde, bij een jonger deel als onderwijzer optreden. Maar het was juist, alsof het altijd bij dat deel had behoord! En de besten der dpl. sergeanten, die anders wilden, konden niet anders. Ik heb dit herhaaldelijk ervaren, wanneer ik mij liet inlichten omtrent rapporten en voorvallen.

En ieder onzer zal soortgelijke toestanden wel hebben vernomen uit den mond van familieleden, die tijdelijk als soldaat dienst deden.

Ad. 2. Het is toch ondoenlijk, het gros der dpl. sergeanten in weinige maanden zooveel kennis en ervaring bij te brengen, dat zij daaraan hun gezag als onderwijzer zullen ontleenen. Onderwijzer kan dat kader — enkele uitzonderingen daargelaten — nu eenmaal niet zijn, hoe goed zijn wil is. Ik heb het, bij afwezigheid van beroepskader, herhaaldelijk ernstig doen beproeven, maar kwam tot de zooveel uitgesproken meening. Alleen bij zeer kleine klassen en hoogst elementaire oefeningen kwam er wel iets van terecht.

Voor dpl. officieren geldt het gezegde; echter in veel mindere mate, wat het voeren van gezag betreft. Maar het zal toch niet de bedoeling zijn, hun, die toch reeds veel langer moeten dienen dan de rest van eene lichting, ook nog de verplichting op te leggen, eenige maanden onder de wapenen te blijven om eene lichting af te richten?

Vraagt men nu: hoe moet dat dan bij mobilisatie gaan? dan wijs ik op de ervaring in 1914 opgedaan. In mobilisatietijden heerscht een geheel andere mentaliteit: de kapitein PREY heeft daarop reeds gewezen en ik stem dienaangaande ten volle met zijne beschouwingen in. Bovendien wordt van het dpl. kader dan geen taak als onderwijzer, maar die van aanvoerder gevraagd.

In verband met hetgeen ik te berde heb mogen brengen, kan ik in de verwerkelijking van de denkbeelden van den inleider, hoeveel goeds daaruit valt te leeren, slechts zien: een flinken pas terug op onzen lijdensweg naar een meer weerbaar Vaderland!

Kolonel EYSELL. Mijnheer de Voorzitter. Mijne Heeren. De eerste debater, de kapitein PREY heeft in het debat gebracht de proef om dienstplichtigen, die voor kader worden opgeleid, gedurende enkele dagen per week te werk te stellen bij de opleiding der reeruten.

De kapitein PREY heeft daarover op grond van verkregen inlichtingen een ongunstig oordeel uitgesproken.

Ik vermeen, dat deze meening niet onweersproken mag blijven.

Ikzelf heb deze maatregel eerst als C. 9 R. I. en daarna als C. IV I. B. toegepast en ik ben op grond van ervaring tot de conclusie gekomen, dat deze tewerkstelling — *voor het aanstaande kader* — gunstige resultaten afwerpt.

Zij leeren op die wijze gezag uit te oefenen, terwijl de opleiding van de recruten daardoor niet wordt geschaad.

De rapporten, die ik van de onder mij staande commandanten ontving, waren op een enkele uitzondering na, gunstig.

Dit laatste ongunstige rapport was van een officier, die slechts enkele maanden in den troep diende en alzoo niet in de gelegenheid was de resultaten te vergelijken.

Ik moet er echter op wijzen dat de taak van het beroeps-kader, dat bij die instructie leiding moet geven, door die maatregel wordt verzwaard.

Bij de herhalingsoefeningen van dit jaar is mij ook gebleken, dat het optreden en de commandovoering van het kader der jongste lichting gunstig afstak bij dat van de voor herhalingsoefeningen opgekomen lichtingen.

Mijn betoog richt zich dus tegen hetgeen *hierover* door den eersten debater, kapitein PREY werd gezegd.

Met den kapitein PREY ben ik van meening, dat het afriichten van recruten niet kan worden opgedragen aan

dienstplichtig kader, dat, na een theoretische opleiding, kort te voren den rang van sergeant verkreeg.

Mijnheer de Voorzitter, ik dank U, dat U mij hedenavond in de gelegenheid hebt gesteld, dit in het midden te brengen.

De Heer MERENS. Mijnheer de Voorzitter. Met groote belangstelling en voor wat de hoofdlijnen betreft ook met een ruime mate van instemming heb ik de moedige rede van Inleider aangehoord, moedig omdat hij het allergrootste deel van de officieren tegenover zich weet, moedig ook omdat hij de zaak onder de oogen durft te zien in haar realiteit, in haar noodlottigheid, in haar onvermijdelijke gebrekkigheid en — het noodlot aanvaardende, wat de meesten niet durven of kunnen doen — tracht er het beste van te maken.

Maar in één opzicht aanvaardt hij dat noodlot niet en het is juist daar, dat ik met hem van meening verschil. Hij maakt zich n.l. de illusie in zijn stelling no. 3, dat de noodzakelijke verbeteringen zijn te bereiken zonder de tegenwoordige legersterkte te verminderen.

Er zijn drie redenen, die ieder voor zich voldoende zouden zijn om tot vermindering van de legersterkte te doen besluiten en te zamen maken zij die vermindering volstrekt noodzakelijk.

Vooreerst is de legersterkte te groot voor de thans beschikbare financiële middelen en het is niet aan te nemen, dat de oorlogsbegroting in afzienbaren tijd wordt verhoogd; het tegendeel is waar en een leger van de tegenwoordige sterkte kan niet voldoende worden geoefend, aangevoerd en materieel uitgerust met die middelen, dat leert ons de onderzanding sedert 1919.

Ten tweede is de sterkte van het contingent niet voldoende om voor een leger van de tegenwoordige sterkte te voorzien in het aantal mannen van voldoende geoefendheid en ten derde levert het contingent ons daarvoor niet een voldoende aantal mannen, die geschikt zijn of in korten tijd geschikt zijn te maken voor de encadreering; dat leert ons het rapport WITTE met overgroote duidelijkheid.

De door den Minister voorgestelde maatregel om de batal-

jons van vier compagnieën en een mitrailleurpeloton terug te brengen tot drie compagnieën en een volle mitrailleurcompagnie zonder de sterkte van het contingent te verkleinen, verdient dan ook ten volle instemming. Daardoor wordt de sterkte van de infanterie teruggebracht maar de materiele uitrusting verbeterd, terwijl die nog wordt versterkt door de toevoeging van een zware mitrailleurcompagnie per divisie. Bovendien wordt het onderling verband in de compagnie verbeterd door tenminste de halve compagnie gedurende den geheelen dienstdtijd bijeen te laten.

Afgezien van de vraag, of deze vermindering van de legersterkte op den duur voldoende zal zijn om met een bepaald budget een leger van voldoende innerlijke waarde te verkrijgen, verdienen soortgelijke maatregelen (die ik reeds in mijn artikel van Juni 1924 in *De(n) Verlofsofficier* heb aangegeven) ten volle toejuiching.

Maar de Minister geeft niet aan, op welke wijze een ander groot euvel van het leger, de onvoldoende vorming van het verlofskader, is te ondervangen. Dat het thans geheel ongeschikt is, zelfs voor vredesdiensten, heeft de heer SEYN overduidelijk met voorbeelden uit de practijk aangetoond. Dat groote gebrek wordt niet ondervangen door enthousiasme bij een bedreiging van ons land zooals de heer PREY meent; dat enthousiasme kan een groote gewilligheid doen ontstaan zoolang men nog niet tot oorlogshandelingen komt, maar het geeft het kader geen overwicht op de manschappen als er ontberingen worden geleden en de granaten inslaan, als de tucht onverbiddelijk en soms met harde middelen zal moeten worden gehandhaafd.

Inlcider geeft nu aan, op welke wijze dat kader overwicht op de manschappen kan verkrijgen en hij meent — m. i. terecht — dat daartoe het eenige middel is, aan dat kader ook de opleiding der reeruten op te dragen. Maar Inlcider geeft niet aan, hoe hij aan kader moet komen, dat zulk een zware taak met liefde en toewijding en met opoffering van eigen belangen op zich neemt. Hij wil dat blijkbaar eenvoudig bereiken door aan dat kader dien plicht op te leggen, maar daarmee verkrijgt hij niet de noodige toc-

wijding; ook wil hij wel de vrijwilligheid prikkelen, — en daarmee ben ik het volkomen eens — maar hij geeft niet aan, op welke wijze dat kan geschieden. Om dat goede en toegewijde verlofskader te krijgen in voldoende aantal is er maar één middel n.l. betere betaling; op het oogenblik wordt het verlofskader op zoodanige wijze onderbetaald, dat men niet kan verwachten dat het een zware plicht met ijver zal vervullen.

Om de gelden voor de betere betaling van het verlofskader vrij te maken, is er ook maar één middel n.l. het beroepskader, dat thans een oneveurendig groot deel van de oorlogsbegroting opslorpt, belangrijk in sterkte te doen verminderen. Op dit punt ga ik dus volkomen met inleider mede; het oorlogsleger staat of valt met de kwaliteit van het verlofskader en niet met de sterkte van het beroepskader, dat voor de vredesformatie dient en bij mobilisatie in de lagere rangen slechts een aanvulling vormt.

In het meergenoemde artikel van Juni 1924 in De(n) Verlofs-officier heb ik aangegeven, hoe men door de invoering van een bijzonder reservekader, dat het midden houdt tusschen beroeps- en verlofskader, de kwestie kan oplossen. Ik heb daar een berekening gegeven voor de officieren van de infanterie, — de enige formatie, die is te beoordeelen als men niet over de gegevens van het Departement van Oorlog beschikt — en een vergelijking gemaakt tusschen de door mij gedachte formatie en die van de oorlogsbegroting 1924 wanneer men bij afvloeiing van de helft van het beroepskader ieder afvloeiende vervangt door twee man van een bijzonder reservekader, dat zoo groote verplichtingen op zich neemt dat men verzekerd kan zijn van voldoende vorming zoowel op het gebied van kennis en vaardigheid als van handhaving van de tucht.

Daarbij krijgt dat bijzondere reservekader, waartoe natuurlijk ook de afgevoelden of een groot deel daarvan zullen behooren, toelagen van *f* 1200 voor een luitenant belast met een kapiteinscommando tot *f* 2400 voor een kolonel boven de tractementen, die ze ontvangen als ze werkelijken dienst doen. Daardoor worden de meeste bezwaren van de verlofs-

officieren, de moeilijkheden om voor hun dienst vrijstelling te krijgen van hun burgerlijke betrekking, ondervangen; zulke toelagen doen een ongemak dragen. Voldoen die heeren niet aan de hun gestelde eischen dan worden ze onverbidde-lijk overgeplaatst bij het gewone reservekader, dat die toelagen *niet* geniet.

Met dat kader en het beroepskader vervult men in het veldleger alle betrekkingen van compagniescommandant en hooger, alle betrekkingen van bataljons-adjutant en verder die van een à twee luitenants per compagnie, terwijl de andere luitenantplaatsen worden vervuld door de kort geleden opgeleide jonge luitenants en bij de reservetroepen en depots is gerekend op de vervulling van ruim de helft der plaatsen door dat bijzondere reservekader. Daardoor wordt het schrikbarend tekort in de middelbare aanvoedersrangen (van kapitein tot luitenant-kolonel) geheel opgeheven en heeft men bij mobilisatie de beschikking over 50 % meer aan goed geoefend personeel, terwijl de promotie zeer sterk wordt bevorderd zoodat men jongere aanvoeders krijgt.

En dan komt men tot de slotsom dat men daarbij *voor de officieren der infanterie* alleen op den duur een besparing van niet minder dan twee millioen verkrijgt, welk bedrag kan worden aangewend voor betere oefening en uitrusting.

Maar om dit idee te doen slagen, is het volstrekt noodzakelijk, dat voor elken afvloeienden beroepsman er twee leden van het bijzondere reservekader worden gevormd en thans zien we, dat wel dat beroepskader wordt weggewerkt maar daartegenover niets wordt gedaan om het reservekader — op welke wijze dan ook — beter op te leiden en te vormen. Volgt men dezen weg, dan verkrijgt men wel de vermindering van het beroepskader, wat op zich zelf een verzwakking van de waarde van het leger beteekent, maar de verbetering van het reservekader, die geld kost, blijft uit.

Dan krijgt men wel op papier een behoorlijk leger maar inderdaad zal bij mobilisatie blijken, dat dit slechts een leger is zonder innerlijke waarde daar de aanvoering in de lagere rangen niet is verzekerd, wijl men zeker weet dat het grootste deel van het verlofskader geen overwicht heeft over den troep.

Kolonel Jhr. W. Roëll. M. d. V. In de eerste plaats acht ik, als eerste debater, het mij tot aangename plicht U en Uw bestuur dank te betuigen voor de gelegenheid, door U — na het voorstel van den heer SCHUURMAN — gegeven, om rustig het debat te houden over de voordracht van den Heer DONK, en voor de gelegenheid — ook mij geboden — om van mijn meening te doen blijken.

Daarnaast — hoe vèr, hoe diametraal ik op velerlei gebied van de hoofdbeginselen van den Heer DONK afsta — is het een eereschuld den inleider mijn waardeering uit te spreken voor de scherpzinnige en faire wijze, waarop hij zijn lievelingsdenkbeelden heeft behandeld.

Echter M. d. V., sinds de Standaard de veel besproken artikelen lanceerde, was het de torpedo uit den onderzeeër, men zag de bellenbaan, maar den verwekker, den auctor intellectuelis, zag men niet. Hij was de man met het ijzeren masker. Nu daucht ik eerst, dat ik uit den gang van zaken had mogen opmaken, dat onder het ijzeren masker mijn oude en geachte vriend DONK schuilde en ik was al verheugd dat hij eindelijk van dien zwaren last verlost was.

Die zekerheid heeft mij de aanvang van de rede-DONK echter *niet* gegeven, zoodat ik nog sta tegenover twee tegenstanders, den man met het ijzeren masker èn den inleider.

Maar het doet er niet toe, aangezien wij, blijkens zijn rede, in den inleider den getrouwen discipel van den onbekende en diens patronen zien, die zich op het eindpunt van des Standaards moeizamen en kronkelenden weg heeft geplaatst. Dit, M. d. V., ter onderstreping van de onmogelijkheid om, evenmin als de Heer PREY deed, de rede DONK onafhankelijk te zien van den arbeid van den gemaskerde.

De Heer PREY heeft op meesterlijke wijze, in de onbekendheid van hetgeen komen zou, de gedachten van de meesten onzer vertolkt. Eigenlijk zou er niet veel meer aan toe te voegen zijn, maar toch is het goed, dat ook de ouderen enkele woorden doen hooren, wanneer een stelsel wordt aangeprezen, dat zij in velerlei opzicht *staatsgevaarlijk* achten.

Wanneer de groote scherp geteekende scheidslijn loopt

tusschen hen, die ons vaderland verdedigbaar achten en — zelfs ook al wordt het beklemd van allen kant — die verdediging tot *plicht* achten, en hen, die de ontwapening propageeren, zonder de lessen onzer historie te willen leeren, dan is het aan geen twijfel onderhevig aan welke zijde der scheidingslijn wij staan, en met ons allen de geachte inleider.

Reeds in 1906 schreef de toenmalige 1e luitenant DONK zijn scherp artikel over de defensie-paragraaf der vrijzinnig-democraten. Ik sta hem ook gaarne evolutie der gedachten toe, maar hij herleze zelf nog eens die kostelijke brochure van zijn hand.

M. d. V. Alvorens — aansluitende aan de rede des Heeren PREY — op enkele hoofdpunten van het door den Overste DONK begeerde in te gaan, wil ik op twee zaken de aandacht vestigen.

Welnu, M. d. V., ik zou vooraf ernstig willen waarschuwen tegen de tendenz, welke weer en meer ingang vindt in onzen kring, om bij de bespreking van de weermachtsvraagstukken *zelfs bij ons*, de vereeniging ter beoefening van de *krijgswetenschappen*, het geldelijk vraagstuk op den voorgrond te stellen.

Ik heb die tendenz meenen op te merken in vele dit werkjaar hier gehouden redevoeringen, ik meen haar in het onderhavige vraagstuk weer te bespeuren.

Wanneer ook wij, die aan deze zijde der scheidingslijn staan, bij de beschouwingen van hetgeen noodig is voor de *organen van 's lands veiligheid* het geldelijk vraagstuk naar voren schuiven als uitgangspunt, dan is ons betoog al driekwart verloren.

Nu begrijpe men mij wèl, ik pleit uitteraard mede voor effyciency, voor zuinigheid, goed beheer en redelijkheid in het bereikbare, anders ware ik „weltremd” en slecht Nederlander, maar evenzeer heeft de geschiedenis geleerd, sedert de herleving van ons defensiewezen in de laatste 40 jaren, en persoonlijke ondervinding uit de eerste hand gedurende ruim negen jaren bevestigde het mij, dat goed voorgedragen objectief geargumenteerde, redelijke aanvragen nimmer door den Ministerraad of Volksvertegenwoordiging werden ter zijde gelegd.

Weg dus met de geldzaken als *doel* van allerlei plannen; zij komen op haar plaats, n.l. als *gevolg*.

Weg met het Kakadorus-opschrift van de Standaard-brochure in 1924: *Dertig millioen bezuiniging*.

Dat is een demagogische vlag, die de geheele lading voor ernstige defensiemannen verdacht maakt, vooral omdat zij met dit kennelijk doel vlak voor de verkiezingen werd uitgestoken.

Wel onder het ontleedmes de plannen zelf, met het oog op hun eigen merites.

In de tweede plaats de korte rede, de vorige maal gehouden door den Reserve-Kolonel, den Heer MERENS. Deze nu mag niet zonder — zij het korte — bestrijding blijven.

De Heer MERENS toch heeft plotseling, als axioma's, drie punten opgeworpen:

1o. ons leger zou te duur zijn voor onze middelen;

2o. ons leger zou te sterk zijn voor de lichting;

3o. wij zouden uit de lichting de kaderstof niet kunnen halen.

Ik heb — om het belang der zaak — de vorige maal reeds met twee woorden geprotesteerd tegen het inbrengen als these van het vraagstuk van de legersterkte; mij is gezegd dat dit geënt kon worden op stelling 3 van den Overste DONK. Ik geloof, Mijne Heeren, dat er al heel weinigen zullen zijn geweest, die in dit debat het zoo uitgebreide onderwerp van de legersterkte hadden verwacht of gezien en zulks te minder, omdat het *uitgangspunt*, zoowel van de Standaard, als van den Heer DONK, de sterkte van het huidige leger in eerste lijn is geweest.

Ik geloof dat wij goed doen, den inleider op dien weg te volgen en — de situatie van het oogenblik moge er als debater verleidelijk voor geweest zijn voor den Heer MERENS — geen zoo bestreden punt rauwelijks in het debat te werpen. Nu het echter gebeurd is, verklaar ik principieel tegenover de weermachtsfaçade zonder preventieve werking van den Heer MERENS e.s. te staan.

De kracht van ons leger in eerste lijn blijve wat zij is,

over de reserve-formatiën valt uiteraard te spreken, wanneer dit noodig mocht zijn in verband met vele en sedert zich steeds uitbreidende, nevendiensten, nieuwe diensten en formaties, want ook de 3e these des Heeren MERENS is er vlak naast; wij kunnen, voor wat redelijkerwijs noodig is, wel degelijk de kaderstof in de lichting vinden; niet als de Commissie WITTEB, die „plus royaliste que le roi” is en ook van meet af aan kader vraagt voor de alsnog uit de aanvullings-reserve te maken nieuwe formaties, maar voor het in de oorlogsorganisaties voorkomende, depots inbegrepen.

Zoo vroeg, als gemiddeld, de organisatie VAN DIJK per jaar \pm 600 jongelieden met diploma H.B.S. e.s. voor de opleiding tot verlofsofficier, terwijl als gemiddeld er \pm 800 in de lichting zijn, een ruim overschot dus.

Wat de geschikten voor de onderofficiersopleiding aangaat, was in 1924 als gemiddelde de stof nog ruimer.

De fabel van het niet kunnen encadreeren — als de Wet VAN DIJK zal hebben doorgewerkt — worde dus opgeborgen. Men spare ons verdere weerbaarheidsinflatie en wij mogen den Minister van Oorlog danken dat hij kort geleden flink paal en perk gesteld heeft aan dat gepraat over alles wat wij z.g. tóeh niet kunnen, door eene opsomming van wat wij hebben en spoedig krijgen of wat ons leger van 1914—18 inderdaad deed.

Over het punt 1° punt des heeren MERENS, de finantiën, sprak ik reeds. Wel moge ik er nog aan herinneren, hoe in 1917 Minister DE JONGE in een toen veel besproken tafeelrede te Leeuwarden het Nederlandsche volk tijdig gewaar-schuwde heeft, dat naar zijn oordeel de vooroorlogseche defensiebegroting van \pm 30 millioen wel eens 60 zou kunnen moeten zijn na den oorlog. M.H. Mij dunkt dat die Staatsman de zaken nogal reëel gezien heeft.

Thans in het bijzonder komende tot de rede-DONK, zal de geachte inleider mij toestaan zijn stellingen niet op den voet te volgen, trouwens, dat hoeft ook niet na de uitvoerige rede-PREY.

Ik bepaal mij dus tot twee punten:

1. de aanvaarding van het zuivere Zwitsersche stelsel;
2. de instructie aan de recruten in hoofdzaak door reeruten-onderwijzers en als gevolg daarvan de verdere halveering of wellicht zelfs tiërceering van ons beroepspersoneel-vakmannen.

a. Het zuivere Zwitsersche stelsel.

Eén school per regiment, waaruit lichtingsploegsgewijs telkens een geheele compagnie of batterij gevormd wordt, met haar kader en officieren, zoodat deze verder als *eenheid* onherroepelijk bij elkaar blijft.

Het klinkt verlokkelijk, als dit in het stelsel inderdaad zoo het geval ware; dit is niet alleen niet zoo, maar kan bij ons nimmer zoo worden, in sterker mate nog dan dat het in Zwitserland zelf een failure is, want:

1°. In het voorgestane systeem zullen toch nog enkele ploegen over de anderen worden versnipperd en nog wel de jongste en beste, met hun kader.

2°. De ondervinding heeft bij ons onomstootelijk bewezen, dat in de praktijk van het bijeenblijven der lichting zoowel vóór als na de eerste-oefening niets overblijft.

Dit geldt de officieren, onderofficieren en minderen.

Men moge er tegen ageeren, het helpt *niets*. Op het stuk van „recommandatie en placet” is Nederland na de 18e eeuw *niets* veranderd. Vijf jaren lang heb ik met dat bijltje gehakt en meen dus er eenige ondervinding van te hebben. Het is een *utopie* te denken, dat het iemand mogelijk zou zijn, vooral voor een weinig militair voelend, koloniaal en zeevarend volk, daaraan *iets* te doen; het lukt *niet*. Wij hebben het als feit te aanvaarden de vermindering van samenhang door uitstel — dat vaak afstel wordt — opkomst elders e. d. Onze aanvangstoestand moet daarmede rekening houden, gelijk de organisatie van DEJK dit deed.

3°. Het bij het Zwitsersche stelsel behoorende zeer groote aantal (actieve leger 7) herhalingsoefeningen is bij ons onbereikbaar. De voorgestelde 4 zelfs al niet. En wie nu wel de kwade kansen van een stelsel aanvaardt en niet de goede er bij kan leveren, die late het geheele stelsel varen.

Want reeds thans is — met inachtneming van de zoeven

opgesomde typisch Nederlandsche bezwaren — in het stelsel VAN DIJK gedaan wat mogelijk is om homogeniteit en samenhang der oorlogsbataljons en -afdeelingen te verhoogen.

Trouwens in Zwitserland zelf is men er niet tevreden over en komen de groote bezwaren sterk aan den dag. Het wordt daar onomwonden eene mislukking geacht. Men leze nog eens wat daarover in de Allgemeine Schweizerische Militär Zeitung 1924 op blz. 134 staat. Bij een verblijf in Zwitserland dezen zomer had ik de veine in ons vacantieoord en omgeving de oefeningen van twee regimenten infanterie en twee afdeelingen veld-artillerie te zien en met de officieren, in ons hotel gelogeerd, te kunnen spreken. Ik heb toen de scherpe bevestiging gekregen van hetgeen dat zooeven genoemde artikel reeds in 1924 mededeelde.

Zou het bij ons beter gaan? In geenen deele, veel erger; onze typisch Nederlandsche mentaliteit werkt op dit gebied hard tegen.

Daarenboven acht ik met velen die sterke schooleenheden een nadeel uit paedagogisch, krijgstuettelijk en oefen-oogpunt. De moderne infanterie-soldaat moet zijn werk als reeruit in de kleinste verbanden, in de groep en sectie, hoogstens in een troep van twee sectiën à fond leeren. De vervolg- en herhalingsoefeningen brengen de rest.

Ik heb dit in 1924 in de „Stemmen des Tijds” ampel uiteengezet; mij ontbreekt hier den tijd voor herhaling, daarom verwijs ik er naar voor hem, wien het interesseert.

b. De instructie van de recruten.

De opleiding der recruten door semi-recruten met halveering van de ons nog overgebleven kleine kern beroeps-vakmannen acht ik — *in combinatie* — te eenenmale verwerpe-lijk en onaanvaardbaar.

Dat de tot verlofsonderofficier en -officier op te leiden jonge lieden meer aplomb krijgen door hun vroeg een commandofunctie te geven, is zeer begrijpelijk en beproefd met eenig succes... maar onder toezicht van *minstens* evenveel beroepspersoneel als thans. Zóó is het te aanvaarden, maar

hever wat meer dan minder vakmensen er bij dan thans.

Nu is op dit stuk de rede van den geachten inleider — hij sta mij dit woord, zonder slechte bedoeling geuit, toe — eenigszins misleidend. Zijn rede en stellingen zijn toeh gegrond op bezuiniging en vermindering van het beroeps-personeel, maar nu zegt hij het personeel eerst te willen wegzenden, als het verlofspersoneel beter is en voor die instructietaak geschikt. Welnu, dat beteekent *nooit*, wat den Heer PREY terecht deed zeggen dat het dan duurder wordt. Zien wij maar weer naar Zwitserland; want ook hierin — een van de grondslagen van het stelsel — zijn de Zwitsers een soldatenvolk sedert eeuwen, na wellicht meer dan drie kwart eeuw ondervinding, al heel slecht te spreken.

Men geve zich de moeite het redactioneele artikel daarover eens te lezen in de Allgemeine Schweizerische Militär Zeitung van 16 Augustus 1924, dat spreekt van hun recruten-school als van „*das grösste Militärische Kuriosum*” en verder „*nur der Meister kann den Lehrling zum Gesellen ausbilden, nicht der etwas ältere Lehrling.*”

En nu werd mij ook dit dezen zomer hartgrondig in Zwitserland bevestigd door de hoofd- en subalterne officieren, die ik sprak, en ook over dit punt ondervroeg. Slechts uit een soort conservatisme gaat men daar niet overstag. Het is trouwens een paedagogische grondwaarheid, die in ons moeilijke vak zeker niet uit het oog verloren mag worden.

En nu, zoowel Overste DONK als Standaard, in het voorgedragen stelsel teruggekomen zijn op den $\pm 75\%$ langeren eerste-oefentijd van het verlofskader, nu is de mogelijkheid eens zoo ver weggeschoven om met halve recruten, recruten op te leiden. Ik moge nog eens herinneren dat bij ons eerst na een paar jaar mobilisatie er werkelijk goede instructeurs ontstonden uit het verlofspersoneel.

M. d. V. Men neemt niet straffeloos een stelsel, en zeker niet onvolledig, van een ander volk met geheel andere mentaliteit, geographische gesteldheid, levensvoorwaarden, over en vooral doe men dat niet, als het in den vreemde ook al groote bezwaren blijkt te hebben.

En nu vleie de inleider zich niet dat hij bij ons *ooit* de

defensie brengt uit die beruchte sfeer der knaagdieren en beknibbelarij.

Dat heeft onze geschiedenis sinds 1648 voldoende bewezen.

Het zal altijd een strijd blijven voor de bewindslieden van Oorlog, een strijd echter, die bij objectief en goed voorgebrachte voorstellen zelden tot slecht resultaat heeft geleid. De strijd, dien ik ook hierin gedurende ruim 9 jaar aan Oorlog heb mogen medestrijden, is mij versch in het geheugen.

En vraagt gij, is er iets te doen aan de bezwaren van het stelsel VAN DIJK?

Welzcker!

Men passe, zooals de Standaard van 30 September 1924 het ook wil, het éénploegenstelsel toe op het stelsel VAN DIJK met een klein winterploegje voor uitstellers en seizoenarbeiders, zoo beperkt mogelijk, evenals thans voor de herhalingsmannen-seizoenarbeiders al gebeurt.

Wil men verder gaan, dan neme men de enkele regiments-school, mits die weer *vast* in 3 of 4 klassen verdeeld worde, corresponderende met de oorlogsbataljons en -afdeelingen.

Maar het twee-compagniestelsel of de algemeene pot, acht ik een groot gevaar.

Dit alles voert echter te ver in het debat. Ik wil sluiten met het overzicht van het historisch verloop dezer zaak; het is leerrijk voor de toekomst:

Zomer 1924. Het Standaardplan vraagt: 1 school per regiment en als *gronslag van het stelsel* — zonder hetwelk niet uitvoerbaar — de algemeene kaderplicht met bijna verdubbelden eerste-oefentijd. Let wel; *als grondslag*.

Standaard 30 September 1924. De *Standaard-school* heeft al 2 *compagnieën* gekregen, met het dubbele aantal beroepspersoneel van het eerste plan. De eerste oefentijd der verlofsonderoffieieren is nog slechts met 1½ maand verlengd.

Standaard 9 September 1926, tevens het standpunt van den geachten inleider:

De als *onafwijsbare grondslag* aangegeven algemeene kaderplicht is al verdwenen, het verlofskader blijft geen dag langer onder de wapenen dan thans noodig.

M. d. V. In gemoede, indien de Samson der kritiek van dit gebouw in korten tijd de *onafwijsbare grondslagen* deed scheuren en de hoofdpijlers aan het wankelen bracht, dan zou ik willen raden even te wachten.

Wellicht voert de geachte inleider ons geheel uit dezen tempel vóór dat hij neerstort en ons met onze weermacht verplettert.

Kolonel W. J. C. SCHURMAN. Mijnheer de Voorzitter.

Gaarne maak ik gebruik van de mij gegeven gelegenheid om hedenavond aan de discussie deel te nemen en wel in de eerste plaats omdat de heer DONK bij de inleiding zijner rede ter verdediging van zijn buiten de orde gaan, mij heeft verweten, wel te hebben gezegd, hoe het niet moest, maar niet hoe het dan wel moest.

Dit verwijt nu is m. i. geheel onredelijk. Het lag geheel buiten de strekking van mijn betoog om met een of ander organisatieplan voor den dag te komen. Dat was ook volstrekt niet het verzoek van het bestuur onzer vereeniging geweest. Daarom heb ik volstaan met aan te bevelen om — staande op het tegenwoordige contingent en het tegenwoordige budget, geen van beide op het oogenblik voor vermeerdering vatbaar — niet onder het valsche motto „behoud van mankracht” te trachten verder te springen, dan met die middelen mogelijk is; m. a. w. om niet de quantiteit te doen uitgaan boven de qualiteit.

Had ik verder willen gaan, dan was een tweede avond noodig geweest, maar ik herhaal het, het was niet de bedoeling organisatie-aangelegenheden aan de orde te stellen. Daarom was de heer DONK wel degelijk buiten de orde en het speet mij te moeten vernemen, dat zulks opzettelijk geschiedde; te zijner verontschuldiging moge dan dienen, dat zijn stelsel van kadervorming hem zoo zeer vervulde, dat hij er niet langer van zwijgen kon. De mond liep over van datgene, waarvan het hart zoo vol was.

Overigens behelsde dat korte, door mij gegeven advies, wel degelijk een middel om aan het afknabbelings-systeem te ontkomen. Immers wanneer wij de op de been te brengen

mobilisatie-organisaties maar aanpassen aan de voorhanden middelen, dan is er voor afknabbeling niet meer zooveel oorzaak. Tenzij... men blijft eischen, dat het oorlogsbudget omlaag gaat. Maar dan komt men er met het systeem *Donk* al evenmin, of althans dan zal men van zijn systeem wel de verminderingen moeten aanvaarden, zonder de door hem in uitzicht gestelde verbeteringen daarvoor in ontvangst te kunnen nemen.

Wanneer het Nederlandsche volk — zonder op de internationaal-politieke omstandigheden te letten — de defensieoffers wil verlagen, welnu dan wordt de van de defensie uitgaande preventieve werking onvoldoende en zal het hier gaan als het in Indië ging, dat er eerst een rilling door de gemoederen moet gaan om de koorden van de beurs weer wat lossen te maken. Het oude liedje. Maar ik wil er op wijzen, dat dergelijke proefnemingen niet altijd goed afloopen en te laat is te laat, onherroepelijk.

Wanneer echter de Heer *Donk* denkt, dat hij door een gewijzigd systeem van kaderopleiding daaraan ontkomt, dan heeft hij het mis.

De defensiebestrijders zijn met een paar hun toegeworpen brokken niet content, zij eischen het geheele wild.

Overigens is het zeer zeker niet de tijd om ook nog maar eenigermate aan dien drang toe te geven. Integendeel een beslist standhouden tegen verdere vermindering is — tenzij de internationale omstandigheden geheel ongedacht veranderen — beslist geboden. Zelfs wanneer de ontwapeningsconferentie positieve resultaten zal afwerpen, dan nog zal voor Nederland, dat in zijn versobering reeds zoover is gegaan, daar vermoedelijk al bitter weinig aanleiding tot verdere vermindering in gelegen zijn. Ik zeg, verdere vermindering, omdat de versobering hier, betrekkelijk gesproken, reeds zoo groot is. Bedenken wij dat voor luttel jaren op een budget van even 200 millioen gulden een oorlogsbegroting van bij de 40 millioen gulden stond, dan is thans een oorlogsbudget van nog geen 60 millioen gulden bij een totale ontvangst der belastingen van bijna 600 millioen gulden zeker niet overdreven.

Thans een woord over de zoo sombere kleuren, waarmede de Heer Doxk den toestand van onze weermacht afschilderde.

Naar mijne meening is hij daarbij veel te ver gegaan. Zooals hij het leger ziet, is het niet. Tegenover schaduwzijden, staat licht. Ik noem hier als lichtpunten de zeer verbeterde toestand, zoowel wat bruikbaarheid als wat aantal betreft, van het instituut der verlofsofficieren, het scheppen van een luchtmacht, die er voor ons doen al heel aardig mag zijn, en de verbeteringen in onze uitrusting, die b.v. ten opzichte van 1914 lang niet gering zijn. Er ontbreekt nog veel, maar Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd. Wij leven door veranderingen in Vredes- en Oorlogsorganisatiën, door invoering van nieuw, vreemd materieel, door invoering van geheel nieuwe strijdwijzen, met de daaraan verbonden algeheele omwerking der voorschriften, in een zeer moeilijke overgangperiode. Wordt vroeger bij invoering van nieuwe wapenen eenvoudig een extra herhalingsoefening voorgeschreven om het verlofspersoneel daarmede vertrouwd te maken, thans niets daarvan.

Wij moeten in den beperkten, nog beneden den in de dienstplichtwet aangegeven termijn blijvenden tijd der herhalingsoefeningen, nieuwe wapenen en strijdwijzen behandelen, bataljons- en compagnies- en sectiecommandanten opleiden en voor zooveel mogelijk ook nog iets doen, opdat het werken met troepen van iets grootere sterkte, zoo geheel verschillend van kaart- en kaderoefening, niet geheel een vergeten zaak wordt. Bedenken wij, dat alles dan is er ten deze geen aanleiding voor een zoo sombere stemming.

Ik weet wel, er is meer. Er is de niet bevredigende toestand der verlofsonderofficieren en bovenal, er is de geheel onbevredigende mentaliteit bij een deel van het Volk.

De onmachtstheorie, de weerloosheidspropaganda, de ethische: gij zult niet dooden-gedachte, de eenzijdige internationale machtstheorieën, enz. enz. Daartegen is het noodig front te maken, in de eerste plaats door allen onzen vollen plicht te doen, opdat de mannen in het leger zullen zien,

dat het ons ernst is en verder door, waar wij kunnen, mede te helpen bij de tegenpropaganda, daarbij niet eenzijdig en afzijdig staande tegen de gezonde internationale gedachte.

Maar hiertegen helpt geen afschaffing van beroepsper-
soneel, noch eenige vermindering der oorlogslasten. Hier
staan twee groote beschouwingen lijnrecht tegenover elkan-
der, die door reorganisaties niet zijn te verzoenen.

Er is meer. Zoo bijv. de niet bevredigende werking der
dienstplichtwet, waardoor het jaarlijksche contingent niet
wordt bereikt, waaronder de oefeningen lijden, de schijn
wordt gewekt als zou de vredesorganisatie aan kader te ruim
zijn, en ten slotte een gevaar gaat ontstaan voor de mobili-
satie.

Ook het instituut der vooroefening werkt niet voldoende.
Door de verkorting van den eersten oefentijd af te trekken
van het verblijf onder de wapenen, is hiervoor slechts 5
weken overgebleven, wat practisch gebleken is te kort te zijn.

Maar ook deze zaken staan niet in onverbrekelijk verband
met de kaderkwestie, zij zijn er slechts zijdelings mede
betrokken en worden door de methode DONK al evenmin
opgelost.

Laat ik thans komen tot het kadervraagstuk. Ik zal mij
hierbij bepalen tot de onderofficieren. Voor wat de verlofs-
officieren betreft, ik merkte het in het voorbijgaan reeds
even op, is de toestand (den overgangstoestand ter zijde
gelaten) niet zoo ongunstig. De scholen ter opleiding dezer
officieren, werken regelmatig door. Is er tekort aan leer-
lingen, dan moet de dienstplichtwet daarin verbetering
brengen, de onderwerpelijke encadreeringsvraag heeft
daar niets mede te maken. Een bezwaar is nog het gering
aantal herhalingsoefeningen, niet van de officieren, maar
van de onderofficieren en manschappen, omdat daardoor
te weinig gelegenheid bestaat om een voldoende aantal
reserve-officieren en adspirant-officieren in den troep te
oefenen. Maar alweer, dit is een andere zaak.

Geconstateerd echter mag worden, dat de algemeene ge-
oefendheid der verlofsofficieren door de cursussen en het
zelfstandig dienstdoen tijdens de herhalingsoefeningen

zeker vooruitgaat en dat, wanneer nog eenige meerdere waardeering in rang en betaling mocht volgen, een bevredigend resultaat zeker bereikbaar is, wanneer onzerzijds maar alles geschiedt om aan hun opleiding en voorlichting het mogelijke te verrichten en wanneer men geen ijzer met handen wil breken. In eens is niets te bereiken. Men bedenke eens welk een achterstand in te halen is geweest, als gevolg van de vroegere herhaalde legeruitbreidingen zonder dat men te voren maatregelen had genomen om in de daardoor ontstaande grootere behoefte aan kaders te voorzien.

De vermindering van het aantal beroeps-officieren valt daarbij in het niet, ook al door de in vergelijking met vroeger zoo enorm gestegen behoefte aan officieren voor staven en sedentaire betrekkingen, aan welke laatste vroeger al bitter weinig werd gedaan.

Maar nu de verlofsonderofficieren.

Hier moeten wij scherp onderscheiden: geest en geoefendheid.

De eerste, de geest, is natuurlijk ook, en in niet geringe mate, afhankelijk van den geest in het volk, van de waardeering die daar voor het leger wordt gevonden en voor de positie die het in den lande inneemt.

Daarnaast wordt die geest beïnvloed door de behandeling welke het kader en vooral ook het aanstaand kader in het leger ondervindt. Onderscheiding in de behandeling, zich uitende in kazerneering, voeding, kleeding en — vooral ook — betaling, kan ten deze veel doen. De algemeene versobering is hier te ver gegaan, het is nivelleering geworden met de daaraan verbonden gevaren, beschouwd uit een oogpunt van prestige-handhaving. Het prestige, en dat is zulk een teere zaak, en juist daaraan ontbreekt nog zooveel, is ook zeer gevoelig voor de uiterlijke omstandigheden, ik zeg niet hoofdzakelijk, maar toch zeker óók. In verband hiermede is m.i. het verleenen van titulaire rangen uit den booze. Hierin wordt gezien en gevoeld mindere waardeering. De lust en de wil om op te treden, om zich te doen gehoorzamen, deze zaken van zoo primair belang, wordt hierdoor, op zijn zachtst uitgedrukt, niet bevorderd.

Hiernaast *moet* het peil der geoefendheid en der geschiktheid om gezag te voeren en het gezag te handhaven worden vermeerderd. En hier zijn wij gekomen tot de cardinale questie, waarin ik veel dichter sta bij den heer DONK dan bij zijn bestrijder den heer PREY. Deze laatste, hoe scherp getrokken zijn betoog ook moge zijn geweest, wekt toch niet den indruk, dat hij gevoelde dat het gaat om het volgende:

„Onverschillig of het beroepskader blijft gehandhaafd op „de tegenwoordige sterkte, dan wel wat wordt uitgebreid „of iets ingekrompen, staat het als een paal boven water, „dat het overgroote aantal der mobilisatie-onderofficieren, „en daar gaat het om, zullen zijn verlofsonderofficieren. Dus „moeten zij zoo goed mogelijk worden en moeten wij, gezien „den thans niet bevredigenden toestand, alles doen daarin „verbetering te brengen.”

Het middel om hiertoe met de beschikbare middelen — ons door de dienstplichtwet geschonken — te geraken is door hem niet aangewezen.

Tot nu toe is mij ten deze geen ander middel bekend, dan dat, bij ons het eerst in practijk gebracht door den vroegeren commandant der IIe Divisie, den gep. luit.-gen. Jhr. WRTERT, namelijk het doen deelnemen der adspirant-onderofficieren aan de recrutenopleiding.

Hierdoor, oneindig beter dan door onderlinge instructie, leert de man zich te doen gehoorzamen. Ik herhaal een ander middel is mij niet bekend.

Maar voor het welslagen van dit middel is noodig, dat de kennis en ontwikkeling van den adspirant zooveel staan boven die van zijn leerlingen, dat in de eerste plaats de onderwijzer zich niet onzeker gevoelt en in de tweede plaats het onderwijs der recruten er niet te veel onder lijdt.

Ik heb gezegd de adspirant moet hebben kennis en ontwikkeling, ik had deze factoren wel mogen omwisselen. Ontwikkeling in de eerste plaats is noodig en zooveel mogelijk ook eenige meerdere standing. De man, die thuis de gelijke of soms de mindere is van zijn collega's soldaten uit eenzelfde dorp of stad, moge tijdens den eersten oefentijd, als hij een flinke vent is, zijn gezag al eens doen gelden,

bij de eerste de beste herhalingsoefening is hier niet veel meer van overgebleven.

Daarom ben ik niet zulk een bewonderaar van het uitzoeken van de flinkste recruten voor kaderopleiding. Als die flinkheid niet met ontwikkeling gepaard gaat, valt het resultaat later tegen, wat gezien de Nederlandsche toestanden ook zoo onbegrijpelijk niet is. De vraag doet zich zelfs voor, of het uit dit oogpunt niet gewenscht ware voor het kader de districtgewijze recruteering te doen vervallen.

In de eerste plaats moeten dus voor kaderopleiding worden aangewezen de meest ontwikkelde, die overblijven na de aanwijzing der officiers-adspiranten. De practisch ongeschikten kunnen tijdens de opleiding worden afgevoerd.

Thans de kennis. Bij de bij ons genomen proeven had de aspirant-onderofficier een dienstdaag van krap 3 maanden alvorens hij voor den troep kwam. Ter verhooging van zijn prestige werden hem de korporaalsstrepen vereerd. Ik zeg vereerd, omdat hij ze nog niet verdiend had. Deze tijd is veel te kort gebleken. De heer DONK wil er dan ook van maken 6 maanden, maar nu komt het grootte verschil.

Terwijl bij de genomen proeven het beroepskader zooveel mogelijk present was en de behulpzame hand bood, wenken en steun gaf, wil de heer DONK de jonge sergeanten met 6 maanden opleiding, bijna zelfstandig op de recruten loslaten. En hier verschil ik nu totaal met hem van meening. Een — zelfs eenigszins ontwikkeld — jongmensch met 6 maanden opleiding is geen zelfstandig instructeur en kan dit niet zijn. Een geheel andere zaak is of hij niet — temidden der andere en ouderen — in het gevecht en dan nog niet na 6, maar na 9 of 12 maanden, een groep zou kunnen aanvoeren.

Ik zeg: te midden der ouderen. Dat moet er zeker bij. Daarom ben ik ook geen voorstander van het stelsel om een lichting in een ploeg te vereenigen tot een compagnie met kader en al en dan zoo als mobilisatie-compagnie bijeen te laten. Zulk een compagnie met uitsluitend jong kader mist kracht. Dat wordt wel langzamerhand beter, maar de jongste compagnieën blijven dan toch met het euvel behept.

Trouwens het al of niet vormen van heele of halve (zooals de Minister van Oorlog wil) compagnieën uit één ploeg, doet tot het punt, waar het hier om gaat, totaal niets af. Datzelfde kan men met elk stelsel bereiken, met het tegenwoordige, met dat van den M. v. O. en met dat van den heer DONK. Hetzelfde geldt — het zij terloops gezegd — voor de door den heer DONK aangegeven middelen als daar zijn, het heffen van een weerbelasting, toelating van niet dienstplichtigen, verleenen van premiën enz. Ik zal daar dan ook verder het zwijgen toe doen.

Resumeerende kom ik tot de volgende conclusiën:

1e. dat het verlofskader moet worden gekozen uit de meest ontwikkelden;

2e. dat het deelnemen aan de opleiding der soldaten als het beste middel moet worden beschouwd om den a.s. onderofficier te leeren gezag uit te oefenen;

3e. dat maatregelen moeten worden getroffen, opdat de a.s. onderofficier minstens 4 à 5 maanden in dienst is, alvorens hij bij de recruten dienst doet; hij moet dus evenveel maanden eerder opkomen, teneinde van den aanvang af bij de opleiding te kunnen zijn;

4e. dat in ons legerstelsel met korten dienstdtijd en weinig herhalingsoefeningen en in verband met de volksgeaardheid, een voldoende stam aan beroeps-instructeurs aanwezig moet blijven ter voorlichting enz.;

5e. dat er met alle kracht naar moet worden gestreefd, om de volledige medewerking van het beroepspersoneel te verkrijgen om de proef zoo goed mogelijk te doen slagen; het geven van uitzicht om bij welslagen af te vloeien, is hiertoe weinig bevordelijk; het mag wel geen invloed uitoefenen, maar dit is toch menschelijk.

6e. dat de verlofsonderofficieren in kleeding, betaling en behandeling moeten voelen, dat hun diensten op prijs worden gesteld.

Tenslotte de vraag: wat is een voldoende stam aan beroepsinstructeurs?

Het antwoord hierop is in ons leger met zijn stelsel van vooroefening bijna niet te geven, omdat de sterkten aan leer-

lingen daardoor noodzakelijk aan zoo groote schommelingen zijn blootgesteld, dat men of soms te veel of soms te weinig kader heeft. Maar de aanwezigheid van te *weinig* kader is zoo schadelijk, dat dit moet worden voorkomen. Gezien de ervaring, die ik bij het Veldleger heb opgedaan, ben ik van meening, dat — zeker voorshaands — vermindering van beroepspersoneel niet kan worden aanvaard.

De plant van Zwitsersehen bodem, die de heer DONK wil overplanten in onze lage landen, zal daar m.i., gezien onze totaal afwijkende mentaliteit en dienstplicht, niet gedijen.

Kapitein J. H. CARSTENS. Mijnheer de Voorzitter. Het is een veel voorkomend verschijnsel, dat legerhervormers zich vrijwel uitsluitend bemoeien met de Infanterie — zeer zeker het hoofdwapen en het grootst in getalsterkte — en dan, wat de overige wapens betreft, eenvoudig verkondigen, dat bij deze op overeenkomstige wijze als bij de Infanterie moet worden gehandeld. Zij verliezen daarbij uit het oog, dat bij die andere wapens de techniek van de opleiding en oefening veelal geheel verschillend is.

Zoo heeft de inleider, wat de Bereden-Artillerie aangaat, eenvoudig zonder meer gezegd, dat het beroepskader wel tot de helft kan worden teruggebracht, zulks op advies van een ongenoemd, ervaren officier van dit wapen.

M. d. V. Het schijnt mij dan ook niet ongewenscht, om de denkbeelden, door den inleider in de vorige vergadering uiteengezet, te toetsen in het bijzonder aan de Bereden-Artillerie en het is daarom, dat ik gevraagd heb het woord te mogen voeren.

Bij het uitspreken van het oordeel, dat de toestand thans onbevredigend is, zal men echter niet mogen nalaten, in aanmerking te nemen, dat de wetten van Minister VAN DIJK nog slechts enkele jaren van kracht zijn, zoodat van een juist oordeel eerst sprake zal kunnen zijn, wanneer dit stelsel is doorgewerkt. Nog slechts enkele jaren kent de B.-A. de officieren, voortgekomen uit de dienstplichtigen; nieuw is nog het opleiden van onbereden kader, dat eerst voor weinige jaren in de organisatie werd opgenomen;

eerst kort geleden werd tot de vorming van administratief verlofskader overgegaan; de specialiseering van de verlofs-officieren is van zeer jongen datum. Daar komt nog bij, dat in de eerste jaren na het mobilisatietijdperk de voortgezette opleiding der verlofs-officieren is verwaarloosd, terwijl tal van in de mobilisatie ervaring verkregen hebbende verlofs-officieren den dienst verlieten; deze officieren waren niet door wettelijke bepalingen, die nu gelden, tot langer dienstverband verplicht.

Van niet geringen invloed op de bekwaamheid en bruikbaarheid van het verlofspersoneel op het oogenblik zijn ook de volgende factoren: nieuwe reglementen en voorschriften, welke bij herhaling zijn gewijzigd en nog voortdurend wijziging ondergaan, waardoor gebrek aan vastheid en aan vertrouwen in eigen kennis ontstaat; nog niet gereed zijn van alle nieuwe voorschriften, waardoor de bronnen voor studie deels ontbreken; herhaalde wijzigingen in organisatie en materieel; indeeling der houwitserafdeelingen bij de B.-A.; overplaatsing van verlofskader en personeel der Onbereden-Artillerie bij het bereden gedeelte van het wapen; invoering van geheel nieuwe diensten, zooals lichtmeet- en geluidmeetdienst, terreinmeetdienst en triangulatie-afdeelingen.

Er zal dus dienen te worden afgewacht, of over 5 à 10 jaren de toestand nog onbevredigend moet genoemd worden.

De inleider meent met lagere kosten den toestand te kunnen verbeteren. De besparing zou dan moeten voortkomen — althans voor het grootste gedeelte — uit vermindering van het beroepskader. Tevens zal de geoefendheid van het verlofskader op hooger peil moeten worden gebracht door een verbeterde opleiding en door dit kader te laten deelnemen aan de instructie der dienstplichtigen, zonder dat in het algemeen de lasten, aan dit verlofskader opgelegd, zwaarder zullen drukken.

Deze punten dienen dus nader te worden onderzocht.

De eerste vraag is dan: Kan het beroepskader worden verminderd zonder bezwaren voor vredes- en voor oorlogstijd? Naar mijne meening, neen.

Voor vrede-tijd is bij de B.-A. op het oogenblik tekort

aan beroepskader. Het schijnt veel: bij een schoolbatterij 2 luitenants, 2 opperwachtmeesters-instructeur en 8 wachtmeesters. Maar de practijk leert, dat men tekort heeft; bij de opleiding der dienstplichtigen is bij voortduring gebrek aan kader, omdat dit verdwijnt in andere noodzakelijke diensten (wacht- en weekdienst), bij andere opleidingen (verlofskader, specialisten), zelf opgeleid wordt (cursussen bij het korps voor technische diensten, cursussen elders, verdere vorming van het beroepspersoncel), dan wel afwezig is wegens ziekte of verlof, enz. Men kan dagelijks dienaangaande klachten van de batterij-commandanten vernemen. Er zijn bij de schoolbatterij gemiddeld niet meer dan ± 4 beroepswachtmeesters bij de opleidingen der recruten of bij de oefeningen. Voor het onderricht van 2 klassen beredenen, elk van ± 10 man en van ± 20 onberedenen is dit aantal veel te klein. Per klasse beredenen moet men toch op 1 wachtmeester rekenen, tijdens het onderricht in de stukrijderschool zelf op 2. Wat de onberedenen aangaat, hier geldt het inderdaad de individueele opleiding, dus kleine ploegen van ± 6 man, om de bediening van het stuk te leeren en voor de zoo belangrijke opleiding der richters; voor een goed geleid, intensief onderricht zijn hierbij noodig ten minste 3 wachtmeesters; totaal dus noodig 7 wachtmeesters, zoodat gemiddeld een tekort van 3 bestaat.

Zeer terecht merkt de inleider op, dat de opleiding der beredenen uitsluitend aan het beroepskader moet worden overgelaten; dat zou ook niet anders kunnen. Maar we zien nu ook, dat er tijdvakken zijn, gedurende welke de 4 beschikbare beroepswachtmeesters allen noodig zijn voor het onderricht in de stukrijderschool; dan — en dat is gedurende een geheele maand — zou de opleiding der onberedenen geheel moeten worden overgelaten aan dienstplichtig kader, hetgeen — ook volgens inleider — niet wenschelijk is.

Het aantal luitenants en opperwachtmeesters-instructeur kan men in het algemeen voldoende noemen, niettegenstaande herhaaldelijk door allerlei omstandigheden ook aan dit hoogere kader gebrek bestaat.

Welnu, vul dan dat tekort aan beroepskader aan met verlofskader, zal men zeggen.

Laat ik dan vooropstellen, dat men aldus een tekort aan in het geven van onderricht ervaren beroepskader aanvult met hierin onervaren en hiervoor ongeschikt verlofskader. De onderwijzer is hier zelf nog leerling.

Ook wanneer het verlofskader een langeren eerste-oefentijd zou hebben, dan thans het geval is, zou dit nog ongeschikt zijn voor het geven van onderricht, omdat de onderwijzer niet alleen zelf de noodige kennis moet hebben, doch ook over ervaring in het geven van onderricht moet beschikken. Ook het beroepskader is niet zoo maar dadelijk geschikt voor het geven van onderricht; laten we maar eens denken aan een jong luitenant of een jong aangesteld onderofficier.

Bovendien, al is het geven van onderricht voor het verlofskader niet zonder nut, toch wordt dit personeel beter voor zijn oorlogstaak geschikt gemaakt door oefening.

Overigens is hier geen nieuws onder de zon, omdat het verlofskader bij de Bereden-Artillerie reeds sedert tal van jaren ook gebruikt wordt voor het geven van onderricht. De ervaring dienaangaande bevestigt hetgeen ik hiervoren uiteenzette. In elk geval zal toezicht en leiding van het beroepskader bij dit onderricht geven door het verlofskader noodig blijven, zoodat ook hierdoor van vermindering van beroepskader geen sprake zou kunnen zijn.

Bezien we nu, hoe de opleiding van den bereden verlofs-wachtmeester bij de B.-A. thans plaats heeft. De eerste 3 maanden volgt hij de gewone opleiding der dienstplichtigen; daarna begint in de middaguren de kaderopleiding, overigens volgt hij de opleiding en de oefeningen der dienstplichtigen, terwijl hierbij reeds rekenig wordt gehouden met zijn toekomstigen rang; zoo vervult hij bij de oefeningen in de 5e en 6e maand reeds tal van kaderfuncties. Gedurende de 7e en 8e maand is hij op de kaderschool en doet de laatste 4 maanden als kader eerst 2 maanden dienst bij de recruten-opleiding der volgende ploeg en daarna 2 maanden bij de oefeningen.

De opleiding der onbereden wachtmeesters geschiedt op overeenkomstige wijze, doch daar hun eerste-oefentijd slechts 9 maanden bedraagt en zij $\frac{1}{2}$ maand later opkomen dan de beredenen, zijn zij, na hun aanstelling tot wachtmeester, slechts $1\frac{1}{2}$ maand bij den dienst en maken in dien rang de oefenperiode niet mede.

Ondanks deze indeeling van het dienstplichtig kader is er in het tijdvak der stukrijderschool en gedurende de oefenperiode herhaaldelijk kadernood.

De leerlingen der School voor Verlofs officieren komen na een verblijf aldaar van \pm 8 maanden bij de korpsen. Hier wordt onmiddellijk aangevangen met hun verdere opleiding en met hun specialiseering, terwijl zij zooveel mogelijk worden ingedeeld bij de recruten-opleiding en bij de oefeningen.

Ervaring omtrent de geschiktheid van het verlofskader voor het geven van onderricht is dus ruimschoots opgedaan; de resultaten zijn begrijpelijkerwijze niet schitterend. Hoe zou het ook anders kunnen!

M. d. V. Ik wensch er nog de aandacht op te vestigen, dat in het bijzonder het rijkunstig onderricht — zooals trouwens de inleider zelf toegeeft — en het opleiden voor belangrijke functies, als b.v. richter, seiner, telefonist, alsmede de vorming van verschillende andere specialisten, uitsluitend kunnen worden toevertrouwd aan ervaren beroepskader.

Uit het voorafgaande blijkt, dat het stelsel van inleider bij de B.-A. eigenlijk reeds in algemeenen zin wordt toegepast; er is dus reeds ervaring mede opgedaan en ook is gebleken, dat het stelsel niet bevredigt en dat ook in dat stelsel op het oogenblik een tekort aan beroepskader bestaat. Het stelsel bevredigt in zooverre niet, dat reeds is ondervonden, dat het verlofskader niet geschikt is voor het geven van instructie; het zou hiervoor alleen geschikt zijn te maken bij een veel langeren eerste-oefeningstijd van ten minste enkele jaren.

De eerste-oefentijd is tot den uiterst toelaatbaren minimum-duur teruggebracht; toch zijn er werkelijk nog personen in en buiten het leger, die meenen, dat nu wel met leerkrachten, zowel geringer in kwantiteit als in kwaliteit,

kan worden volstaan. In het leger zijn dit doorgaans personen, die weinig troependienst hebben verricht, dan wel lang uit den troep zijn; vooral zij, die na 1918 niet in den troep dienden, hebben geheel den kijk op den waren toestand verloren en begeven zich daarbij op voor hen onbekend terrein. Zoo ben ik er ook zeker van, dat inleider's ongenoemde adviseur-specialist op het gebied der Bereden-Artillerie iemand moet zijn, die na 1918 bij het wapen niet meer in den troep heeft gediend en dus niet bij ondervinding kan weten, hoe de toestanden na de geheel gewijzigde omstandigheden bij dien troep zijn. Inderdaad, de waarde van een getuigenis is altijd zeer betrekkelijk, zeker indien men niet weet, van wien dit getuigenis afkomstig is.

Ook voor de handhaving van de tucht is een sterk beroepskader onmisbaar; de ondervinding heeft, ook wat dit betreft, helaas te veel geleerd, zoodat het niet verantwoord is te achten, om de opgedane lessen zoo maar in den wind te slaan. Men bedenke wel, dat handhaving van de tucht in vreedestijd geheel iets anders is als bij het begin van den oorlog, wanneer deze met instemming van het geheele volk wordt gevoerd; dan zal het handhaven van die tucht door het dienstplichtig kader geen moeilijkheden ondervinden. En mocht bij den aanvang van den krijg een ernstige tegenslag worden geleden, dan, daaraan behoeft niet te worden getwijfeld, zal de Nederlander zich zijn voorvaderen waardig toonen en met de hem eigen hardnekkigheid en volharding zich geven aan zijn plicht; handhaving van de tucht zal ook dan niet moeilijk vallen. Mochten bij een zeer langen duur van den oorlog — zooals de afgelopen oorlog heeft doen zien — ernstige vergrijpen tegen de tucht dreigen, dan is het verlofskader reeds zoo lang onder de wapenen en zal in den krijg van zijn overwicht hebben kunnen doen blijken, dat het gezag door dit kader wel zal kunnen worden gehandhaafd.

En hoe is het nu gesteld met het beroepskader voor oorlogstijd?

Bij een bepaald regiment Veld-Artillerie, dat geenszins in de ongunstigste omstandigheden verkeert, zijn

voor $\frac{2}{3}$ van het aantal batterijen geen beroepsofficieren aanwezig, terwijl bij elken Afd.-Staf ten hoogste 2 beroepsofficieren zijn ingedeeld. Dit laatste is wel een minimum; de Afd.-C. en de Luitenant-Vuurregelingsdienst moeten beroepsofficier zijn; het is niet aan te nemen, dat een verlofsofficier de geschiktheid voor Afd.-C. zal kunnen hebben; ook verlofsofficieren, gewezen beroeps-officier, hebben mij meermalen verklaard, dat zij dit uitgesloten achten. In de hogere art.-staven kunnen tal van functies door geen andere dan beroepsofficieren worden vervuld.

Voor elke oorlogsbatterij zijn slechts 1 à 2 beroepsonder-officieren beschikbaar, een wel zeer kleine kern van deskundigen op velerlei gebied, die een dergelijke eenheid niet kan ontberen. Ook in de staven zeer weinig beroeps-onder-officieren, die juist voor inlichtingsdienst, meetdiensten, verbindingsdienst, e.d. onmisbaar moeten worden geacht.

Stel u eens voor een batterij zonder één beroepsofficier, welke moet mobiliseeren, terwijl een ervaren beroeps-onder-officier daarbij ontbreekt. Geen een deskundige dus van praktische ervaring, die behulpzaam kan zijn bij het indeelen van paarden, samenstellen van bespanningen, passen van tuigen, die praktische ervaringen heeft betreffende het materieel. En dan te velde, hoe zal een persoon, geschikt om den commandant behulpzaam te zijn in allerlei huis-houdelijke zaken en kleine details van practischen aard, bij een dergelijk onderdeel noode worden gemist. We hebben in 1914 het aanwezige beroepskader zeer gewaardeerd en zouden het niet gaarne gemist hebben.

Voor de depots is zeer weinig beroepskader beschikbaar; indien hier de — natuurlijk zeer versnelde — opleiding door verlofskader plaats heeft, zal toch ook behoefte aan leiding en toezicht door beroepskader noodig zijn. En kan men beroepskader missen bij de vorming van nieuwe onderdeelen uit deze depots?

Ondanks een verbeterde opleiding van het verlofskader, zal het toch nimmer voor tal van zaken het beroepskader kunnen vervangen.

Een langere eerste-oefentijd van het verlofskader is

natuurlijk een voordeel, mits dit niet ten koste gaat van de latere herhalingsoefeningen.

Ik hecht aan deze oefeningen voor het onderhouden van practische en theoretische bekwaamheid gedurende een zoo groot aantal jaren, alsmede aan de voortgezette opleiding, meer waarde dan aan een langeren eerste-oefentijd.

Die herhalingsoefeningen moeten plaats hebben, wanneer er werkelijk oefeningen met den troep kunnen worden gehouden, alsmede tot het volgen van cursussen.

M. d. V., uit het voorgaande zal duidelijk zijn, dat ik met stelling 4 niet geheel kan instemmen, in het bijzonder niet met de 2de zinsnede.

Ten aanzien van de Bereden-Artillerie moet ik een voorbehoud maken op de oorlogssterke batterijen, waarin opgeleid en geoefend zou moeten worden. Het heeft m.i. in het geheel geen zin, om b.v. te oefenen met oorlogssterke afdeelingen of batterijen met den aanhang van gevechtstreinen e.d., al is natuurlijk een enkele oefening in dezen geest wel nuttig. Doch de beste oefening is die met de zoo mogelijk complete gevechtsbatterijen, al of niet in afdeelingsverband, alsmede die met de staven. Hierbij kan het meeste kader in velerlei functies worden geoefend.

Bij de B.-A. wordt tijdens de oefeningen in oorlogsverbanden, wanneer het aantal paarden op grootere sterkte wordt gebracht en verlofskader onder de wapenen komt, geheel in den geest, zooals inleider wenscht, gehandeld. Er heeft dan een soort mobilisatie op kleine schaal plaats; het verlofskader wordt in zijn oorlogsfuncties ingedeeld en oefent al die dagen met de batterij; het beroepskader vervult hierbij een leidende en toezienende taak.

Met stelling 5 kan ik meegaan; echter versta ik onder het voor den vredesdienst noodige beroepskader iets anders dan inleider en meer dan thans aanwezig is.

Begrijpelijkerwijze, en ik behoef het na het voorgaande niet te herhalen, kom ik tegen stelling 6 in hevig verzet.

Ten slotte wil ik stelling 3 en 7 in onderling verband beschouwen.

Zeker, door inkrimping van beroepskader krijgt men bezuiniging, doch ten koste van den toestand van het leger, ook al zou men de opleiding van het verlofskader verbeteren, hetgeen evenwel de verkregen bezuiniging geheel of gedeeltelijk zal opheffen, misschien nog duurder zal blijken.

In geen geval mag de toestand van het leger slechter worden, hetgeen onvermijdelijk het gevolg zou zijn van vermindering van het — althans bij de B.-A. — reeds te zwakke beroepskader.

Het genoemde in stelling 3 is dus volgens mijne overtuiging niet bereikbaar; het op de tegenwoordige sterkte houden en bezuinigen en daarbij toch het leger verbeteren is onmogelijk.

Zijn dan geen gelden meer dan thans beschikbaar, dan kan de kwaliteit alleen verbeteren door vermindering der kwantiteit en zal de tegenwoordige legersterkte niet kunnen worden gehandhaafd.

Naar mijn overtuiging echter is onze legersterkte thans reeds tot het toelaatbare minimum teruggebracht en is uitbreiding, o.a. van de artillerie, meer dan noodzakelijk.

M. d. V. Ten slotte nog ééne opmerking: Wanneer ik twijfel heb uitgesproken ten aanzien van de geschiktheid van het verlofskader om als goed instructeur bij de opleiding der dienstplichtigen op te treden, wanneer ik dit personeel ongeschikt heb verklaard voor verschillende functies in de staven en in de gemobiliseerde onderdeelen, dan stel ik er prijs op te verklaren, dat dit geen verwijt is aan het adres van dit kader.

Integendeel, in het bijzonder wat de verlofsofficieren betreft, weet ik maar al te goed bij ondervinding, dat zij in het algemeen zich met grooten ijver en met buitengewone toewijding op hun militaire taak toeleggen, dikwijls met opoffering van persoonlijke belangen. Ik heb gezegd.

Generaal-Majoor W. E. VAN DAM VAN ISSELT. Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren!

Tot de allerbelangrijkste leger-vraagstukken behoort zeker dat, hoe wij de opleiding van onze krijgsmacht op een rede-

lijk peil houden. Of moet ik, gelet op vele pogingen van de laatste jaren, ook op het ontwerp van Inleider, zeggen: hoe behoeden wij ons leger voor verdere afbraak?

Het belang der zaak en mijn besliste overtuiging ten aanzien van het stelsel-DONK nopen mij aan het debat deel te nemen. Ik doe zulks zonder eenige „opwinding”, waarop Inl. de vorige maal geliefde te zinspelen, doch wèl met diè kracht en overtuiging, welke een gerechtvaardigde zaak vereischt en waard is.

De vorige maal dachten velen met mij, dat wij het Standaardstelsel te hooren zouden krijgen, waartoe de stellingen alleszins aanleiding gaven. Een der eerste mededeelingen was echter, dat zulks niet het geval zou zijn. Had Inl. zijn stellingen minder zwevend gehouden, b.v. door enkele cijfers te geven dan wel het schema zijner scholen per Brigade, men was voor het debat beter voorbereid geweest en de denkbeelden over en weer waren niet ten deele langs elkaar gegleden. Wat de afkapping betreft, gaat Inl. slechts half zoo ver als het Standaardplan, dat het beroepskader per regiment tot gemiddeld $\frac{1}{4}$ terugbracht. Inl. wil het *in den troep dienende* beroepskader halvceren, doch daar de bureau's en staven natuurlijk intact blijven en daar de mobilisatie al wederom moeilijker wordt, daarvoor andermaal ruimer personeel zal moeten worden uitgetrokken, komt zijn „afkapping” ten slotte op omstreeks $\frac{1}{3}$ van het geheel neer, en daarmede de bezuiniging op $\frac{1}{3}$ van tractementen en pensioenen, of bijna 10 millioen gulden = $\frac{1}{6}$ der begrooting.

Zonderling, deze *vrijwillige* „afkapping” door iemand, die „het leger buiten de sfeer der jaarlijksche beknibbelingen brengen wil”. De stilzwijgende aanname, welke door het geheele betoog loopt, n.l. dat men, daar voor éénmaal aan de tegenpartij een buit van 33 % toe te werpen, haar voor eeuwig verzadigd en voor goed het zwijgen opgelegd heeft, acht ik met de geschiedenis en elk redelijke aanname volkomen in strijd. De vorige maal heeft de heer PREY daarop reeds de aandacht gevestigd. Neemt men het hier door mij geponeerde als juist aan, dan ontnemt dit aan Inl.'s kun-

stig opgebouwd stelsel een zijner voornaamste pijlers; m. i. stort het daarmee zelfs ineen.

Ik zie èn het verleden èn den te verwachten gang van zaken bij invoering van het stelsel-DONK geheel anders. Onze krijgsmacht is na den grooten oorlog gereorganiseerd en, in overeenstemming met de omstandigheden, en behoeften des tijds, op een *nieuw, lager, doch goed afgerond* plan gebracht: het plan VAN DIJK. Zulks is natuurlijk gepaard gegaan met inkrimping en bezuiniging, doch daaraan moet een einde komen. Zet men zich ten dezen niet schrap, dan weet men niet, waar het einde is. Derhalve: *tot hertoe en niet verder*. Het oogenblik daartoe is meer dan gekomen. Zeer duidelijk heeft de M. v. O. 27 Mei l.l. gezegd, „dat uitgebreide reorganisaties en diep ingrijpende veranderingen van stelsel uit den boeze zijn”. En zeker zullen zeer velen met groote voldoening in de M. v. A. oorlogsbegroting 1927 ontwaard hebben, dat de Minister niet voornemens is voor den dag te komen met een eigen stelsel, indien daar- onder bedoeld wordt een nieuw stelsel, waarbij het leger op een geheel nieuwe leest geschoid worden zou.

Ook na vorige groote krachtsinspanningen van onze krijgsmacht, zooals b.v. 1815 en de periode 1830/9, is een tijdperk van inzinking, bezuiniging en inkrimping gevolgd, *doch men hield daarbij maat*. Op de basis van een nieuw plan begon een nieuwe uitbouw, zoodra de omstandigheden dit vereischten. In de lijn van den heer DONK echter doorgaande, geeft een ander niet 250. doch 500 recruten aan één kapitein, een tweede zet niet een dienstplichtig sergeant, doch een milicien-korporaal voor de klasse, een derde tracht hem te overtroeven door de lijn door te trekken van de regiments- via de brigade- tot de Divisiescholen. Nu ga ik hier, als Inleider, ook even met de vuisten werken, doch ik doe dat in *verticalen* zin. Noemen wij het huidige niveau van onze krijgsmacht A, dan brengt de heer DONK I in zijn streven om „het leger buiten de sfeer der jaarlijksehe beknibbelingen te brengen” het op het niveau $\frac{1}{2}$ A. Houden die pogingen der tegenpartij tot „bknibbelen” en „afkappen” daarmee op? Geenszins.

M. H.! Nu komt de heer DONK II en brengt, alweer uitwijkende, het niveau op $\frac{1}{4}$ A. = het Standaardstelsel. Daarna komt de heer ARNOUD; deze haalt onze krijgsmacht tot het niveau $\frac{1}{8}$ A naar beneden. Aldus doorgaande, zal ons krijgswezen den weg van de Duitse papiermark volgen. Er zal geen rust intreden, eer de laatste beroepsman ten offer gebracht is. Lang vóór reorganisator DONK VII aan de beurt komt, zullen wij ook in figuurlijken zin tot beneden den grond gedaald zijn!

M. H.! Die leuze van uitwijken voor beknibbelingen heeft toch ook vóór 1914 nimmer als leidraad of hoogste wijsheid inzake onze legervorming gegolden! In 1815 hadden wij een flink leger. De *eerste* inzinking van onze krijgsmacht kwam per 1 Jan. 1819. Wat zou er *thans* van onze krijgsmacht over zijn, indien vorige generatiën, steeds maar uitwijkende, het leger telkens weer buiten die bewuste sfeer gebracht hadden?

De *strategische* fout van Inleider acht ik, dat hij, evenals de militaire medewerker van het Vaderland, de noodzaak van dat uitwijken als een praemisse voorstelt, haar als een fatum aanvaardt, in stede van daartegen krachtig front te maken, daarbij de propaganda voor verdere afbraak overlatende aan de tegenpartij. De geschiedenis van ons krijgswezen sedert 1813 vertoont voor mij blijkbaar een ander beeld dan voor Inleider. Stel ik haar graphisch voor, dan zie ik niet een steeds dalende, doch een *olvende* lijn met ups en downs, ten nauwste verband houdende met de internationale politiek in West Europa. Dat wij langzaam reageeren, derhalve vooral onze hoogtepunten meest achter de feiten aanloopen, is bekend. 1915 vormde een der hoogste hoogtepunten; daarna ging het in de dalende lijn. Bedriegen de teekenen echter niet zeer, dan geloof ik, dat wij ons minimum alweer door zijn, tenzij... men van militaire zijde der politiek de wapenen tot verdere afbraak aan de hand doet.

Had Inleider zijn rede 1 Mei 1919 gehouden, ik had hem kunnen begrijpen en volgen. Doch *thans*, bijna 8 jaar later, is er reeds zeer veel ingekrompen en bezuinigd. Blijkens de

M. v. A. oorlogsbegrooting 1927 daalden de eigenlijke legerkosten (zonder pensioenen) van 1922 t/m 1927 van bijna 65 tot 45½ miljoen gulden. En uit het artikel *Legercijfers van Generaal Jhr. von SCHMID* ¹⁾ blijkt, hoe het totaal aantal beroepsofficieren van 1920 t/m 1926 daalde tot 73 %, dat van inf. en art. tezamen tot 71 %. Voor de beroeps-
 onderofficieren zijn die cijfers onderscheidenlijk 69 en 56 %. Daar in verband met de veel ingewikkelder mobilisatie-
 voorbereiding en het beheer der mobilisatievoorraden de troepenbureau's betrekkelijk zijn uitgebreid en zeer velen aan den dagelijkschen troependienst onttrokken worden, zullen die verhoudingscijfers voor hen, die *inderdaad* dagelijks aan troependienst en -opleiding deelnamen, nog lager zijn.

Er is derhalve reeds zeer veel bezuinigd en ingekrompen.
Tot hiertoe en niet verder!

Stelling 2 luidt: „De toestand der landmacht is onbevredigend”. Wanneer heeft Inl. dien „bevredigend” gekend?

Voor zoover mij bekend, is er — behalve in het zomerhalfjaar 1915, toen alles, *althans wat het personeel betref*, goed in orde was, toen wij over een goed geëncadreerde, goed geoefende krijgsmacht van 200.000 man met hoog moreel en krachtigen samenhang beschikten — gedurende meer dan een eeuw onafgebroken geklaagd.

De groote inzinking na 1815 kwam per 1 Jan. 1819, toen de Koning, „in overeenstemming met de bij hernieuwing te kennen gegeven wensch van de vergadering der St. Gen., willende voortgaan met het daarstellen van zoodanige bezuinigingen, speciaal ook in de uitgaven van het D. v. O., als behoudens de goede waarneming van den dienst en de verzorging, waarop getrouwe dienaren van den Staat aanspraak hebben, mogelijk en doelmatig zijn bevonden” de Divisiën en Brigades met hun Staven ontbond. Alle troepen werden gesteld onder de Generaals, Commandeerende in de

¹⁾ Vragen des Tijds. Nov. 1926.

Groote Militaire Commando's. Zeer velen werden gepensioneerd ¹⁾). Men begrijpt, hoe er toen geklaagd is!

Na onze *overspanning* 1830/9 werd het militiecontingent teruggebracht tot het minimum, dat de wet toestond; t/m 1842 bedroeg de eerste oefeningstijd 6 maanden, daarna voor alle Wapens slechts 3 maanden! Niettegenstaande de Grondwet het jaarlijks bijeenkomen der *geheele* militie voorschreef, werd slechts ééne lichting voor herhalings-oefeningen opgeroepen. Men begrijpt, hoe onbevredigend toen de toestand der landmacht geheeten werd.

In den z.g. goeden ouden tijd, de 60er jaren, onafgebroken klachten over geringe troepensterkten en miliciens, die met zeer korten oefentijd aan groote oefeningen deelnemen moesten. In 1860 heetten de Regts. en Bat. Cn. der Inf. niet voldoende bedreven in het tactisch gebruik van het terrein en de hulpwapens. De bereden Wapens waren slecht geoefend in den velddienst en weinig op de hoogte van de tactiek. De jongere officieren wilden liever manoeuvreeren met een Brigade dan met een sectie en waren daarom slecht berekend voor hun eigenlijke taak. Ook de geest onder hen liet veel te wenschen over. ²⁾

In 1862 schrijft een Generaal-Majoor Brig. C. uit Groningen, die de troepen in de „Legerplaats op de Milliger vlakte” commandeeren zal, aan zijn aangewezen Chef van den Staf: „Het kampeeren lacht mij niet toe... Soldaten van zes weken, de brigade een mixtum compositum, de chefs elkander vreemd, een terrein zonder beteekenende acciden-ten, met voetangels en klemmen, et puis bij wijze van Damocles zwaard, een brouille-tout”. Ik houd mij overtuigd, dat er in 1926 lang niet zóó geklaagd is!

In 1871 klaagde men in de Tweede Kamer niet ten onrechte: „er is op onze landsverdediging, naar algemeen erkend wordt, ontzaglijk veel aan te merken; er is naar veler gevoelen daarin zelf *niets* goeds.” In 1876 luidt het:

¹⁾ Alleen bij den Plaatselijke Staf werden 17 Commando's en 22 plaatsmajors geroyeerd.

²⁾ Ook toen (1860) maakte de N. R. Ct. zich tot tolk der klachten, doch... in ingezonden artikelen.

„Er wordt over en in ons leger veel geklaagd, en werkelijk er is reden toe... Bij het gros der officieren dreigt de toewijding te verdwijnen.” In 1883 hier dezelfde klachten van den heer VAN TUERENHOUT over zekere, onder de officieren veld winnende malaise; voor een groot deel jong en weinig bedreven kader, dat herhaaldelijk wisselt. In 1907 klaagt Generaal VAN VLIJMEN in de Kamer: „Voor den officier, die zich met ernst wil wijden aan het vak zijner keuze... is de tegenwoordige stand van zaken onuitstaanbaar” 1) Levendig herinneren de ouderen zich nog de moeilijkheden en klachten uit die jaren bij de doorvoering van de landweer-herhalingsoefeningen.

In het licht van al deze feiten blijkt de huidige toestand der landmacht niet zoo bijster onbevredigend. *Maar er is altijd geklaagd!* Nog in de voorgaande vergadering konden wij van een zee-officier vernemen, hoe er in de longroom's gekankerd wordt, omdat landmacht-officieren zich vermeten een oordeel te hebben over het vraagstuk eener samensmelting van onze twee militaire Departementen.

M. d. V.! Ik zal het vermoedelijk niet beleven, en zeker niet in deze vergadering, maar ik durf de jongeren onder ons wel op een briefje geven, dat over ongeveer 25 jaar hier weer iemand zal staan met een stelling over den z.g. onbevredigenden toestand van ons krijgswezen, en dat dat lied hier dan weer in allerlei toonaarden zal worden gezongen. En hieromtrent kan ik in elk geval mijn overtuiging uitspreken, dat, mocht Inleider's stelsel ingevoerd worden, er harder geklaagd worden zal dan ooit te voren!

Mij zegt die z.g. onbevredigende toestand der landmacht dus niets; ware hij een motief om van stelsel te veranderen, wij hadden dit honderd jaar lang onafgebroken moeten doen.

Uit stelling 4 blijkt, dat de eerste oefening der lichtingen geconcentreerd wordt in compagnieën op oorlogsterkte met surplus voor het verloop. Zulke compagnieën moeten een sterkte krijgen van 250 reeruten. Reeds voor-

1) Krijgswetenschap, 1907/8, blz. 360/3.

heen is zoo een plan hier gepropageerd, o.a. in 1908 door den lateren Generaal G. C. A. FABRIS. ¹⁾ Het is goedkoop en voor de hand liggend. In onze reeds meer dan 100 jaar oude krijgsmacht heeft het echter *nimmer* toepassing gevonden; ten deele slechts in den tijd, toen de luitenant-adjutant jaarlijks de 140 recruten van het bataljon meerendeels afexerceerde. Dank zij den lateren Generaal PRINS heeft men dit stelsel verlaten, juist mede omdat zulke klassen te groot waren en men den C.C. meer invloed op zijn lichting van *beperkte* sterkte schenken wilde.

Een en ander bewijst, dat het stelsel om gewichtige redenen afkeuring verdient; en inderdaad, het is paedagogisch onjuist: de *opleidingseenheden* in het Nederlandsche leger zijn doorgaans gemiddeld 40. zelden hooger dan 60 man sterk geweest. Dit komt aan nagenoeg allen de juiste middelmaat voor. Toen zij in de laatste mobilisatiejaren bij de depots veel sterker waren, liep het mis. Ook in Zwitserland deinst men, ondanks het zeer geavanceerde legerstelsel, voor die sterke compagnieën terug; zij zijn er in de recrutescholen niet meer dan 120 man sterk.

Ik kom nu tot de hoofdzaak: niet de politieke, doch de *innerlijke* waarde van het stelsel. „Het verlofskader leidt zijn eigen manschappen op onder leiding en bijstand van het strikt noodige beroepskader” (stelling 4); daardoor, „inkrimping van het beroepskader” (stelling 6): daardoor „bezuiniging” (stelling 7). Ik zie de *innerlijke* wording van het plan bij Inl. juist andersom: bezuiniging; daarom: inkrimping van het beroepskader; en daarom moet het verlofskader, de dienstplichtigen maar opleiden! Mondeling is een en ander aldus toegelicht: „Leiding en bijstand van het beroepskader moeten zooveel mogelijk onzichtbaar voor den troep blijven” (blz. 472); dat kader „moet zooveel mogelijk op den achtergrond blijven, zich effaceeren” (blz. 474). „Bespreking met de sectie Cn. vóór en na afloop van de oefening: op het oefenveld laat het beroepskader vrijheid,

¹⁾ Krijgswetenschap, 1907/8, blz. 402.

grijpt zoo min mogelijk in'' (blz. 475) ¹⁾ Ik plaats hier terloops twee opmerkingen, zonder ze uit te werken: 1°. dat dit beroepskader met zijn hoofdzakelijk toekijken en stommetje spelen, een ellendig bestaan zal krijgen; en 2°. dat het zich op de aangegeven wijze op den duur nooit loonend zal kunnen maken. *In zijn streven om ons legerstelsel voor immer uit de sfeer der jaarlijksche beknibbelingen te brengen legt Inl. in zijn stelsel den besten waarborg, dat, na een flinken trek zonder moeite binnengehaald te hebben, zij, die daarop fel zijn, onmiddellijk met afkappen voort kunnen gaan.* Beroepskader, dat nagenoeg niets doen mag, is ten doode opgeschreven.

Door invoering van Inl.'s plan gaat het oefenstelsel in het Nederlandsche leger overstag. Was tot heden steeds het beginsel: opleiden door beroepskader, ter completering en voor eigen vorming aangevuld met dienstplichtig kader, het stelsel-DONK keert de zaak volkomen om: opleiding door dienstplichtig kader van *dezelfde* jaarklasse onder de meereendeels stomme voorgedij van ervaren opvoeders, wier aantal uiteraard van jaar tot jaar afnemen zal: een slecht geïnterpreteerd Zwitsersch stelsel.

Voor mij zetelt het criterium van het geheele plan in deze zaak. ²⁾ En nu had men m. i. van Inl. mogen verwachten, dat, waar hij in een zóó belangrijke zaak ³⁾ een zóó ingrijpend plan propageert, hij het *wettig* en *overtuigend* bewijs geleverd had, dat het nieuwe opleidingsstelsel *minstens* even goede uitkomsten schenken zal als dat, hetwelk nu ruim 100 jaar voor onze krijgsmacht gegolden heeft. M. H.! Ik heb hierop ook het gedrukte verslag aandachtig nagelezen, maar behalve het nog problematieke enkele maanden langer

¹⁾ Bij de repliek werd gezegd, dat men het aangehaalde niet zoo letterlijk opvatten moet; het beginsel staat echter driemaal in het gedrukt verslag. v. D. v. I.

²⁾ Voor de schade, welke Inl.'s stelsel, in vergelijking tot het bestaande, aankleven inzake de ontplooiing van ons vredesleger bij mobilisatie, zij gewezen naar mijn later aan te halen artikel in De Militaire Spectator van 1925.

³⁾ Blz. 457. „Het zwaarste werk, dat het Nederlandsche volk van de weermacht verlangt, d.i. afweer van den oorlog en de verdediging van het grondgebied

dienen der dienstplichtige onderofficieren en eenige beschouwingen over beteren samenhang in de oorlogseenheden 1) — wat bij doelmatige indeeling der dienstplichtigen ook in het huidige stelsel meerendeels te verkrijgen is — heb ik nagenoeg niets gevonden. Dit acht ik de *groot-tactische fout* in Inl.'s betoog. Over de uitkomsten van oefeningen en opleiding geen woord, over de handhaving der tucht nagenoeg niets. Inl. heeft het bedoeld wettig en overtuigend bewijs *niet* geleverd; en dat is voor mij zeer duidelijk: *hij noch iemand anders kan het leveren*. Men kan wèl de bewijzen voor het omgekeerde geven.

Alvoren daaromtrent enkele gronden aan te voeren, zie ik mij genoopt — om den indruk weg te nemen, dat hier een aartsconservatief aan het woord is, een der mannen van het „Fort van Behoud” — een oogenblik over mijzelf te spreken. Ik ben er steeds een groot voorstander van geweest 1°. om dienstplichtig kader *onder leiding* te doen deelnemen aan de opleiding der militie, voornamelijk voor eigen vorming, omdat men nooit iets zóó goed leert en er zóó in doordringt, als wanneer men het anderen leeren moet; 2°. om, ook bij gebrek aan beroepskader, zoo min mogelijk onthand te zijn. Reeds vóór 20 jaar heb ik gepropageerd, dat in een leger als het onze de toenmalige scherpe scheiding tusschen opleiden en aanvoeren niet vol te houden was, ook nadeelen had. 2) Ik heb het vorenstaande ook steeds in praktijk gebracht en als oud luitenant en 6½ jaar als B. C., waarvan 2½ jaar C. van een gemobiliseerde batterij. Steeds heb ik mij er over verheugd, als, door het tijdelijk uitvallen van het beroepselement, het dienstplichtige kader een ruim aandeel kon verkrijgen in de opleiding van jongeren, doch steeds onder leiding en toezicht van ervaren kader. 3) Intusschen zijn de omstandigheden zeer in ons nadeel veranderd, en ook

1) Een indeeling met comp. louter 20-jarigen (ook kader) en daarnaast comp. 26 à 27-jarigen heeft ook nadeelen!

2) Militaire Spectator, 1907, blz. 589/90 en 673/4.

3) Mavors. 1918, blz. 19/25. Hoe vormt men een goed militair troepenonderdeel?

hier geldt: „tot hiertoe en niet verder.” 1°. Was destijds ons geheele legerstelsel veel hechter; 2°. is intusschen de eerste-oefeningstijd van dienstplichtig kader en manschappen bij het hoofdwapen gedaald tot onderscheidenlijk $\frac{1}{3}$ en $\frac{1}{4}$ van dien, waarover ik eertijds sprak; en 3°. werden destijds per vredesonderdeel van 8 beroeps-sergeanten en even zooveel korporaals per jaar 4 dienstplichtige sergeanten en 4 korporaals gevormd, derhalve de halve beroepssterkte; volgens Inleiders stelsel zullen bij een Brigade met $4 \times 10 + 5 + 14 = 59$ beroepsonder-officiëren *bij de oefeneenheden* 1) per jaar, behalve de geheele militielichting, 3 maal bijna $90 = 260$ dienstplichtige sergeanten opgeleid worden, of bijna $4\frac{1}{2}$ maal de beroepssterkte, d.i. in verhouding 9 maal meer dan voorheen.

De soep wordt dus 3 à 4 maal $9 =$ minstens 30 maal dunner. De uitkomst laat zich geredelijk denken: het wordt inderdaad zeer dunne soep!

Toen in 1924 de Standaard met haar plan voor den dag kwam, heb ik in De Militaire Spectator een kort artikel geschreven om de onwaarde in het licht te stellen van een stelsel, waarbij „het verlofskader zijn eigen manschappen opleidt” (stelling 4). 2) Ik deed zulks speciaal aan de hand van gegevens uit Zwitsersche militaire artikelen, wat mij van te meer beteekenis voorkwam, omdat in Zwitserland zulk een stelsel bestaat en de klachten van zeer bevoegden komen. In een belangwekkend artikel „L'éducation militaire suisse” noemt luitenant kolonel van den G. S. BOPP overwicht, ervaring en technische kennis bij de onderwijzers onvoldoende: „Les jeunes cadres ne possèdent point une préparation suffisante à la tâche pédagogique qui leur est imposée. Quels frottements, quelles méprises pédagogiques, quelles divergences de vues nous devons surmonter dans ces unités improvisées pour obtenir de l'ensemble du cadre un travail d'un rendement efficace... Bref, la méthode

1) Zie Verslag, blz. 478.

2) De Standaard-artikelen en het Zwitsersche stelsel. Militaire Spectator 1925, blz. 41 e.v.

provoque un travail superficiel ce qui est déjà le danger d'une instruction de brève durée. L'inexpérience de nos cadres est en relation directe avec l'organisation de nos unités d'instruction. Les officiers et les sous-officiers n'ont pas la possibilité de s'impregner d'une tradition militaire, privilège des armées permanentes. Ce manque de tradition se traduit par un manque d'autorité chez les chefs. L'éducation militaire souffre de ce que nos cadres manquent des bases primaires solides, qui leur vaudrait un ascendant naturel sur les hommes.' Men ziet het: klachten over de onwaarde der opleiding, over gemis aan gezag... en daardoor aan geoefendheid, samenhang en discipline. En dan zouden wij *dit* stelsel moeten aanvaarden, nog wel in *dczen* tijd, nu allerlei ondermijnende krachten aan de krijgsmacht knagen, de opvattingen in het leger zooveel vrijer zijn dan voorheen, jaarlijks ongeregelheden bij de groote opkomsten plaats vinden en er dus alleszins termen zijn om de banden *in* het leger strakker aan te halen? De uitkomsten zullen in Nederland ongunstiger zijn dan in Zwitserland: 1°. zijn wij geen militair gevoelend volk zooals de Zwitsers; en 2°. zullen in het stelsel-Donk instructiekaders van 21 jaar de dienstplichtigen opleiden; in het Zwitsersch leger komen bij de hier besproken opleiding kaders van *verschillende* lichtingen, derhalve ook veel *ouderen* op.

Doch wij behoeven niet alleen naar den vreemde te kijken. *Ten deele* staan ons eigen ervaringen ten dienste en dan wijs ik er in de eerste plaats op, hoe onze schutterbataljons in 1831, na een voorbereidingstijd van 8 à 9 maanden, nog niet voor den dienst te velde geschikt waren en zich kenmerkten door gebrek aan samenhang en discipline, voor zoover zij niet met afdeelingen van linie in één kamp gelegen, dan wel weinig officieren en kader uit het actieve leger als instructeurs gekregen hadden. 1) Voorts draagt tegenwoordig het in opleiding zijnde dienstplichtige kader bij tot de opleiding der lichting. Het door Inleider ontwikkelde stelsel heeft dit vóór, dat de kaderleden ½ jaar ouder zijn dan

1) WÜPPERMAN. De Tiendaagsche Veldtocht, blz. 15.

de dienstplichtigen; daartegenover staat, dat de sterkte van het leidend, onderwijzend en toezicht houdend beroepskader zal dalen in reden van 2 : 1. De uitkomsten zullen derhalve nog achteruitgaan. Welnu, die uitkomsten zijn reeds thans — copie conform Zwitserland — zeer weinig bevredigend, zoodra men verder komt dan het elementaire, formeele en methodische onderwijs. Dan dalen zij snel, mede uit gebrek aan leiding-gevend, ja helpend beroepskader. Ik sluit mij ten dezen volkomen aan bij hetgeen door de heeren PREY en VAN ANDEL gezegd is. Hoe zullen de uitkomsten dan worden, wanneer het niet-ervaren dienstplichtige kader nagenoeg geheel aan eigen zwakke krachten zal overgelaten zijn? De Inleider zou mij verplichten door bij zijn repliek precies te verklaren, hoe hij *zijn* stelsel van opleiden aandurft, derhalve niet alleen *overtuigd*, doch ook *verzekerd* is van bepaald goede uitkomsten. Uit eigen ervaring kan hij het nauwelijks weten; ik vermoed, dat hij ten dezen met zijn gedachten nog te veel in het vóórorlogsche leger verkeert.

In de derde plaats kan men trachten door redencering de uitkomsten van het geschetste stelsel te bepalen. Het is een onomstootelijke waarheid, dat het dienstplichtige kader tijdens zijn opleiding op gezette tijden *ten bate van eigen vorming* vóór klassen recruten geplaatst worden moet. Doch een *geheel andere* zaak is om de gheele opleiding, onder het zwiĳgend toezicht van een minimum aan beroepskader, in handen van dergelijke jonge krachten te leggen. Het gaat er niet om, zooals de militaire medewerker van Het Vaderland in een vlot geschreven artikel 28 Juli 1926 deed, te decreteeren: „belast men de a.s. verlofsaanvoerders met de instructie, dan worden zij daartoe bekwaam, krijgen het noodige aplomb”; het verstand zou dan zelfs vóór het ambt komen. Neen, M. H. ! De nuchtere werkelijkheid vraagt alleen: zullen die jonge kaders, jaar in jaar uit, *weten* en *kunnen*, en hoe waait hun dit alles aan? Behalve voor *zeer enkele* begenadigden geldt ook hier — zeker voor 20 à 21-jarigen ten aanzien van *hun geheel vreemde* zaken — „que pour savoir quelque chose, il faut

l'avoir appris''. Ik neem nu hierbij nog aan, dat ter wille van het goede doel 1°. de Volksvertegenwoordiging den meer ontwikkelden den door Inleider gevorderden, andermaal verzaarden dienstplichtdruk zal willen opleggen, en 2°. dat die aangewezenen zich in den militairen dienst *volkomen willen geven*, wat niet algemeen vaststaat ten aanzien van *jeugdige* mannen, op wier schouders *gedwongen* een zware extra last gelegd wordt en die doorgaans eigen *burgerbelangen* hebben.

Toen ik in mijn genoemd Militaire Spectator-artikel de te verwachten uitkomsten van het stelsel aangeven wilde, stelde ik de vraag: „Wat zou er van onze lagere of volksschool terecht komen, indien alle onderwijzers en onderwijzeressen steeds 21 jaar oud waren, en pas van de kweekscholen gekomen? Zulk een volksschool zou men, terecht, niet hoog aanslaan. Doch, M. de V., alle vergelijkingen gaan mank; dat besefte ik later ook, deze gestelde vraag nog eens overwegende. Want die vraag deed het voorkomen, alsof er in het leger *analoge* uitkomsten te verwachten zouden zijn, doch zij zouden in werkelijkheid in drie opzichten nog ten nadeele daarvan uitvallen: 1°. zouden de onderwijzers op de volksschool dan toch altijd nog 9 à 15 jaar ouder zijn dan hun leerlingen; de dienstplichtige sergeanten daarentegen zullen een overwicht van $\frac{1}{2}$ jaar bezitten op een lastigen leeftijd; 2°. worden de kweekelingen zeker vanaf hun 12e jaar voor hun speciale bestemming opgeleid, derhalve nog 9 jaar; de jonge kaderleden slechts 6 à 9 maanden; 3°. geldt de voorbereiding der onderwijzers louter vakken, welke binnen de sfeer van het dagelijksche leven vallen, zooals lezen, schrijven, rekenen, stijl, vertellen, wat aardrijkskunde en geschiedenis enz.; de jonge sergeanten moeten louter vakken onderwijzen, waarvan zij tevoren nimmer iets vernamen en die het groote maatschappelijke leven niet raken. Mijn beeld gaf den te verwachten toestand derhalve nog lang niet scherp genoeg weer.

Nu wilde ik U allen, M. H. en ook den Inleider vragen om zich eens goed het verschil in eigen gebruikswaarde als leider, onderwijzer, paedagoog, man van gezag, drijvende

kracht, het verschil aan inzicht en bezonken oordeel, toewijding e.d. in te denken tusschen den 30 à 40-jarigen man en den 21-jarigen jongeling. Dit verschil is bij nagenoeg allen enorm! En ook dit beeld geeft de werkelijkheid slechts ten deele weer, want *wij* hadden op ons 21e jaar dan toch een 4 à 5-jarige militaire opleiding achter den rug, wij hadden het beroep uit *roeping* en vrijen wil gekozen, behoorden tot de hoogere standen met deugdelijke schoolopleiding en vaste vorming. Maar hoe zal dat nu gaan met jonge burger-kaderleden, die tot het beroep en de functie gecommandeerd zijn, vóór 6 à 9 maanden zelf van toeten noch blazen wisten, die in het militaire bestaan nog niets beleefd, het meeste van hooren zeggen hebben, de rest van wat reglementen e.d., die jong en speelsch zijn? De eene denkt aan zijne familie, de tweede aan zijn meisje, de derde aan geld voor een fiets, de vierde aan zijn verloren betrekking, de vijfde aan zijn verdere burgervorming, de zesde denkt misschien aan niets, behalve met alle anderen aan zijn eerstvolgend verlot. Gaarne zou ik van Inleider antwoord hebben op vorenstaande vraag en tevens nopens die, welke heroeopen, takken van dienst, groote organisatiën e.d. hem in de burgermaatschappij bekend zijn, waar leiding en vorming in het *dagelijksch* bedrijf bijna volkomen berusten in handen van 21-jarigen, gemiddeld sedert één half jaar aan het stelsel verbonden? En, indien hij mij deze niet noemen kan, antwoord, waarom, wat in de burgermaatschappij, ondanks de goedkoopte, nergens toepassing vindt, derhalve nergens goed bevonden wordt, *wèl* toepassing zou kunnen en mogen vinden ten aanzien van een instituut als het leger, dat onder de moeilijkste omstandigheden aan den allerswaarsten eisch zal hebben te voldoen: het vaderland en het volk te beschermen tegen vreemd geweld en ondergang?

M. H.! Na het voorgaande zal mijne opvatting terzake U niet twijfelachtig zijn. Ik schaar mij volkomen naast den reeds aangehaalden Zwitserschen Overste Bopp, waar deze voor de oplossing van het vraagstuk zeide: zie naar het burgerleven, naar de organisatie van de lagere, middelbare en hooge scholen, naar de burgerbedrijven, de bureaux,

fabrieken, den landbouw, enz. Overal vindt men als kern van de geheele organisatie, als dragers der traditie, als onderwijzend en leidend element „een permanent korps, dat systematisch volgens een bepaald programma werkt en voorbereidt. Het onderwijs is er niet alleen geregeld door geschreven aanwijzingen, doch wordt er gedragen door een traditie, welke geëerbiedigd, wat meer zegt, voortdurend beïnvloed wordt *door het praktisch en persoonlijk aandeel, dat leiders en onderwijzers in den arbeid nemen.*” Deze Zwitsersche Staf-overste leverde dan ook een pleidooi voor een permanent en semi-permanent onderofficierskader.

M. d. V.! Ik moet het hierbij laten. Mijn slotsom, op nadenken, vergelijken en ervaring gegrond, gaat lijnrecht tegen die van Inl. in. De principieele fout in zijn redeneering zie ik daarin, dat hij, n'en *déplaise* de volgorde zijner stellingen, van achteren naar voren geredeneerd heeft: hij is met de bezuiniging begonnen en ten slotte terecht gekomen bij het stelsel van verlofskader, dat zijn eigen manschappen opleidt. Aan gehalte en uitkomsten is geheel onvoldoende aandacht geschonken.

Een degelijk volksleger van 300.000 man vormt men niet op een koopje, doch evenmin zonder een beteekenend aantal beproefde, ervaren krachten, allerminst in *ons* volk en in *onzen* tijd.

M. H.! Er valt over een legio aantal militaire vraagstukken te *praten*, maar de quaestie, welke ons hedenavond bezig houdt, is voor mij geen questie, want zelfs de handigste advocaat zou mij in 100 jaar niet kunnen aanpraten, dat legeropleiding door 21-jarige dilettanten deugdelijke uitkomsten schenken kan. Mijn vaste overtuiging is, dat consequente doorvoering van Spr.'s stelsel, waarbij leiding, opvoeding en onderwijs voor een zeer overwegend deel in handen komen van onervaren, niet aan het systeem verbonden, telkens wisselende jonge mannen zonder levenswijsheid noch levensernst, dat zulk een stelsel *onze* krijgsmacht binnen niet zeer vele jaren zal brengen in een toestand, welke dien van ontbinding vrij nabij komt.

Waar ik die overtuiging bezit, achte ik spreken plicht.

Luitenant-Kolonel J. P. J. VERBERNE. Mijnheer de Voorzitter. Mijne Heeren. Nog maar sedert korten tijd zijn wij inzake onze organisatiën en onze legeropleidingen op den juisten weg.

Het scheen — ik heb dit van deze plaats en elders reeds sedert jaren geleden, zoo herhaaldelijk betoogd — het scheen, dat wij wanhopig in het moeras waren vastgeloopen; èn de legeropleiding èn de organisatie waren ondeugdelijk. Inzake reorganisatie sta ik nog op hetzelfde standpunt waarop ik stond als jong kapitein, n.l.: uit het moeras op den juisten weg; aanschaffen het hier noodzakelijke en daartoe afschaffen het hier niet noodzakelijke; ook inzake het personeel. Hierbij baten schoone academische redevoeringen weinig betreffende ideale organisatie, waarmee de Volksvertegenwoordiging dan ook nimmer rekening hield.

Een groote hinderpaal voor verbetering was de oude school waarin wij allen waren opgeleid; het groote verzet inzake verbetering kwam mitsdien uit eigen boezem. Hiernaast rezen bij eventueele wijzigingen het omverwerpen van persoonlijke belangen, die opofferingen, zelfs zeer belangrijke opofferingen moesten kosten.

Te veel stelde men zich op militair standpunt, te weinig overwoog men, dat men zich in de eerste plaats heeft vast te bijten op de voor landsverdediging beschikbaar gestelde gelden, nadat onzerzijds — ook door Krijgswetenschap — terzake deugdelijke adviezen zijn gegeven. Onderlinge trouwe samenwerking met de Volksvertegenwoordiging is hierbij een eerste eisch en geen verdachtmakingen mogen voorkomen.

Ideale oorlogsorganisatiën ontwerpen is niet moeilijk, maar den Nederlander voor zijn beschikbaar gestelde gelden het noodzakelijke, grootst mogelijke nuttig rendement te geven, dit is minder gemakkelijk.

Alzoo moesten wij uitschakelen het bestaande niet noodzakelijke voor onze nationale landsverdediging en aanschaffen het noodzakelijke; en dit geheel te goeder trouw, hoeveel idealen ons beroepssoldaten dit ook moest kosten.

De groote oorlog was noodig om ons dit duidelijk te

maken: de kogel hield geen rekening met vertoon noch met phraseologie; onze benarde financieele omstandigheden waren ten slotte gelukkig daar, om ons te helpen het niet noodzakelijke af te schaffen, waardoor het mogelijk werd den juisten weg in te slaan. En wij zijn op den juisten weg; wij staren ons niet meer, als eertijds, blind op niet te betalen buitenlandsche organisatiën, doch wij zochten in de laatste jaren en vonden en zullen vinden de organisatiën en de opleiding voor *onze* nationale actief-defensieve landsverdediging in *onze* terreinen.

Gij allen begrijpt, dat ook ik met zeer veel belangstelling den inleider heb beluisterd, in het bijzonder voor wat betreft diens oorspronkelijke denkebeelden.

Hoe uiterst belangrijk de 7 stellingen van den inleider ook zijn, in verband met den tijd zal ik alleen de tweede op den afstand van duidelijk zien trachten te brengen.

Stelling No. 2: de toestand der landmacht is onbevredigend.

Deze stelling moet m.i. luiden:

de toestand der landmacht was totaal onbevredigend, is in de laatste jaren veel verbeterd en zal — vermits wij eindelijk op den juisten weg zijn — in de toekomst aan redelijk te stellen eischen voldoen.

De toestand der landmacht was onbevredigend.

En dan denk ik terug, aan den toestand, zooals deze bestond toen wij als jong officier van de Academie in de gelederen kwamen, bij de 35 man sterke compagnie waarbij 1 kapitein, 3 luitenants en 1 sergeant-majoor-instructeur en alleen de jongste luitenant een taak had; de exercitiën zoodoende de gevechtsexercitiën waren op — ik zou haast zeggen — op oud Napolcontische wijze geschoeid.

Nog gedurende het begin van den grooten oorlog hadden wij manoeuvres, gekunsteld gephantaseerd, om de hier bestaande onlogische, de kostbare, de onpractische organisatie bestaansrecht te geven.

Gelukkig acht ik mijzelf gedurende de 15 jaren dat ik lid was van onderscheidene mede tactische reglementencommissies, — waarvan gedurende 5 jaren voorzitter der infanterie-

reglementen-commissie waarin ik door den voormaligen I. d. I. vervangen werd door diens toegevoegden hoofdofficier in verband met diens belangen — er toe te hebben kunnen medewerken, dat het vuurgevecht, in het bijzonder de mitrailleurs, die spinraggen ruw hebben uiteengescheurd: geen kostbare parademanoeuvres meer die moesten gelukken; zooals in alle buitenlandsche en gelukkig thans ook in alle Nederlandsche reglementen staat voorop: het vuurgevecht, het mitrailleurgevecht voor infanterie, wielrijders en cavalerie. Ik voorspelde zulks.

En, Mijne Heeren, laat ons toch niet mede afbreken, laat ons toch juist met klare blik al het vele goede bij ons zien in de huidige dagen van lamelndige depressie; bij ons is het niet onbevredigend en al is het niet volmaakt, het is nog nimmer zoo goed geweest als thans, omdat wij ons alleen vastbijten op het vechten, op het doel waarvoor wij bestaan. Het steeds afbreken inzake de appreciatie van ons leger onzerzijds is hoogst gevaarlijk spel spelen tegenover de natie, waarvan de groote massa ook al zonder ons afbreken het leger naar beneden haalt.

Onze organisatiën zijn en worden gemoderniseerd; nog de vorige week lazen wij, dat de huidige Minister, mede inzake de mitrailleurs en het geschut, aan het Nederlandsche volk de noodzakelijke waar geeft voor zijn belastingpenningen en geen geld meer wordt gestopt als eertijds in heilige huisjes en franje; het hier niet noodzakelijke wordt gelukkig weer uitgeschakeld ter wille van het onmisbare voor *onze* landsverdediging. *La vérité est en marche!*

Is ten onzent de geest thans onbevredigend, omdat enkele relletjes voorkwamen in het groote lichaam? Laat ons niet generaliseeren, elders was nergens een wanklank, integendeel; zien wij in de burgermaatschappij, zelfs op de scholen niet hetzelfde? Hoe was eertijds de geest van de soldaatjes bij het onder de wapenen komen? Herinneren we ons niet meer de dronkenmansbralen en schreeuwpartijen gebruikelijk bij alle wapens in alle garnizoenen mede bij het vertrek met groot verlof, op gelijksoortige wijze als dit ook overal in het buitenland het geval was?

Vreesde niet eertijds een iegelijk zijn jongen naar de kazerne te laten gaan, wijl daar op alle gebied alleen slechts te leeren viel?

Neen, de toestand is geenszins onbevredigend.

In 1924 kreeg ik, landstormcommandant, plotseling gedurende de herhalingsoefeningen het commando over een bataljon in Harderwijk, waarbij overigens geen enkel beroepsofficier was ingedeeld, zelfs niet als luitenant-adjutant. Het regende voortdurend, het water stond in ons aller tenten en 's nachts stormden bijna alle tenten om. Geen enkele wanklank, een prettige geest, de oefeningen voldeden aan de te stellen eischen; van deze plaats een woord van lof voor het uitstekende voorbeeld, voor het zich volkomen geven, voor het geheel medeleven met den soldaat zoowel 's nachts als overdag van de verlofsofficieren, waarbij in het bijzonder de oudsten een zoo kranig voorbeeld gaven.

En zoo was de toestand overal elders.

De toestand is niet onbevredigend; laat ons niet meespelen in de kaart van de tegenpartij; er wordt van zekere richting kosten noch moeiten gespaard om den chaos te oogsten; hier-tegen is het onze dure plicht om paraat te zijn, niet bij de pakken neer te zitten, maar te *doen*. Waren de in elk regiment aanwezige 100 beroepsmenschen bij die relletjes op de critieke plaats? Neen, en ik waarschuw er voor, dat straks het verlofs- aan het beroepspersoneel het opknappen zal afsnoepen, waardoor het beroepspersoneel voor het voorkomen van relletjes overbodig wordt door eigen schuld.

Mede bij de dit jaar gehouden herhalingsoefeningen was de geest uitstekend; denkt u maar eens in, M. H., wat het voor de meesten zeggen wil voor eenige weken uit hun gezin en uit hun werk te worden gehaald naar zoo'n soldatenkamp. Wat zijn dikwijls de gevolgen inzake het gemis aan brood voor het gezin daarna? Opgezegd contract! Een woord van lof voor het Kamerlid DR. DECKERS, die ook wederom dit keer in de bres is gesprongen en terzake vragen heeft gesteld aan den Minister.

En ook de oefeningen waren niet onbevredigend, integendeel.

Nadat eenige weken hard gewerkt was, hielden de legermanoeuvres onze jongens 2 dagen en 2 nachten bezig; ik stond de laatste uren aan den Leusderweg bij de achterste reserve en constateerde, dat die uitgestrekte Leusderheide geheel overeenkomstig de voorschriften was benut.

En die dagen en nachten hadden die talrijke commando-posten met hunne staven en ordonnansen trouw en goed werk geleverd; en gij, mijne Hoorders weet welke moeilijkheden zich vooral in den beginne bij al dit heterogene personeel voordoen.

Dadelijk daarop werd, met die zware bepakking, voor den C. V. en tot diens volle tevredenheid, opgewekt gedefileerd. Vreemde militaire attachés verklaarden, dat de geoefendheid was als in het buitenland.

Is ieder officier, ieder militair, ieder burger militair-deskundige, mede inzake de geest van den troep? Courantengeschrijf is soms tendenz. Omdat een militaire medewerker van een courant hier en daar inlichtingen gaat inwinnen bij een hangende groep en daar natuurlijk hoort: „kankeren”. is daarom de geest slecht? En doet hij nuttig werk dit in zijn fatsoenlijk blad te schrijven? Hij bewijst hierdoor geen deskundige te zijn; een goed Nederlandsch soldaat zingt op marsch als het regent, kankert als hij rust of hangt en vecht kranig als hij weet waarvoor.

De houding en de tenue van onze soldaten op den openbaren weg steekt zeer gunstig af bij hetgeen ik hieromtrent in het buitenland zag.

Ook ik zie nog ten onzent de wonde plekken; de toestand is nog niet volmaakt.

De onthullingen van den Luitenant-Kolonel SEYN betreffende zijn commando komen mij echter onbegrijpelijk voor. Zulke toestanden zijn uitzondering en ontoelaatbaar.

Ik vergeet echter nooit, dat ook in het buitenland inzake munitie, enz. alles niet in orde is.

M. H., de reden, waarom ik het woord vroeg, is om te verklaren, hoezeer ik mij verheug, dat wij op den juiste weg zijn en dat de toestand der landmacht onder de huidige omstandigheden — en gezien den wanhopigen toestand van

een tiental jaren geleden — thans niet onbevredigend is, hoeveel verbeteringen ook nog kunnen en moeten worden aangebracht.

In een moderne organisatie is bij ons nog veel kostbaar materieel noodzakelijk en bezuiniging op alles is een gebiedende eisch.

Bij het gemobiliseerde leger bestaat bijna al het kader uit verlofspersoneel. Dit verlofskader moet mitsdien leeren aanvoeren. Het leeren geven van instructie is een van de leermiddelen hiervoor; een toevallige bate zou zijn, indien hierdoor beroepspersoneel overbodig zou worden in verband met vorenbedoelde bezuiniging.

Dit mag echter niet gaan ten koste van de opleiding van den man, hoe nuttig dit ook is voor het verlofspersoneel.

Daarom moet dit verlofskader eerst zelf gedurende een half jaar behoorlijk deugdelijk terzake worden opgeleid. Vergeten wij hierbij echter niet — en dit wordt te veel over 't hoofd gezien —, dat jeugdige, onervaren korporaals en sergeanten van het beroepspersoneel zoowel als van het verlofsdito immer waren, thans zijn en in de toekomst steeds zullen blijven minderwaardig tegenover de oude beroepsrotten; de taak van de Compagniescommandanten is het, om dit jeugdig personeel tegenover de manschappen poids bij te brengen, waarbij wij aanstippen, dat elke jonge man gaarne baas speelt; ook hier blijft als overal en altijd gelden het beproefde: le commandant c'est le régiment.

Ik heb gezegd.

Kapitein VAN SLOBBE. Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren,

In verband met den tijd, dien het geheele debat vergt, zal ik kort zijn en uitsluitend hoofdzaken behandelen.

De geachte Inleider noemt in stelling 2 den toestand der landmacht onbevredigend. Met Generaal VAN DAM VAN ISSELT ben ik van meening, dat het woord onbevredigend een eigenaardigen klank heeft. Verbetering van de weermacht is noodig, een ideaal leger hebben we ongetwijfeld niet. Maar daarom wordt nog geen nieuw

stelsel vereischt. De laatste jaren zijn er in het leger voortdurend veranderingen aangebracht; reeds geruimen tijd zijn we aan 't reorganiseeren. Als we daarmee niet ophouden, wordt het vertrouwen van het leger en van het volk in het leger geschokt. De Minister van Oorlog heeft onlangs verklaard, dat hij rust voor het leger noodig acht. Laat ons hierover verheugd zijn en niet beginnen met alles weer aan te tasten. In het bestaande stelsel verbeteringen aanbrengen is plicht.

Het verlofskader is niet berekend voor zijn taak. Ik deel, wat dit betreft, de meening van overste DONK. Maar een betere opleiding van het verlofskader kunnen we in het bestaande stelsel verkrijgen; daarvoor is het stelsel DONK niet noodig, zelfs niet gewenscht.

In stelling 3 acht de inleider het noodzakelijk tot bezuiniging te komen. Hij wil de tegenwoordige legersterkte behouden; hij wil bovendien bezuiniging en verbetering. Dat klinkt wel aanlokkelijk. Maar is de vraag niet gerechtigd, of hier de bezuiniging geen doel is. Moeten we niet bij dat woord bezuiniging denken aan de „dertig millioen bezuiniging”, den pakkenden titel van het Standaardstelsel, van welk stelsel het stelsel van den inleider dan toch afstamt.

M.i. moeten we in het bestaande stelsel die verbeteringen aanbrengen, die beslist noodzakelijk zijn. Waarom heeft men het toch steeds over bezuiniging op de defensieuitgaven, vraag ik met Kolonel JHR. ROËLL. Generaal VAN DAM VAN ISSELT heeft cijfers genoemd om aan te toonen, dat er geen reden voor is om op de begrooting van Oorlog te bezuinigen. Ik wil deze cijfers aanvullen.

Indien we de sommen, door de verschillende departementen in 1913 uitgegeven, omzetten in de tegenwoordige verhoudingen, dan zien we, dat voor 1927 Oorlog 11,5 en Marine 2 millioen minder uitgaven dan vóór den oorlog en dat Onderwijs 72, Financiën 10, Arbeid 63, Binnenlandsehe Zaken 3, Justitie 4,5 millioen meer noodig hebben dan zij, vergeleken met 1913, zouden uitgeven, indien hunne begrootingen niet waren gestegen.

Overste Donk wil de legeropleiding in de eerste plaats gericht doen zijn op het vormen van stevig samenhangende compagnieën. Maar de organisatie, die hij bij zijn stelsel geeft, is practisch niet uitvoerbaar. Men kan het veldleger niet uit 6 lichtingen betrekken, doch heeft er 8 noodig. Hoe wil de inleider goede oefeningen houden, indien hij om het andere jaar 's zomers geen zware mitrailisten en geen verbindingsmanschappen onder de wapens heeft?

Theoretisch zijn goed samenhangende compagnieën ook in het bestaande stelsel mogelijk.

De geachte inleider verlangt, dat het verlofskader eerst zelf behoorlijk wordt opgeleid, opdat het daarna de manschappen zal kunnen opleiden.

Daartoe *acht* hij twee maanden verlenging van den oefentijd der verlofsonderofficieren *gewenscht, afgescheiden van de verandering in het stelsel*. Gewenscht, dus *niet noodzakelijk*, ook niet in zijn stelsel. Hoe wil Overste Donk dan den oefentijd verdeelen?

Maar zelfs al leidt men het verlofskader eerst 6 maanden op, kan het dan voor de instructie worden gebezigd, voor de volle instructie? De stemmen uit de practijk ontkennen het ten stelligste. Ik wil hier ook laten spreken een onzer beste verlofsofficieren, den heer K.

In „De Verlofsofficier” van Januari 1927 schrijft hij een artikel „Uitvoerbaar?”

Hierin geeft hij aan, hoe moeilijk het is aan dienstplichtigen, die niets of niet veel voor hun opleiding tot weerbaar Nederlander gevoelen, instructie te geven. Hij doet uitkomen, dat Overste Donk het verlofskader ook de opleiding der groepen op de schouders wil leggen en vervolgt dan:

„Nu ben ik van meening, dat wat hier van zulke jonge dienstplichtige sergeanten wordt geveerd, iets onmogelijks is. Op de scholen kan hun in die vijf maanden, ook na de in de eerste maand in de compagnie verkregen kennis, nauwelijks worden bijgebracht wat zij als sergeant hebben te weten. Zelfs de soldaat kan in de thans beschikbare 5½ maand

niet dan zeer oppervlakkig worden opgeleid. Dat dus de aangewezen dienstplichtige sergeant in veertien dagen meer niet alleen zijn grootere kennis zou opdoen, doch deze zou leeren beheerschen, dat hij daarin onder moeilijke omstandigheden onderwijs kon geven, is niet aannemelijk. Daarvoor zit het geleerde er dan nog veel te oppervlakkig in. Voorts moet het geven van instructie ook geleerd worden en daarvoor is zeker geen tijd in die vijf maanden op de kader-school, waar reeds zooveel kennis moet worden opgedaan.

Het is stellig juist wat de overste DONK zeide, dat het, geheel afgescheiden van het al dan niet aannemen van een ander stelsel, zeer gewenscht is den dienstdag van het dienstplichtig kader met een paar maanden te verlengen. Maar dit vindt juist zijn oorzaak in de onvoldoende bruikbaarheid thans bij de beëindiging van zijne opleiding van het afgeleverde kader. Dit heeft praktijk en oefening in de compagnie noodig om zijne tegenwoordige taak naar behooren te leeren vervullen, maar het is zeker niet geschikt — en het evengenoemde doel wordt er ook zeker niet door bereikt — om een nog veel zwaarder taak onmiddellijk te gaan verrichten.”

De heer K. zegt, dat er wel een stelsel is te geven, waarbij dienstplichtig kader met de instructie der militie wordt belast, maar dat men dan uit moet gaan van de eischen, welke gesteld moeten worden aan dat kader, om geschiktheid voor die instructie te verkrijgen. Hij meent, dat na eene opleiding van een jaar nog een praktijk van minstens een half jaar noodig zou zijn om van het gros van het verlofskader instructeurs te maken.

Hierop doet hij volgen:

„Dat de heer DONK deze zware eischen niet stelde... ik kan het me begrijpen, want daarmee verwijst men de uitvoerbaarheid naar het rijk der fantasie. Niet alleen omdat in Nederland praktisch geen wettelijke regeling van den dienstplicht is te krijgen, welke een zoo zwaren last op een gedeelte der aangewezenen leggen zou, nog wel op hen, die voor een goed deel behooren tot degenen, die in hun burgerberoep aan de samenleving de beste diensten zullen

bewijzen. Maar ook omdat het stelsel in geen deele zou brengen de bezuiniging, welke men er van hoopt te verkrijgen.”

Mijnheer de Voorzitter, m.i. heeft de heer K. den spijker op den kop geslagen. De oefentijd der militie is kort en er moet veel in worden geleerd. Het is niet voldoende, dat de troep bij oefeningen oppervlakkig wel voldoet, in kleine colonnes oprukt. In de groepen moet behoorlijk werk kunnen worden geleverd. Daarvoor zijn uitstekende instructeurs noodig. Hoevelen van de verlofs-officieren en -onderofficieren zijn geboren instructeurs? U zult opmerken, dat deze ook onder het beroepskader sporadisch voorkomen. Ik geef dat toe, maar zij verkrijgen door het doen kennis en routine.

De geoefendheid der manschappen mag niet vermindere; er kan werkelijk niets af.

Misschien haalt de inleider de vooroefeningen aan als een voorbeeld, dat het verlofspersoneel instructie kan geven. Hij moet dan echter bedenken, dat de daar op te leiden jongelingen zijn van goeden wil, vol verlangen om voordeelen, verkorting van oefentijd, te verkrijgen en dat de instructeurs, aangelokt door het geld, zich met ijver van hun taak kwijten en zich over het algemeen enige routine hebben eigen gemaakt. En toch zijn de resultaten der vooroefeningen niet zoo heel gunstig; de marschvaardigheid is onvoldoende, het gebruik van den mitrailleur en het optreden in het terrein worden niet of niet voldoende beheerscht.

Door het verlofskader gedurende hun opleiding als volwaardig instructeur te bezigen, zal men het niet verbeteren. Zij komen voor een te zware taak te staan. Zij moeten zich voor den troep gevoelen als het kader van onze vroegere schutterijen.

Zelf heb ik in 1921—'23 en in 1925 kunnen opmerken, dat verlofskader, hetwelk geheel was opgeleid, niet in staat was om zelfstandig instructie te geven.

U zult zeggen, dat het bij mobilisatie toch in de depots

met de instructie is belast. Ja, mijne Heeren, dan kunnen we niet anders.

Spreekt men over het stelsel-Donk, dan denkt men aan Zwitserland, waar de militie door verlofskader wordt opgeleid.

Wat daar mogelijk is, is daarom hier nog niet uitvoerbaar. De omstandigheden zijn zoo geheel anders. Men kan toch ook geen stelsel baseeren op de wijze, waarop de Boeren van Zuid-Afrika vóór den Z. A. oorlog hunne geoefendheid verkregen.

Overste Donk zegt „het verlofskader is niet berekend voor zijn taak’. Dit is m. i. volkomen juist. Dus moet hierin verandering worden gebracht. Om het kwaad te kunnen bestrijden, moet men de oorzaken ervan kennen.

Daar ik sinds eenige jaren niet meer in de praktijk ben, heb ik bij personen, die m. i. tot oordeelen bevoegd zijn, inlichtingen ingewonnen. Iemand, aan wiens oordeel ik waarde hecht, zeide mij, en ik ga met zijne meening accoord:

„De bedoelde ongeoeffendheid wordt veroorzaakt door:

- a. te jeugdige leeftijd der verlofs officieren;
- b. hun onvoldoende vakkennis en aplomb tegenover den troep;
- c. hunne aanwijzing, onafhankelijk van hunne karaktereigenschappen;
- d. het feit, dat zij maatschappelijk niet voldoende boven de manschappen uitsteken;
- e. de volksgeest.’’

De oorzaken *d* en *e* zijn niet weg te nemen; daarom moeten we zorgen, dat de andere zoo weinig mogelijk invloed uitoefenen.

Om de verlofsonderofficieren niet te jong tegenover den troep te zetten, kan men hen bij de volgende lichting oefenen. Hiertegen zijn ongetwijfeld bezwaren. Ik weet niet of deze kunnen worden ondervangen. Maar wel staat bij mij vast, dat de jonge onderofficieren niet terstond bij de herhalingslichtingen mogen worden ingedeeld. Het zelfvertrouwen,

dat zij mochten hebben verkregen, gaat daar verloren.

De vakkennis moet worden aangevuld door een deugdelijker opleiding. Het aplomb voor den troep moeten zij verkrijgen door, na goed te zijn opgeleid, te werken bij den troep, onder het beroepskader.

Ik zou het liefst hen, die voor onderofficier in aanmerking zouden kunnen komen, willen indeelen bij den winterploeg; dan de a.s. verlofsofficieren willen uitzoeken (karaktereigenschappen); hen opleiden tot Mei en hen van Mei tot en met Augustus in den troep willen doen dienen. Daarvoor is verlenging van hun diensttijd met 2 maanden noodig.

Ook de verlofsofficieren moeten na hunne opleiding minstens 4 maanden in den troep dienen.

Zij, die niet vodoen, mogen niet worden aangesteld. In een eventueel tekort aan verlofsonderofficiereu zou ik willen voorzien door de aanstelling tot korporaal of soldaat 1e klas van handige miliciens, die overwicht op hun makers hebben. Liever als groepscommandant een geboren leider met minder, dan iemand, die bang is voor den troep, met meer algemeene ontwikkeling.

Wat moet het verlofskader in den troep doen? Deelnemen aan de instructie, optreden als hulpinstructeur, ingedeeld worden bij oefeningen.

De ervaring is, dat achter het verlofspersoneel beroepskader moet staan, wil het geheel niet in de war loopen.

Het beroepspersoneel moet het voorbeeld zijn voor het verlofspersoneel.

De aanwezigheid van verlofskader in den troep heeft de taak van het beroepskader eer verzwaaard dan verlicht.

Mijnheer de Voorzitter. Uit hetgeen ik opmerkte, zal wel gebleken zijn, dat ik met de 6e stelling van Overste DONK niet accoord ga. Ik hecht daarvoor ook te veel waarde aan de aanwezigheid van eenig beroepspersoneel bij mobilisatie in den troep en in de depots. Ik zie voor hen de taak, die Kapitein CARSTENS voor hen aangaf. De weinigen, die beschikbaar zijn, moeten all-round zijn. Ik geef toe, dat de onderdeelen bij mobilisatie niet over

veel beroepspersoneel zullen beschikken. M.i. een reden te meer, om den toestand niet nog ongunstiger te maken.

De geachte inleider verklaart in stelling 7 geld te willen verkrijgen voor noodzakelijke verbeteringen. Noodzakelijke verbeteringen moeten we verkrijgen, maar niet ten koste van andere noodzakelijkheden. Men mag geen gecofendheid tegen uitrusting ruilen.

Met Generaal VAN DAM VAN ISSELT geloof ik, dat er geen sprake van kan zijn het leger buiten de sfeer der jaarlijksche beknibbelingen te brengen.

Wij moeten vragen, wat noodzakelijk is zonder overdedreven eischen te stellen.

Evenals de meeste vorige sprekers kom ik tot de volgende conclusiën:

Het stelsel DONK geeft slechter opgeleide manschappen.

Het vraagt een langeren diensttijd voor het kader, welke verlenging geen voldoende rendement oplevert.

Het verlofskader wordt zonder voldoende leiding op den troep losgelaten, hetgeen niet ten goede zal komen aan de tucht.

Bij mobilisatie wordt over nog minder vakkundig personeel beschikt.

Mijnheer de Voorzitter. Ik zou, alvorens te eindigen, gaarne een vraag aan Overste DONK stellen.

De heer K. TER LAAN heeft 16 December gezegd, dat als de Minister van Oorlog het beroepskader wil afschaffen en het militieleger wil invoeren, hij den steun der Sociaal-Democraten zal krijgen. Geeft dat Overste DONK niet te denken? De mannen der ontwapeningswet zijn stelsel accepteerend!

De Sociaal-Democraten hebben een fijne neus, waar het erop aan komt het leger in waarde te doen dalen. Zij willen wel de korsetstangen van het leger zien uitgerukt.

Het is niet moeilijk, als men over de welversneden pen en over de welbespraaktheid van Overste DONK beschikt om een willekeurig stelsel theoretisch aantrekkelijk te doen schijnen. Daarom is het zeer toe te juichen, dat hier mannen uit de praktijk der opleiding hebben gesproken.

Ik meen te mogen zeggen, dat het overgrootste deel der officieren niet mee gaat met het stelsel DONK en ik ben er van overtuigd, dat dit het geval is, omdat zij het stelsel verderfelijk achten voor het leger.

Mijnheer de Voorzitter, ik dank U voor de gelegenheid, die U mij hebt gegeven om mijne opmerkingen te maken.

Generaal-Majoor TONNET. Mijnheer de Voorzitter,

Ik begin met de belofte af te leggen van kort te zullen zijn. Ik kan dat doen, omdat ik mij bepalen zal tot het maken van een enkele algemeene opmerking.

Toch stel ik er bepaaldelijk prijs op deze hier te doen hooren, omdat ik reeds lang vóór den oorlog en zelfs nog enkele jaren na den oorlog gehoopt heb op een verdere evolutie van onze legerinstelling in de richting van het Zwitsersche legerstelsel, in welke richting ons de geachte inleider van de discussiën van hedenavond voeren wil.

Ik geloof, dat het daarom wel goed is even uiteen te zetten, waarom ik van zienswijze ben veranderd en waarom ik ter andere plaats steeds tot halt houden en afwachten heb geraten. Zooals U zich zult herinneren, heeft de geachte inleider dit laatste afgekeurd en zelfs met schampere woorden veroordeeld.

Onder den invloed van de vredes- en ontwapeningsactie heb ik het noodig gevonden mij rekenschap te geven van de richting, waarin wij gestuwd worden, en van het uiteindelijke doel van alle ontwapeningspogingen. Dit laatste zie ik als een klein, goed geoutilleerd kernleger, een soort van residu van het meervoudig overgehaalde volksleger, dat verdwijnen gaat. Hiermede zou gepaard gaan een allengs verminderende deelname van het volk aan den legerarbeid in vreedstijd, met behoud echter van den weerplicht voor geval van oorlog. Ik heb dat genoemd den geleidelijken overgang van *parate* tot *sluimerende* weerkracht.

Het kernleger, dat ik komen zie, zou een voorbeeld moeten zijn voor het volksleger, dat zich zoonoodig in oorlogstijd weder daarachter zou gaan scharen. Het zou

strijdwerktuig moeten zijn en tevens studie-inrichting; de samentrekking van al het militaire *weten* en *kunnen* van het volk en juist groot genoeg voor den eventueel door den Volkenbond onmiddellijk geëischten steun. Dat kernleger zou moeten uitmunten door gehalte, niet door numerieke kracht.

Wel, Mijnheer de Voorzitter, als men de legerzaken zich zoo verder ziet ontwikkelen, dan is men geneigd om in de beweging voor ontwapening en in die voor een verdere evolutie in de richting van een Zwitsersch stelsel iets tegenstrijdigs te zien. Dan is men geneigd om den Heer DONK e.s. toe te roepen, als ze nog voortgljiden in het oude spoor: het tij is verloopen, de bakens zijn reeds verzet.

We evolueeren niet meer vooruit, doch weder terug.

Houdt even halt met ons, kijkt eens om, wacht af.

Wacht af, wat Genève ons brengt.

Ik heb in het Zwitsersche stelsel ook in zijn eigenlijken vorm, die nog zooveel verder gaat dan de Heer DONK wil, heel veel aantrekkelijks gevonden. Die burgerofficieren, die uitstekende compagniescommandanten zijn; die batterijcommandanten, die meer munitie hebben vershoten, dan een Nederlandsch artillerist ooit zal doen; die stramme houding van den soldaat, het heeft alles voor mij zijn bekoring gehad. Ik heb het altijd gewild, doch nu ik overal de belangstelling in het leger zie verminderen, of althans niet zie toenemen, heb ik mijn optimistischen kijk op het Zwitsersche stelsel maar prijs gegeven.

Ik zie in deze tijdsomstandigheden en met het oog in de toekomst, de beteekenis der *beroepskaders* groeien.

De heer ROELOFSEN heeft me onlangs eens toegevoegd: „geen wonder, dat ze U op de handen dragen”. Hij meende, dat ik de beroepskaders te veel in de hoogte stak. Ik erken, dat ik den laatsten tijd opzettelijk, doch geenszins te veel, pogingen aanwend, om in ons volk betere waardeering wakker te roepen voor den arbeid en de noodzakelijkheid van dit kader. We zijn zoo langzamerhand in de sleurgedachte gekomen van: het dure beroepskader moet weg en kan weg.

M. H. de Voorzitter, deze woorden moeten slechts dienen

om U allen te overtuigen, dat ik niet om kadergunst vraag, wanneer ik de stelling verkondig, dat duur beroepskader een onvermijdelijk gevolg is van de tijdsomstandigheden; dat ik, om het geografische beeld van den inleider te gebruiken, niet bij de Laakhaven uitstaar naar de boot op Japan, wanneer ik tot afwachten en halt houden maan.

Ik heb op beide punten *mijn* overtuiging.

Ik dank U.

Luitenant-Kolonel VAN ERMEL SCHERER. M. d. V. M. H.

Veel van hetgeen ik te zeggen had is reeds door vorige sprekers te berde gebracht. Vooral bij het betoog van den Generaal VAN DAM VAN ISSELT kan ik mij grootendeels aansluiten.

Toch wil ik — zij het om niet te veel in herhalingen te vallen, met enkele woorden — in het kort mijn meening uiten omtrent de propaganda voor het zoogenaamd Standaardstelsel en soortgelijke aftakelings-voorstellen.

Weliswaar is reeds de vorige maal gezegd, dat de inleider niet het Standaardstelsel, doch een eigen stelsel had verdedigd, maar bij de gedachtenwisseling, die de oorsprong van dezen avond was, was wel degelijk het Standaardstelsel genoemd. En wat is het stelsel van den inleider anders dan het Standaardstelsel, ontdaan van hetgeen er nog goed aan was? Overboord geworpen is de eisch, die bij het oorspronkelijke Standaardstelsel als eerste voorwaarde voor de doorvoering gesteld was, waarmee het stelsel stond of viel, n.l. de algemeene dienstplicht voor de intellectueelen. Eveneens heeft de inleider zich weinig uitgelaten over de noodige verlenging van den dienstitijd voor de intellectueelen. De Standaard-brochure eischte de tegenwoordige opleiding + de militieopleiding dus + 5½ maand. Inleider laat doorschemeren, dat hij de opleiding verkort. Wel houdt de inleider aanvankelijk uit voorzichtigheid wat meer beroepskader, maar dat is een quaestie van *uitwerking* van het stelsel. Als het Standaardstelsel geheel was uitgewerkt, dan zou men alleen al om aan de eischen van de oorlogsencadreering te voldoen, ook gekomen zijn tot een minder groote vermin-

dering van het beroepskader, wat ook reeds dadelijk door dat blad is toegegeven; en, als het stelsel van inleider wordt uitgewerkt, is het zeer wel mogelijk, dat er nog wat kader afvalt. De sterkte van dat kader is niet de *clou* van het stelsel. Dát is het feit van het leggen van de opleiding in hoofdzaak in handen van het militiekader. Ik gebruik met voordacht dien naam omdat het tegenwoordige verlofskader afkomstig uit het beroepskader, welks bestaan het vraagstuk tegenwoordig sterk vertroebelt, een ras is, dat bij de vermindering van het beroepskader, bestemd is om uit te sterven en dat binnen enkele jaren verdwenen zal zijn.

Het stelsel van den inleider is niets anders, dan een verwaterd Standaardstelsel, waarbij inleider het werk van de Tweede Kamer heeft overgenomen en de amendementen, die het eventueel voorgestelde stelsel konden bederven, reeds heeft aangebracht.

Op zijn beurt is het Standaardstelsel, weer niets anders dan de toepassing van het Militiestelsel in den geest, zooals lat in Zwitserland toegepast is, doch waarbij ook weer enkele hoofdzaken, die juist de redenen zijn, dat het stelsel daar nog eenigszins voldaan heeft, over boord geworpen zijn. (Herhalingsoefeningen in groot aantal, doorloopen van de verschillende rangen bij die oefeningen, vóór bevordering volgt en het kader bij de opleiding gebruikt wordt enz.).

Een en ander is dan ook de reden waarom alles wat uit militair oogpunt tegen het Standaardstelsel wordt aangevoerd óók geldt en nog wel in meerdere mate tegen het stelsel van den inleider. Het is daarom, dat ik mede in verband met den oorsprong van dit debat, toen het Standaardstelsel wel degelijk genoemd is, ook hierover nog wat zeggen wil, temeer daar dit stelsel, dat een stelsel-COLIJN heet, toch nog wel meer politieke beteekenis heeft dan het stelsel-DONK.

Als we over het ontstaan van het Standaardstelsel nadenken, dan gaan allicht de gedachten terug tot de jaren 1911 en 1912, de jaren van de wet en de organisatie-COLIJN. De toenmalige minister COLIJN reorganiseerde ons leger, althans onze infanterie volgens het door hem uitdrukkelijk geëischte beginsel, dat elke oorlogseenheid in vredes-

tijd moest bestaan. De vermindering van het aantal luitenanten per onderdeel van 3 op 1 leverde grootendeels de benodigde officieren, doch ten aanzien van het onderofficierskader was een groote uitbreiding noodig, zoodat sindsdien de organieke korporaals nagenoeg aan de sterkte kwamen te ontbreken.

Het Nederlandsche leger heeft door zijn korten eersten oefentijd altijd te kampen gehad met het feit, dat dientengevolge geen militiekader in den gewonen kaderdienst kon voorzien. Dit in tegenstelling met buitenlandsche legers (Duitschland, Frankrijk) waar met den 2 en 3-jarigen dienstitijd een groot deel van het kader uit dienstplichtigen van het 2e en 3e dienstjaar en uit nadienenden daarvan bestond. Derhalve had Nederland altijd een buitengewoon sterk beroepsonderofficierskader, wat bij het stelsel-COLIJN belangrijk werd uitgebreid.

Dat kader bleek na 1918, toen alle bezoldigingen stegen, feitelijk onbetaalbaar. De hooge kosten zaten niet in de officieren, die maar een naar verhouding klein deel van de vele millioenen eischten, doch in de onderofficieren.

Ziehier een van de voornaamste redenen van de hooge oorlogsbegrotingen, die dientengevolge ook bij de niet linksche politieke partijen de neiging deed ontstaan om toe te geven aan den aandrang tot bezuiniging en waarvan de groote vermindering van beroepskader een gevolg was.

Nadat het wetsvoorstel-POP, waartegen van militaire zijde een groote en algemeene oppositie bestond, vervallen was, kwam het wetsvoorstel-VAN DIJK, dat door de meesten, die met eenige gegronde autoriteit over militaire zaken spreken en schrijven, als aanvaardbaar minimum gekenschetst werd.

Toen nu de nieuwe verkiezingen in het zicht waren en de anti-revolutionnaire partij uitgekreten werd voor militaristisch, terwijl christelijke ontwapeningsvoorstanders ook in die partij propaganda dreigden te maken, verschenen, nadat een der Eerste Kamerleden reeds eenigszins in die richting gezinspeeld had, de bekende Standaard-artikelen, waarvan de eerste 2 of 3 en het laatste van den Standaard-Hoofd-

redacteur waren, terwijl voor de andere een onbekend staf-officier gevonden was, die een stelsel ontworpen had, in hoofdzaak gegrond op Zwitsersche toestanden, en onbekendheid met onze eigen toestanden bij den troep verradende, welk stelsel sedert als het zoogenaamde Standaardstelsel bekend is.

De anti-revolutionaire partij had nu verder bij de verkiezingen de leiding van de bezuinigers met een bezuiniging van 30 millioen op de militaire departementen.

In de Standaardbrochure werd geëischt algemeene dienstplicht voor intellectueelen, met verlenging van hun diensttijd. Hiermede stond of viel het stelsel.

Van alle zijden aangevallen, werd het stelsel al spoedig na de verkiezingen door de partij eenigermate gedésavouéerd, doch daarna voornamelijk in het Vaderland en het Handelsblad verdedigd.

Een der grootste bezwaren was, dat de opleiding van het leger gelegd werd in handen van eerste jaarsstudenten, jongste klerken en personen van nog eenvoudiger maatschappelijke positie en dat de 21-jarigen de 20-jarigen moesten opleiden met zeer gering toezicht van beroepskader. In het Zwitsersche stelsel is er geen sprake van, dat *uitsluitend* dergelijke jongelieden voor de instructie bebezigd worden.

Een veel ernstiger bezwaar van economischen aard was, dat de diensttijd van alle meer ontwikkelden met 5½ maand verlengd werd, juist op den overgang van middelbaar naar hooger onderwijs, terwijl om een dergelijke druk mogelijk te maken en niet hoogst onbillijk te verdeelen, algemeene dienstplicht voor de intellectueelen noodig was.

De inleider maakt het nog erger. Hij spreekt niet over dien algemeenen dienstplicht, maar wil bovendien nog, ook later op ouderen leeftijd en in de hoogere rangen, een beroep doen op het verlofskader bij de opleiding.

Hoe moet dát nu? Moeten dan verlofsofficieren 5½ maand onder de wapenen komen? Of moet bij die opleiding om de 14 dagen een andere compagniescommandant komen en andere oudere officieren en kader, ook administratief

kader? En dat kader, vooral het hogere officierskader, dat de compagnieën moet encadreeren, moet toch ook nog voorbereid worden op zijn taak?

M. H. Deze stelsels — zoowel dat van den Standaard als van den inleider — zijn militairistische stelsels van den eersten rang, alléén door te voeren bij een door en door militair voelend volk. En dan nóg! Bij een intensief bedrijfsleven zooals bij ons zijn ze onmogelijk. Zij grijpen in het economisch leven op een onduidbare wijze in. Denk u allerlei personen in belangrijke zaken voor 5½ maand opgeroepen!

In Zwitserland waar het stelsel eenigermate bestaat, maar de reerutenschool veel korter is, komen de bezwaren hoe langer hoe meer voor den dag. Ook daar dwingt de nood der tijden tot intensiever bedrijfsleven en, men leze er de Zwitsersche literatuur op na, steeds geringer wordt het aantal van hen die genegen zijn de plichten van den officiersrang op zich te nemen, evenals zelfs die van den onderofficiersrang. In hoofdzaak aanstaande leeraren en staatsambtenaren zijn genegen.

De inleider verwacht van zijn stelsel verbetering van het verlofskader. Bij alle militiestelsels gaan de klachten niet over de officieren, maar over de onderofficieren. In Zwitserland is men er in ruim 50 jaar niet in geslaagd, deze met een dergelijk stelsel goed te maken, en gedwongen door de economische omstandigheden gaat men er daar ook meer toe over om hen jong als onderofficier op de reerutenscholen te brengen. De klachten daarover zijn ernstig.

Moeten wij nu het stelsel gaan invoeren op het oogenblik, dat het dáár dreigt fiasco te maken?

In de Standaard-artikelen wordt eenzelfde motief aangewend als door inleider in zijn laatste stelling, n.l. dat deze bezuiniging het leger buiten de sfeer van de jaarlijksche beknibbeling zou brengen. Kan nu de hoofdredacteur van de Standaard dit in ernst gemeend hebben? Ja, het laat zich heel aangenaam lezen in zijn artikel. En de inleider? Die is toch ook niet zoo naïef om dat te gelooven? Zou nu de S.D.A.P., die in een leger met beroeps-

officieren, terecht de hinderpaal ziet, die haar belet om met de algemeene politieke staking de dictatuur voor de vakverenigingen in te voeren, zou die S.D.A.P. na invoering van het Standaard-stelsel, aflaten te beknibbelen op het dankbaarst object wat zich voor een oppositiepartij voordoet? In alle landen en te alle tijden zijn toch militaire uitgaven gevoeld als een noodzakelijk kwaad en zeker bij ons, zijn zij al sinds de vroegste tijden impopulair en ons land is dan ook herhaaldelijk een toonbeeld van leger-verwaarloozing geweest. Neen, de S.D.A.P. laat niet af, zolang er nog één man beroepskader is, die geen partijgenoot is. Het is haar te doen om het machtsmiddel van de meerderheid te vernietigen. Zie Duitschland!

Zouden de V. D. die van partij van „das Volk in Waffen” overgegaan zijn tot partij van „das Volk ohne Waffen”, een verschil van één woord maar voor een politicus, zouden die hun ontwapeningspropaganda, die hun de kiezers van de Democratische partij en vele andere idealisten moet brengen, staken? Dat kan men toch niet in ernst gelooven.

Neen, wil men geen beknibbeling meer, dan volge men het Tsjecho Slowakische voorbeeld en stelle een vast, ruim bedrag beschikbaar voor de legeruitrusting, daar gedurende 11 jaar 22 millioen gulden jaarlijks, en limiteere dan zoo noodig evenals daar de oorlogsbegrooting tot een vast maximum.

Immers, bij een vast contingent, behoeft een oorlogsbegrooting niet zooals een andere begrooting met den aanwas van bevolking automatisch te stijgen.

M. H. Dat de politici zoeken naar bezuiniging is niet te verwonderen; ons kiesstelsel, eens toegejuicht als het mooiste wat er was, en in alle landen, die het hebben, een mislukking gebleken, omdat het voert tot het verzaken van beginselen om de meest dissidente elementen in de partij voor afval te behoeden, geeft daartoe aanleiding.

Bij een groot aantal partijen, moet de politiek bestaan in het sluiten van compromissen. Bij de politici moet dus altijd gelden, dat, willen zij iets bereiken, er meermalen met ver-

zaking van eigen overtuiging, een compromis gesloten moet worden.

Maar M. H., zijn wij beroepsofficieren nu gedwongen daaraan mee te doen?

Is er inderdaad nog bezuiniging mogelijk en noodig?

Vóór 1914 gaven wij te weinig uit voor ons leger, gerekend in verhouding tot andere landen en vooral rekening houdende met de door onzen hoogen levensstandaard noodige tractementen en dure verpleging van den troep. In de mobilisatiejaren is met zeer hooge kosten gedeeltelijk aan allerlei nalatigheden van vóór dien tijd tegemoet gekomen, maar men is in geen deele erin geslaagd alles in orde te krijgen; daaronder lijden wij nu nog, al krijgen wij nu natuurlijk moderner materiaal.

Nu is onze begrooting, zeer zeker wanneer men de extra pensioenen en wachtgeld van het afgevoerde kader niet medetelt en wanneer men rekening houdt met de vermindering van de waarde van het geld, lager dan in 1914. M. H., er is bezuinigd en nu moet het uit zijn. De politieke partijen die beweren een weermacht in stand te willen houden, moeten weten, dat als zij waar voor hun geld willen hebben en geen schijngevoel, het beknibbelen *uit* moet zijn.

En dat ze dat niet weten, is onze schuld, van ons beroepsofficieren.

Hoewel overtuigd, dat verder afknabbelen niet mogelijk is, zijn er helaas nog te velen, die den moed opgeven en toch, tegen beter weten in, naar bezuinigungsobjecten streven. Gehypnotiseerd door de voortdurende bezuinigungs- en versoberingsleus, heeft elk zijn bezuinigungsstokpaardje om dat in te ruilen tegen een ander stokpaardje.

De een wil meer artillerie en daarvoor de infanterie inkrimpen; de ander betere uitrusting en daarvoor een divisie afschaffen, weer een ander luchtdoelgeschut en daarvóór beroepskader afschaffen, een ander uit bezuiniging een deel der reserve-regimenten niet uitrusten.

En het ongelukkige kamerlid, dat niet naar eigen overtuiging kan stemmen, maar met de kiezers van zijn partij moet rekenen, kan geen weg meer vinden en krijgt den

indruk, dat er dan blijkbaar nog heel wat af kan. Zoo ook de kiezer en men gaat zelfs zoover te verwachten, dat ieder ministrabel officier, met een stelsel met bezuinigen in zijn zak rondloopt.

Mijne Heeren, het moet eens gezegd en duidelijk gezegd worden: er kán niets meer af. We zijn met alles juist even beneden het toelaatbaar minimum. De lichting is een paar duizend man te klein; het oorlogsleger is zoo klein mogelijk, zoodat we bij de meeste denkbare gevallen juist iets te kort komen; alle technische troepen zijn juist iets te gering in aantal om behoorlijk hun taak te kunnen verrichten; we hebben juist *iets* te weinig geschut — ook bij de uitvoering van de nieuwe plannen, schijnt men juist iets te weinig te zullen aanschaffen —; we hebben juist iets te weinig beroepsofficieren om althans te voorzien in den dienst bij de staven, in de hoogere commando's tot en met het bataljon en in die betrekkingen, die speciale routine eischen; we hebben juist iets te weinig beroepsonderofficierskader om de enkele zoo noodige hoogere onderofficier met routine bij elk oorlogsonderdeel te kunnen leveren. En dat alles terwijl er werkelijk niet zoo ontzettend véél méér noodig zou zijn om een vrij geruststellenden toestand te scheppen.

M. H., dát dat zoo is, dat is mede *onze* schuld.

Toen ik jong officier was, werd meermalen de beschuldiging geuit door politici, dat de officieren te weinig aan politiek deden, de politiek niet begrepen.

M. H., nú doen we te véél aan politiek. Hetzij door gehechtheid aan een politieke partij, hetzij door moedeloosheid, in de hoop, dat, als men den politieken leeuwen een lekker hapje toewerpt, ze het eigen stokpaardje zullen sparen, zijn er maar al te veel menschen onder ons, die zoowel in het publiek, als in particuliere gesprekken zich uitlaten, dat „dit of dat nog wel kan, als maar...”; maar „dit of dat” wordt opgevangen en geschiedt werkelijk en „als maar” blijft uit.

We zijn in een toestand zooals in onze geschiedenis zoo meermalen is voorgekomen, waarin vele niet-militairen dringen naar verwaarloozing der krijgsmacht.

Over vroegere geschiedkundige tijdperken kunnen we onze afkeuring niet genoeg uitspreken. Ook later zal dit over dit tijdperk misschien geschieden. Ik heb onlangs, om den toestand, zooals ik die inzie, aan te geven, eens gezegd, dat de politici gedrongen door allerlei omstandigheden feitelijk landverraad pleegden, hetzij, bij sommigen, bewust, hetzij, bij anderen, onbewust.

M. H. Wij officieren, we worden niet gedrongen door die omstandigheden. Wij behoeven daaraan niet mede te doen. Onze eed van trouw, die wij aflegden aan de Koningin, dus aan het Vaderland, moest ons dat zelfs beletten. Daarom M. H., laten degenen die het vraagstuk van wat noodig is, niet in zijn geheel kunnen overzien, voorzichtig zijn en liefst zwijgen. Laat hen hoogstens de *nadeelen* van gepubliceerde plannen duidelijk aangeven, dat men weet waarheen een maatregel ons voert. En laten de zeer enkelen, die het geheele vraagstuk wèl kunnen overzien en beoordeelen, niet met *losse denkbeelden* en *onvolkomen doorgewerkte stelsels* komen, waarbij bezuiniging voorgespiegeld wordt, doch het bezuinigde zoowel moet dienen ter vermindering van de oorlogsbegroting, als tot aanschaffing van het onvermijdelijke nieuwe materieel.

Oók zij behooren de nadeelige gevolgen van voorgestelde afbraakplannen te belichten, doch zij behooren niet zelf aan die afbraak mede te doen.

Wetende, wanneer zij althans hun krachten niet overschatten, dat ook *zij* niet in staat zijn alléén het geheele vraagstuk op te lossen, zij overigens ook voor hén „zwijgen” het parool.

M. H. Ik geloof, dat een dergelijk optreden op het oogenblik onze plicht is en dat we zoo het beste de taak, die wij op ons genomen hebben zullen vervullen.

Z.Exec. Luitenant-Generaal b. d. Jhr. E. J. WITTERT.
M. d. V. Toen in de bijeenkomst van 17 Dec. j.l. het stelsel van den inleider, beogende de opleiding der reeruten grotendeels in handen te leggen van het jonge militiekader, door enkele sprekers werd bestreden, hebben dezen ook den

staf gebroken over het stelsel, waarbij het jonge kader daadwerkelijk deelneemt aan de recrutenopleiding, een stelsel, dat door mij in de bijeenkomst dezer vereeniging van 12 Dec. 1924 onder Uwe aandacht werd gebracht en dat, eerst bij de IIe Divisie, later bij onze geheele infanterie, is beproefd.

Het zal niemand verwonderen indien ik voor een dergelijk te werk stellen van het jonge kader — ik zal hen in den vervolge aanduiden als de milicien-korporaals — in het strijdperk wensch te treden.

Wanneer ik als aangrijpingspunt de woorden neem, op 17 December alhier door den Lt. Kol. SEYN gesproken, zoo wil ik er in de eerste plaats de aandacht op vestigen, dat deze ondervonden had, dat de milicien-korporaals niet wisten te *commandeeren* en dat de uitvoering van bepaalde verrichtingen als het ware meer eene soort goedige *afpraak* was tusschen meerderen en minderen. Het valt niet te loochenen, dat een dergelijk verschijnsel — is het waar — hoogst bedenkelijk zou zijn, niet zoo zeer echter omdat het een reden zou zijn de milicien-korporaals niet aan de instructie te doen deelnemen, doch wel omdat alsdan feitelijk het gebruik van dienstplichtig kader — de Kolonel MERENS wees hier ook reeds op — in de gemobiliseerde krijgsmacht veroordeeld zou zijn. Men zou dan beter doen geen dienstplichtig kader meer te vormen met het gevolg dat men er een zóó sterk beroepskader op zou moeten nahouden, als noodig is om de geheele gemobiliseerde krijgsmacht te eeneadreeën.

In mijn gedachtengang, toen ik als Ct. der IIe Divisie den eersten stoot gaf aan het te werk stellen der milicien-korporaals bij het opleiden van den zomerploeg, geschiedde zulks in hoofdzaak, ik zou bijna zeggen „uitsluitend” om die korporaals te bekwamen voor hunne taak als aanvoerder, als groepscmandant. Aanvoeren moet geleerd worden, het best wordt dit, in het bijzonder waar de leertijd beperkt is, verkregen door den korporaal zooveel als maar eenigszins mogelijk is, de gelegenheid te schenken, gezag uit te oefenen over recruten; hiertoe leenen zich niet alleen de ver-

richtingen van den inwendigen dienst doch ook de eigenlijke opleiding tot gevechtssoldaat. Heeft de milicien-korporaal een vóórsprong van $3\frac{1}{2}$ maand op den reeruit — men zou mogen aanemen dat hij dan even vèr is als de intellectueel minder ontwikkelde reeruit in 4 maanden wordt geacht te zijn — dan moet hij m.i. in staat zijn om, mits onder be hoorlijk toezicht van ervaren beroepskader, de zelf verkregen kennis van het soldatenhandwerk op reeruten te kunnen overbrengen.

De Luitenant-Kolonel SEYN nu achtte — herinner ik mij wel — dit eveneens mogelijk, doch dan alleen wanneer het betrof het aanleeren van *eenvoudige* zaken en alsdan met *kleine afdelingen*.

Tegen dit laatste kan m. i. geen bezwaar bestaan en voor wat het eerste betreft, is het nu juist zaak voor de mannen van het vak, de beroepsinstructeurs in ruimen zin, d. i. van onderen af aan de onderofficieren, de luitenants en de kapiteins, uit te maken, welke onderdeelen der instructie aan de korporaals kunnen worden toevertrouwd, zoowel bij het eerste onderricht als bij den velddienst en de gevechtsoefeningen. In het algemeen zou gezegd kunnen worden, dat de aanvoerder van eene groep, die in staat *moet* zijn, alle ver richtingen zijner manschappen te leiden, te controleeren en zoo noodig te verbeteren, hun ook de uitvoering dier ver richtingen moet kunnen leeren. Daamede is echter nog niet gezegd, dat hij in staat is, hun zulks te leeren op de meest oordeelkundige wijze, waarbij in den kortst mogelijken tijd het beoogde doel wordt bereikt.

Dit nu juist is de taak van den beroepsinstructeur; hij geeft bij iedere oefening als het ware een soort programma, eene volgorde, eene opklimming in de oefeningen aan. Zoo kan hij er b.v. op wijzen, dat aan enkele fouten in den aanvang niet te veel aandacht behoeft te worden geschonken omdat die gaandeweg van zelf terecht komen, doch dat daarentegen andere fouten van den aanvang af tegengegaan, gecorrigeerd moeten worden, enz.

Zooals men zal gewaar worden, bestaat er feitelijk een

verschil tusschen den inleider en mij voor wat het gebruik van het jonge kader betreft. Hij wil, na eenë 6-maandsche voorbereiding, dat kader rendearend voor de instructie benutten, waardoor hij dan een gedeelte van het beroepskader kan ontberen; in mijn gedachtengang echter wordt door het deelnemen aan de instructie het jonge kader, dat slechts één voorsprong van $3\frac{1}{2}$ maand heeft, voor zijne aanvoerderstaak geschikt gemaakt; dit deelnemen geschiedt ter wille van dat kader, de recruit is in zekeren zin instrument en men heeft slechts te zorgen dat zulks *niet* of althans *zoo min mogelijk* ten zijnen nadeele komt. Dit nu is de taak van het beroepskader.

Logisch redeneerende zou een stelsel, waarbij het beroepskader niet alleen moet waken voor eene goede opleiding der recruten, doch tevens zorgvuldig het oog moet houden op de nog slechts gedeeltelijk bedreven milicien-korporaals, meer beroepsinstructeurs eischen dan wanneer deze laatsten zelf de recrutenopleiding in de hand namen zonder dat daarbij nog een aantal milicien-korporaals aanwezig zouden zijn. In dien zin heb ik mij dan ook indertijd uitgelaten tegenover de Legercommissie, toen deze mij de vraag stelde of de toepassing van het stelsel tot vermindering van beroepskader zou kunnen leiden.

Uit de rapporten, die tijdens mijn commando over de IIe Divisie bij mij inkwamen — rapporten van 24 kapiteins compagniescommandanten en van 15 hoofdofficieren — en bij de veelvuldige gedachtenwisselingen met tal van hoogere en lagere instructeurs, is mij gebleken, dat men algemeen met het stelsel was ingenomen; het kader was veel beter dan vroeger, de soldaat had er niet onder geleden; het is dan ook niet zonder verbazing, dat ik vernam, dat de kapitein PREY door zijne gesprekken met officieren dier divisie tot een anderen indruk is gekomen.

Ik moet er nu echter de tegenstanders van het stelsel op wijzen dat men staat voor de navolgende keuze:

hetzij de milicien-korporaals van den aanvang af zooveel mogelijk en doorlopend in een gezagvoerende rol tegenover de recruten doen optreden;

dan wel terugkeeren tot den vroegeren toestand waarbij de milicien-sergeant eerst na aanstelling in dien rang, d. i. aldus bij den aanvang der vervolgoefeningen, met de soldaten in aanraking werd gebracht.

Ik vestig er de aandacht op, dat juist de omstandigheid, dat toenmaals — het was in 1923 — de ongeschiktheid der milicien-sergeanten zoo overtuigend was gebleken, er mij toe gebracht heeft om het eerstgenoemde stelsel, een goede twintig jaar geleden reeds als commandant eener compagnie vesting artillerie door mij beproefd en dat ook bij de scholen voor verlofsofficieren in toepassing was, voor te stellen.

Zooals uit mijne woorden heeft mogen blijken is het mij te doen om aanvoerders, niet om instructeurs te vormen. Mocht men mij verwijten, dat ik zoodoende uit het oog verlies, dat het dienstplichtig kader in geval van mobilisatie in de depots met de opleiding van ongeoeffenden zal *moeten* worden belast, zoo wil ik doen opmerken, dat door het deelnemen aan de instructie van een zomerploeg, het kader aan het *einde* dier oefenperiode toch eene zekere vaardigheid als instructeur zal hebben opgedaan, eene vaardigheid, die zij bij het *begin* dier periode echter nog niet bezaten; wat dan ook de reden is, dat ik, in tegenstelling met den inleider, alsdan nog geen nuttig rendement van dat kader verwacht.

Het stelsel zou nog in hoogere mate tot zijn recht komen, indien de opleiding van het kader geheel in handen ware gelegd van den commandant der schoolcompagnie voor welke dat kader bestemd was. Het aantal adspiranten per compagnie is voldoende om daaruit eene afzonderlijke klasse te vormen en maakt centralisatie bij eene opleidingscompagnie overbodig. Blijft het kader bij zijne eigen compagnie, zoo kan een nauw verband tussehen kader en recruten worden gelegd, de regeling der oefeningen wordt daardoor veel eenvoudiger dan wanneer alterneerend bij twee verschillende onderdeelen onder twee verschillende chefs moet worden geoeffend.

Na gehouden overleg met mijne onder-commandanten heb ik er echter van afgezien, voorstellen in dien geest te doen en wel omdat naar het oordeel dier officieren de kapitein

der opleidings-compagnie en het hem toegevoegde personeel de meest geschikten waren om aanstaande sergeanten op te leiden. Ik wil er op wijzen, dat een 40-tal jaren geleden bij onze infanterie de meening heerschte dat alleen de luitenant bataljons-adjutant in staat was recruten af te richten en dat het toenmaals veel moeite heeft gekost alvorens men zich vertrouwd had gemaakt met het door den toenmaligen kapitein, den lateren Generaal-Majoor PRINS aanbevolen stelsel om de recrutenopleiding bij de compagnie over te brengen.

Met de opleiding van het kader moeten wij denzelfden weg op. Zoolang de opleiding van het kader nog niet in die mate de aandacht had, die het verdient en ook het geringe aantal adspiranten tot centralisatie noopte, was het begrijpelijk, dat men die adspiranten, buiten hunne compagnie, in eene afzonderlijke opleidingseenheid samenvoegde. Thans, nu jaarlijks buiten de specialisten per regiment omstreeks 50 miliciensergeanten moeten worden opgeleid en de splitsing der adspiranten in drie parallelklassen wel regel zal zijn, terwijl het groote aantal er ook toe leidt om instructie-personeel der opl.-compagnie met gedetacheerd personeel der schoolcompagnie te versterken, zou het oordeelkundiger zijn, de zaak om te draaien en de opleiding naar de schoolcompagnie over te brengen. Juist door die detacheringen in de proefjaren, die als het ware een overgangstijdperk vormden, zijn gaandeweg meer officieren en onderofficieren vertrouwd geraakt met het opleiden van kader en is er m. i. geen reden meer — in den aanvang gold wellicht die reden nog — voor die taak alleen de kleine instructiekern der opleidingscompagnie geschikt te achten.

De m.i. zonderlinge wijze echter, waarop thans na de aanneming der oorlogsbegroting de vredesorganisatie van het regiment infanterie is vastgesteld, sluit eene opleiding van het kader bij de schoolcompagnie uit en is dan ook, afgezien van andere, aan die organisatie verbonden nadeelen, die thans niet aan de orde zijn en dan ook door mij niet zullen worden aangeroerd, uit een oogpunt van opleiding van kader, als eene schrede achterwaarts te beschouwen.

Ik ben geen voorstander van de oorlogscompagnie als oefeneenheid in vreedetijd, mijne bezwaren daartegen zijn te vinden in mijne reeds aangehaalde voordracht van 12 Dec. 1924.

Luitenant-Kolonel J. H. HARDENBERG. Mijnheer de Voorzitter. Gaarne wilde ik enkele opmerkingen maken en wel allereerst om uit te spreken, hoezeer ik het van belang acht, dat het vraagstuk, of en hoe binnen de bestaande budgetaire mogelijkheden de landmacht op het onderwerpelijk gebied kan worden verbeterd, in deze vereeniging — dus thans niet in een politieke partijvergadering, noch in een militaire (vak)vereeniging, maar in krijgswetenschappelijken kring — wordt behandeld.

Ik betuig mijn sympathie aan Overste DONK voor zijne inleiding van dit vraagstuk, vooral daar hij zich, zooals is gebleken, zeer goed rekenschap er van heeft gegeven, dat „inkrimping van beroepskader” nu niet precies geacht kan worden een leuze te zijn, welke door ons beroepsofficieren, die goeddeels het ledental van deze vereeniging vormen, met enthousiasme kan worden aangeheven.

Misschien zal de inleider, toen hij desondanks zich als zoodanig beschikbaar stelde, hebben verwacht, maar zeker zal hij hebben gehoopt — en de sympathieke woorden van Kolonel SCHUURMAN zullen hem in die hoop hebben versterkt — dat wij in dezen studiekring ons voldoende los zouden kunnen maken van eigen- of van groepsbelang, om objectief te beoordeelen hetgeen in zijne stellingen werd aangeduid en in de bijeenkomst op 17 December j.l. nader werd uitgezegt.

Juist omdat ik mij met de strekking van die uiteenzetting en voor een goed deel met den inhoud daarvan kan vereenigen, is bij mij intusschen de vraag gerezen of de inleider er wel verstandig aan heeft gedaan, reeds door den titel van zijne voordracht den indruk te vestigen als zoude hier door hem een nieuw stelsel worden ingeluid.

Naar mijne meening moeten wij echter niet zoozeer denken aan, of spreken van een „nieuw stelsel”, maar moeten wij

onder de oogen zien, dat — het gaat hier natuurlijk niet om het woord, maar om het wezen der zaak — de inluiding van het hierbedoelde nieuwe stelsel in feite reeds plaats vond, toen voor eenige jaren het voorheen bestaande nauwer verband tusschen de vredes- en de oorlogsorganisatie van de levende strijdkrachten van het leger lossen werd gemaakt en toen, voornamelijk om redenen van dwingend opgelegde bezuiniging, de maatregelen zijn genomen, welke aan het vredesleger voornamelijk het karakter geven van „schoolinstituut”, waarbij alzoo is losgelaten het vroeger zooveel sterker doorgevoerde beginsel, dat de vredeseenheden de kernen van de uit te brengen oorlogsformaties vormen.

Wellicht zijn er velen, die het betreuren, dat dit laatste beginsel destijds moest worden opgeofferd, omdat *op zichzelf beschouwd*, het grootte voordeelen biedt wanneer bij mobilisatie de tactische eenheden van het oorlogsleger zich om hare vredeskernen kunnen groepeeren. Die treurende of ook zij, die thans front maken tegen den inleider, zullen echter niet uit het oog mogen verliezen: 1°. dat de dwingend vereischte versobering, indien zij op andere wijze was uitgevoerd, misschien wel grootere schade aan onze weerkraft zou hebben berokkend en 2°. dat de beslissing omtrent de thans genomen maatregelen van versobering reeds voor jaren viel en de voornaamste taak, welke in de eerste toekomst voor ons ligt, hierin bestaat: het vredesleger in het gewijzigd karakter van „schoolinstituut à outrance” te volmaken.

Dat schoolinstituut heeft als belangrijkste opdracht de vorming van het officiers- en onderofficierskader, zoomede van de soldaten voor het oorlogsleger.

De uitvoering van die opdracht is nog slechts ten deele aangevat, want wel zeer treffend schijnt het mij, dat vrijwel allen het hierover eens zijn, dat de oorlogskaders van het leger, welke immers voor rond 90 % uit reservisten bestaan, in het algemeen nog niet berekend zijn te achten voor de hun bij mobilisatie wachtende taak.

Bij den vroegeren toestand, toen vredeskernen en althans voor het Veldleger aanvankelijk toercikend beroepskader

aanwezig waren — men denke aan 1914 — deed het bezwaar van de onvoldoende geschiktheid der dienstplichtige kaders zich niet al te zeer gevoelen, maar die gunstige omstandigheden, welke — ook omdat het toen bij „oorlogsgevaar” is gebleven — aan de reservekaders de gelegenheid boden zich aan de beroepskaders als het ware „op te trekken”, zijn niet meer aanwezig.

Daarom klemt thans de eisch, dat de oorlogs-(troepen) kaders door verbeterde eerste opleiding en door hunne verdere vorming geschikt moeten worden gemaakt om zelfstandig, met kennis van zaken en met op de krijgswetten steunend overwicht te kunnen optreden.

In de enkele oogenblikken, welke mij hier slechts kunnen worden toegestaan, moge ik nog iets zeggen van dit laatste, dus omtrent het op krijgstuhtelijke bevoegdheid steunend overwicht der reservekaders.

Naar mijne meening is hét middel om onze oorlogs-(troepen) officieren en oorlogs-(troepen) onderofficieren het voor hen onmisbare overwicht op den troep te doen krijgen: het opheffen van de *thans bestaande* scheiding tusschen de begrippen „instructeur” en „aanvoerder”.

Zoals ik reeds, vóór de mobilisatie, desgevraagd, mocht uitleenzetten tegenover de Legercommissie, die zich destijds met het nijpende kader-vraagstuk bezig hield, schijnt mij ook op grond van eenige ervaring welke ik daaromtrent heb opgedaan, de beste, ja misschien wel de eenige methode om de betrokken aspiranten tot aanvoerder, dus tot gezagvoerder, te bekwamen, hen met de instructie te belasten.

Men overwint toch den bij jeugdige menschen veelal bestaanden schroom om gezag te voeren alleen door hen met de praktijk dier gezagvoering te belasten; men gevoelt zich alleen dan meerdere tegenover de soldaten-leerlingen en zal alleen dan ten volle als meerdere door die soldaten-leerlingen worden beschouwd, wanneer men als instructeur aan die leerlingen iets brengt, i.e. hun het handwerk van den soldaat heeft te onderwijzen.

Deze enkele opmerkingen samenvattend, wensch ik gaarne als mijn oordeel te geven, dat bij de verdere bestudeering

van het vraagstuk, dat ons ook hedenavond bezig houdt, het zwaartepunt waarlijk niet ligt in de „kwantiteit der beroepskaders”, maar daarentegen in de wettelijke en organisatorische maatregelen, echter met de ook *finantieele* gevolgen van dien, welke *onvermijdelijk* moeten worden genomen om den waarborg te verkrijgen, dat de wissel, welke in het *bestaande stelsel* op de gebruikswaarde der reservekaders wordt getrokken, zal kunnen worden gehonoreerd.

Wanneer — zooals nog onlangs het geval was — de hoogste legerleiding uitspreekt, dat het Leger „in zijn kleed moet groeien”, dan meen ik deze uitspraak zóó te moeten verstaan, dat voor het tegenwoordige en de eerstkomende jaren in de doorvoering en verdere uitwerking van het bestaande stelsel reeds een zoodanig omvangrijke arbeid voor ons ligt, dat allermint behoefte bestaat aan nieuwe stelsels of nieuwe leuzen, welke slechts verdeeldheid brengen tusschen hen — te weinigen helaas — die op de bres blijven staan om te vechten voor de weerkracht van ons Volk.

Laten wij daarom niet met de leuze „Geen beroepskaders weg” te hoop loopen tegen degenen, die de nog in volle uitvoering zijnde omvorming van het „kaderleger” van *voorheen* tot het meer zuivere „militieleger” van *thans* willen completeeren, maar laten wij — zoo dat moet zijn zelfs met achterstelling van eigen- of groepsbelang — realiseeren, dat niet het beroepskader, maar wel het dienstplichtige intellect en half-intelleet van het Nederlandsche Volk in sterk overwegende mate de oorlogsencadreering vormen van het Nederlandsche Leger, *zonder dat de consequenties daarvan nog geheel konden worden getrokken.*

Stilstand of rust in het uiteraard altijdurende ontwikkelingsproces van de organisatie der weerkracht kan reeds om deze laatste reden niet worden aanvaard, want stilstand is achteruitgang en rust is de dood.

Dat proces zal als gevolg van het stadium, waarin die ontwikkeling zich voor het tegenwoordige afteekent, op den duur, m.i. buiten twijfel, voeren tot een gewijzigde en aan intensiteit winnende taak voor de beroepskaders.

De kwantiteit dier kaders zal daarbij kunnen dalen en

moeten dalen, opdat de gelden worden vrijgemaakt om de oorlogskaders tot de vereischte gebruikswaarde op te voeren; de kwaliteit der beroepskaders zal daar tegenover moeten stijgen, willen zij opgewassen zijn tegen de eischen, welke de nieuwe werkverdeeling aan hen zal stellen.

Mijnheer de Voorzitter. Zooals ik getracht heb in dit weinige als mijne meening kenbaar te maken, moeten wij niet bij onze beoordeeling van de denkbeelden van den inleider datgene, wat hij een „ander stelsel van legervorming” noemde als een momentopname stellen tegenover het oogenblikbeeld van den bestaanden toestand waarin zich de organisatie der landmacht bevindt, maar zullen wij beter doen de geheele film, welke de ontwikkeling van ons legerstelsel sedert de laatste 30 jaren vertoont, voor ons geestesoog te doen afloopen.

Aldus handelend zag ik een voortdurende evolutie, waarbij steeds meer tot gelding werd gebracht, dat niet een tegenstelling, een kloof mag bestaan tusschen Volk en Leger, een tegenstelling welke in de kaderlegerperiode seedeeds min of meer aanwezig was en door het kaderlegerstelsel eenigszins in de hand wordt gewerkt, maar zag ik den brugslag opdat eenmaal die kloof kan worden overschreden en wel doordat het inzicht zich meer en meer baan brak en in wettelijke en organisatorische maatregelen geleidelijk steeds sterker tot uitdrukking kwam, dat het leger is de volkskracht zelve, gericht op en desgevorderd in te zetten voor de bescherming der hoogste volksbelangen.

Indien de algemeene strekking van het betoog van Overste Donk door mij goed is begrepen, dan werd dat betoog bezielde door zijn voornaamste bedoeling ons — leden van deze studievereniging — krachtig op te wekken onze medewerking te geven bij den belangrijken, veel omvattenden en noodzakelijken arbeid, welke nog moet worden verricht om — mede gezien in het bescheiden licht van mijne hier voorafgaande redeneering — ons leger in zijn „*militielegerkled*” te doen groeien; voor die bezieling bied ik hem mijn hulde.

Res.-Kapitein E. P. WEBER. Mijnheer de Voorzitter. Het is mij onmogelijk in verband met den mij toegemeten korten tijd van mijn beschouwingen een afgerond geheel te maken, waarbij van alle beweringen met juridische zekerheid het bewijs wordt geleverd. Ik moet mij beperken tot slechts enkele losse opmerkingen. Verder moet ik voorop stellen, dat ik niet spreek in mijn hoedanigheid van Secretaris der Alg. Vereen. van Verlofsofficieren van Land- en Zeemacht, doch slechts mijn persoonlijke meening weergeef, ofschoon ik reden heb aan te nemen, dat vele verlofsofficieren mijne meening deelen, zulks op grond van aan mij gedane mondelinge en schriftelijke mededeelingen in de laatste jaren.

Het vraagstuk door den Overste DONK behandeld heeft de volle belangstelling van het corps verlofsofficieren, omdat zij in het door den inleider gedachte stelsel zulk een belangrijke rol spelen.

Het ligt niet op den weg van een verlofsofficier zich uit te spreken over een betere legerorganisatie; hij moet dit aan de meer deskundigen overlaten, wier levenstaak in de militaire wereld is gelegen. Toch zijn er militaire onderwerpen, waarover naar ik meen, de verlofsofficier wel een woordje mag meespreken en dat zijn die aangelegenheden, welke ten nauwste raken de *belangen* van den verlofsofficier.

Nu zijn de belangen van den verlofsofficier ongetwijfeld in sterke mate betrokken bij het onderwerp door den inleider behandeld: n.l. de geleidelijke vervanging van de beroeps-officieren door verlofsofficieren. Deze vervanging is niets nieuws. Er heeft zich reeds gedurende de laatste 30 jaar een evolutie in het leger voltrokken in dien zin, dat steeds meer de beroepsofficieren werden vervangen door verlofsofficieren. De — ik mag wel zeggen scherpe — strijd, die wij thans op dit punt beleven, moet dan ook slechts beschouwd worden als het laatste, wellicht beslissende, bedrijf in dat evolutie-proces.

De verlofsofficier is geen specifiek Nederlandsche uitvinding, doch door ons overgenomen van het buitenland. Twee redenen lagen aan de instelling ten grondslag. Allereerst en in hoofdzaak de finantiele voordeelen van het instituut,

maar ook de zich sedert den Napoleontischen tijd steeds meer baanbrekende opvatting, dat het leger niet uitsluitend moet bestaan uit personen, die daarin hun beroep vinden, doch dat het leger behoort te zijn het volk-zelf, dat het moet zijn een volksleger, behoudens enkele functies, die niet anders dan door beroepsmilitairen zijn te vervullen.

Nu is het een bekend feit, dat evoluties in het economische leven, waar door uitvindingen van machines e.d. geheele groepen van werknemers werkeloos worden en moeten uitzien naar een ander emplooi, dat zulke evoluties voor deze werknemers pijnlijke operaties zijn. Zoo ook is het gesteld in het leger; ook het instituut der verlofsofficieren is een uitvinding. De opkomst van de verlofsofficieren moet gepaard gaan met den achteruitgang van de beteekenis van den beroepsofficier, althans wat de aanvoering betreft. Voor den beroepsofficier is dit vanzelfsprekend minder aangenaam, maar uit een oogpunt van het algemeen belang is deze transformatie onvermijdelijk.

Ik moet hierop de aandacht vestigen, omdat hetgeen wij thans zien gebeuren, als een natuurlijk uitvloeisel van die pacifische verdringing moet worden beschouwd. In het algemeen toch hebben de verlofsofficieren geen actief deel genomen aan de kwestie over het tempo, waarin de vervanging van de beroeps- door verlofsofficieren zou moeten plaats vinden, overtuigd als de verlofsofficieren zijn, dat ook zonder hun inmenging deze evolutie geleidelijk zal voortschrijden om ten slotte te eindigen in een volmaakte vervanging, met uitzondering zooals ik reeds opmerkte, van een betrekkelijk gering aantal functies, omdat deze den geheelen man eischen, zooals bijv. de hoogere commando's.

Er zou dan ook voor mij geen aanleiding zijn mij thans in het strijdperk te begeven, ware het niet, dat er door verschillende sprekers een argument wordt gebezigd, hetwelk m. i. niet juist is. Het betreft de mate van geschiktheid van den verlofsofficier.

De bedoelde sprekers maken de uitvoering van hun program afhankelijk van een meerdere geschiktheid van den verlofsofficier, m. a. w. zal volgens dezen het evolutie-proces

der vervanging moeten worden opgeschort tot tijd en wijle de verlofsofficier in geschiktheid voldoende vorderingen heeft gemaakt.

Laat ik het door mij te verdedigen standpunt voorop stellen: de verlofsofficier is wèl geschikt om die plaats in het leger in te nemen, hem toegedacht in het stelsel VAN DIJK in 1923 aanvaard, doch waarvan de uitvoering in menig opzicht te wenschen heeft overgelaten en welke uitvoering voor het eerst door Minister LAMBOOY doelbewust wordt nagestreefd.

Wat verstaat men eigenlijk onder de geschiktheid van den verlofsofficier?

Een vergelijking ten deze met den beroepsofficier is niet juist, omdat het een vergelijking zou zijn tusschen twee ongelijke soortige functies. Het spreekt toch vanzelf, dat de beroepsofficier, die bestemd is voor de hoogere bevelvoering, voor de meest verschillende functies in het leger, die dienstplichtigen moet kunnen opleiden tot verlofsofficier, enz. aan geheel andere eischen moet voldoen dan de verlofsofficier, wiens taak voorshands eindigt met de aanvoering van een sectie en compagnie en later bataljon te velde.

Nu zal men toch met mij moeten instemmen, dat een Hoogere Burger- of Gymnasium-scholier, die als zoodanig voldoende hersengymnastiek heeft verricht, het geen onmogelijke taak vindt, de voor officier vereischte theoretische kennis binnen betrekkelijk korten tijd te verwerven. De praktische kennis verkrijgt hij niet in de schoolbanken doch uitsluitend bij den troep. Daarom acht ik het denkbeeld van Minister LAMBOOY, hetgeen ook tot het programma van den inleider behoort, om de jonge verlofsofficieren te belasten met de instructie van de dienstplichtigen van groot nut voor de praktische opleiding van den verlofsofficier *en* uitvoerbaar. Ik ben hierbij van een geheel andere meening dan de schrijver van het artikel in het laatstverschenen nummer van „De Verlofsofficier” getiteld „Uitvoerbaar?”

Het betreft hier overigens het begin eener discussie over dit onderwerp in ons orgaan. Ik zou den heer VAN SLOBBE, die zich op genoemd artikel heeft beroepen, daarom willen verzoeken het einde van deze discussie af te wachten, alvo-

rens daaruit bepaalde conclusies te trekken. Indien het hier ging om het bijbrengen van omvangrijke wetenschappelijke kennis, dan nog zou er iets voor het standpunt van den bedoelden schrijver te zeggen zijn. Het gaat hier echter om de instructie aan de hand van niet omvangrijke, niet wetenschappelijke voorschriften, welke men zeer goed aan den verlofsofficier kan toe vertrouwen. Zoowel vóór als tijdens de mobilisatie is mij nimmer gebleken, dat verlofsofficieren niet geschikt bleken te zijn voor de instructie in de elementaire militaire kennis, terwijl het herhaaldelijk voorkwam, dat zij met de instructie werden belast. Verder moet men bij de beoordeeling van de geschiktheid der verlofsofficieren niet uit het oog verliezen, dat wat de oudere verlofsofficieren betreft, al naar mate hun theoretische kennis mocht slinken, andere meer practische eigenschappen daarvoor in de plaats treden; ik noem bijv. overwicht over een troep, het nemen van vlugge beslissingen, organisatorisch vermogen e.d. Op dien grond verklaar ik, dat naar mijne meening de verlofsofficieren te allen tijde berekend zullen zijn voor hun taak. Trouwens indien men het intellectueele gedeelte van het Nederlandsche volk gedurende vele maanden van onderwijs de betrekkelijk eenvoudige militaire kennis niet kan bijbrengen, dan zou dit eerder als een bewijs van onvermogen der instructeurs moeten gelden dan als een gebrek van de leerlingen en de deskundigheid, ook op onderwijsgebied van het corps beroepsofficieren staat i.a. te hoog in aanzien, dan dat ik hun dit brevet van onvermogen in de schoenen zou durven schuiven.

Ik kan echter ook bewijzen aanvoeren voor mijn stelling. In de eerste plaats verwijs ik naar het buitenland, waar men overal met succes het stelsel van verlofsofficieren heeft aanvaard en toegepast. Ik denk hierbij bijv. aan het Amerikaansche millioenenleger, dat in zeer korten tijd uit den grond werd gestampt en in den Wereldoorlog de beslissing gaf. Zonder over de cijfers te beschikken, durf ik toch wel verklaren, dat wat den tijdsduur betreft de opleiding van de Amerikaansche officieren zeker niet meer vorderde dan die van onze verlofsofficieren.

Ik heb echter nog een ander bewijs. De mobilisatie is een prachtige proef op de som geweest of de verlofsofficieren zouden voldoen of niet. Ik behoef slechts aan te halen het volgende oordeel van Generaal SNIJDERS, destijds Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht om voldoende aan te toonen, dat de verlofsofficieren deze vuurproef goed hebben doorstaan. Generaal SNIJDERS heeft te dien aanzien het volgende verklaard:

„De verlofsofficieren hebben gedurende den geheelen „duur der mobilisatie een voortreffelijk deel der Neder- „landsche Weermacht uitgemaakt. Velen hebben bij het „Hoofdkwartier rechtstreeks onder mij gestaan. Ik heb de „beste herinneringen aan hen behouden, maar ook aan hen, „die in vele andere talrijke bijzondere functies met volledige „kennis van zaken hun plicht hebben gedaan. Vele anderen „zijn verder een nuttig en noodzakelijk element der weer- „macht geweest. Zonder de verlofsofficieren, zouden wij „er nooit zijn gekomen. Dit zou een onmogelijkheid zijn „geweest. De verlofsofficieren kunnen zich vleien met de „gedachte, dat zij zullen blijven een noodzakelijk deel der „weermacht en in de toekomst een nog veel belangrijker „aandeel zullen verkrijgen. Zij toch vormen in hoofdzaak „de aanvoering, terwijl de hogere functies zullen worden „vervuld door de beroepsofficieren, aangevuld in deze door „de verlofsofficieren. Er is geen gelegenheid te onderzoeken „of dit gewenscht of ongewenscht is: het is een eisch.”

En waarom zou de verlofsofficier van 1927 minder geschikt zijn dan die van 1914?

Op deze gronden meen ik, dat men het recht mist te spreken van ongeschiktheid van het corps verlofsofficieren, zoowel wat de aanvoering als wat de instructie betreft. Zelfs acht ik het ten aanzien van de instructie door den verlofsofficier, mogelijk zulks te regelen door beperking der theoretische vóóropleiding, zonder uitbreiding van den diensttijd, hetgeen zeker niet gewenscht is.

Ik moet hierbij nog een tweetal zaken vermelden om stelling te nemen tegen een m.i. *unfaire wijze*, waarop men de geschiktheid van de verlofsofficieren als corps tracht aan te randen.

Ik heb eens de vrees hooren uiten, dat het leven van den Nederlandschen soldaat op het oorlogsveld niet veilig was in de handen van den verlofsofficier als aanvoerder, indien deze niet door intensieve studie zich volledig van den inhoud der voorschriften op de hoogte stelde. Ik behoef u wel niet te zeggen, dat voor deze stelling, welke er blijkbaar op gericht is stemming te maken, geenerlei grond aanwezig is. Op het gevechtveld zal het m.i. meer afhangen van een voldoende tactisch inzicht en kennis van het gebruik der vuurwapens, van gezond verstand, helder inzicht, doortastendheid, e.d. dan van een grooten voorraad aan militaire kennis omtrent die aangelegenheden, die bij de aanvoering van een sectie of een compagnie zoo goed als nooit te pas komen.

Een tweede opmerking betreft een serie van 3 artikelen in November j.l. in „De Avondpost” verschenen, waarbij iemand de resultaten vermeldt van een door hem gehouden enquête aangaande de geschiktheid der verlofsofficieren tijdens de laatste herhalingsoefeningen. Waar noch de schrijver noch diens correspondenten hun naam vermelden heeft een dergelijke enquête voor mij geen waarde. ¹⁾

Men heeft zich zelfs vermeten de plaats gevonden relletjes te wijten aan de onbekwaamheid der verlofsofficieren. Ik mag voor de bestrijding dezer aantijging volstaan met erop te wijzen, dat de Minister van Oorlog deze meening niet deelt volgens een aan den voorzitter der Alg. Ver. van Verlofs-officieren van Land- en Zeemacht en aan mij persoonlijk gedane mededeeling en ten overvloede wil ik hier voorlezen een brief gericht aan een reserve-officier, die mij verzocht zijn naam niet te noemen, omdat hij, zooals hij het noemde, niet gaarne aan den weg timmert.

's-Gravenhage, 19 October 1926.

„Het is mij bijzonder aangenaam gevolg te geven aan een „opdracht van den Minister van Oorlog, om U de tevreden-

¹⁾ Met genoegen vernam ik later van bevoegde zijde, dat deze artikelen ook in kringen van beroepsofficieren groote verontwaardiging hebben gewekt.

„heid van Zijne Excellentie te betuigen naar aanleiding van „Uw optreden tot het herstellen van orde en rust tijdens de „op 20 September j.l. te Assen voorgevallen ongeregheden.

De Luitenant-Generaal,
Commandant van het Veldleger,
w.g. MULLER MASSIS.”

Veel zou er verder nog op te merken zijn ten aanzien van de positie van den verlofsofficier in het leger. Ik moet mij beperken tot korte opmerkingen.

Natuurlijk ontbreekt er nog wel wat aan de opleiding volgens de regeling van Minister LAMBOUY, bestaande uit: eenmaal in de 3 jaar opkomst onder de wapenen voor 3½ week en de tusschenliggende jaren winteravondcursussen of gecombineerde 6-daagsche cursussen. In het algemeen kan deze regeling echter als voldoende worden beschouwd.

Ook de promotieregeling laat nog te wenschen over.

Belangrijk is de kwestie van het animo. Deze houdt verband met de financiële regeling. In het algemeen blijkt, dat de toelage-genietende verlofsofficieren meer animo hebben dan de anderen. Dit is begrijpelijk. De regel: geen geld, geen Zwitsers, geldt ook voor de verlofsofficieren.

Ook hierbij is de verdere vervanging van de beroepsofficieren door verlofsofficieren van groot belang. Indien men bedenkt, dat er 1537 beroepsofficieren zijn, die wat jaarwedden betreft den Staat ruim f 6.5 miljoen of gemiddeld f 4257 per officier kosten, dat er daartegenover 6510 verlofsofficieren zijn die den Staat ruim f 1.1 miljoen of gemiddeld f 169 per officier kosten, dan beteekent dit, dat wat de kosten betreft, men voor één beroepsofficier 25 verlofsofficieren in dienst kan nemen.

Het voornemen van den Minister om de niet-toelage-genietenden met ingang van 1 Januari 1928 een jaarlijksche toelage van f 20 te verleen, moet worden toegejuicht, doch is niet voldoende. Een toelage van f 50 voor de 2e, van f 100 voor de 1e luitenant en verder f 200 voor een kapitein en f 300 voor een res.majoor mochten

als een minimum worden beschouwd, indien de Minister wil verwachten, dat de verlofsofficieren met opgewektheid hun dienst vervullen. De kosten voor deze toelagen spelen geen groote rol. Allereerst vermindert tengevolge van ontslag het aantal verlofsofficieren, die thans reeds toelagen genieten van f 250, f 300 en f 400. Deze jaarlijksche vermindering bedraagt f 30 à f 40.000. Verder zouden de kosten bij de door mij voorgestelde toelagen bedragen voor 41 kapiteins, 3103 1e luitenants en 1651 2e luitenants in totaal f 401.000.

Voor deze 4 ton heeft men dan een corps verlofsofficieren, dat in veel grootere mate dan thans het geval is, zich met lust zal kwijten van zijn taak.

Zoo zijn nog meer punten te bespreken, o.a. de onvoldoende pensioenregeling vooral voor de verlofsofficieren, die tevens burgerlijk ambtenaar zijn. Verder hebben de verlofsofficieren het steeds als een achteruitstelling gevoeld, dat zij niet anders worden gesalarieerd dan volgens de minimum-jaarwedde aan hun rang verbonden. Deze minimum-jaarwedde is b.v. voor een kapitein f 3200 te verkrijgen na 8 dienstjaren. Men wordt echter kapitein na ongeveer 16 jaar, zoodat in de praktijk een beroepskapitein als zoodanig begint met een jaarwedde van f 4100.

De korte beschikbare tijd noopt het hierbij te laten.

Uit mijn korte beschouwing zal u gebleken zijn, dat, indien men het corps beroepsofficieren kan verminderen, zulks niet behoeft te stuiten op het bezwaar, dat de verlofsofficieren in het algemeen of in het bijzonder voor de instructie nog niet voldoende geschikt zijn. Deze inkrimping is onmiddellijk uitvoerbaar en is ook daarom gewenscht, omdat het een legerbelang is, dat beroeps- en verlofsofficieren hand in hand samenwerken aan den opbouw van ons leger. Strijdpunten als de hier behandelde zouden aanleiding kunnen zijn, dat tussehen de beide categorieën, maar ook in den boezem der beroepsofficieren zelf, verdeeldheid bestaat. Het is daarom een legerbelang, dat Minister LAMBOUY zijn in de Memorie van Antwoord

uitgestippeld programma in een vlug tempo ten uitvoer brengt. Het is uitvoerbaar en zal onze weermacht zonder meer kosten krachtiger maken.

Ik heb gezegd.

Res. Kapitein J. W. KLEIN (wegens ongesteldheid voorgelezen door Res. Kap. W. J. M. LINDEN). Mijnheer de Voorzitter. Gaarne schaar ik mij aan de zijde van den Overste DONK, al wil dit dan ook niet zeggen, dat ik tot in alle details het met hem eens ben.

De Overste DONK heeft gevoeld, dat nu een nieuw stelsel, waarbij de aanvoering vrijwel geheel in handen van het verlofspersoneel gelegd is, de burgermaatschappij is ingeslingerd, 't toch werkelijk tijd wordt, om nu ook eens na te gaan, of de burgermaatschappij ervan gediend is en zoo niet, welk innig overleg er dan noodig is, om nu dit stelsel, hoe onvoorbereid ook, al het vroegere op zijde heeft gezet en dus doorgevoerd *moet* worden, met de minst mogelijke concessies van militaire zijde, door de burgermaatschappij aanvaard kan worden.

Zoo men nu laat rusten de berekeningen van vermindering van beroepspersoneel en uitgaven, heeft de Overste DONK dus niet anders willen aantonen dan dat het noodig is zeer ernstig te overleggen, vooral ook met de betrokkenen uit de burgermaatschappij, hoe 't nieuwe stelsel zal zijn door te voeren en hoe b.v. als een der eerste voorwaarden daarvoor het verlofspersoneel meer geschikt te maken zal zijn voor de taak van instructeur, voor welke taak het volgens onze ervaring, zeker geschikt te maken is. Natuurlijk blijft dan de uitvoering van 't zuiver technisch gedeelte geheel in handen van het legerpersoneel.

Verder heeft de Overste DONK getoond vertrouwen te willen stellen in het kunnen en willen van het verlofspersoneel, zoo het werkelijk als volwaardig wordt behandeld.

Het heeft ons goed gedaan te hebben ontwaard, dat de Overste DONK als kundig staf-officier een studie heeft gemaakt hoe het nieuwe stelsel op de minst schokkende wijze geheel door te voeren zou zijn en had hij o.i. dan ook

recht op waardeering van militaire zijde, terwijl hij zelf helaas heeft moeten constateeren, dat zijn eerlijke poging om tot een oplossing te komen hem voor een belangrijk gedeelte de sympathie heeft doen verliezen in leidende militaire kringen.

Ons heeft dit niet verbaasd en wij wenschen den Overste DONK geluk, dat hij zijne goede denkbeelden niet heeft verkondigd in een tijd, waarin mannen als THOMSON, RAM en POLVLIET voor het uiten van nieuwe gedachten, als een gevaar voor de weermacht werden beschouwd.

Wij herhalen dat het ons niet heeft verbaasd, want in de dertig jaren, dat wij tot het reserve-personeel behooren is ons immer gebleken, dat men in hoogere militaire kringen niet gediend is van meer belangstelling van burgerzijde in militaire aangelegenheden, dan wel strikt overeenkomt met de militaire verplichtingen, die aan burgers zijn opgelegd.

Tedere poging, om bij de natie meer sympathie voor de weermacht aan te brengen, is tot dusver gestrand op den onwil van militaire zijde.

Hoe sympathiek ook de voordracht van den heer PREY was, hoe wij ook met weemoed bij hem hebben beluisterd de diepe smart van den man die al zijn kostelijke gave in dienst van de weermacht heeft gesteld en niets anders dan achteruitgang en verval van de weermacht ziet. wij moeten echter constateeren, dat de heer PREY vrijwel geen bestrijding geleverd heeft van de denkbeelden van den Overste DONK, behalve dan op ondergeschikte punten. Hij heeft uitvoerig betoogd van hoe weinig waarde het verlofskader thans is, hoe gering 't resultaat van vooroefeningen is en hoe moeilijk het blijkt goede instructeurs te vormen.

Dit alles zal wel zoo zijn bekeken van 't standpunt van den Heer PREY, maar heeft de Heer PREY nooit het volgende overwogen?

Het Nederlandsche volk kan zijne zonen en zijn geld geven, maar de militaire waarde van onze weermacht is geheel afhankelijk van het organiseerend talent van de militaire autoriteiten en het beroepspersoneel dat ter hunner beschikking is.

Men beschuldigt zoo gaarne de Natie van gebrek aan sympathie voor de Weermacht en verwijt dan de Volksvertegenwoordiging, dat de gelden onthouden worden om alles op behoorlijk peil te brengen.

Laat men nu dit laatste eens met feiten aantonen. Zijn er, op een zeer enkele uitzondering na, wel gelden geweigerd voor militaire doeleinden, wanneer met gloed van overtuiging de noodzakelijkheid van die uitgaven werd betoogd!

Zeker, het Parlement, vrijwel geheel bestaande uit niet-deskundigen op militair gebied, heeft bij voortduring aangedrongen op de grootst mogelijke bezuiniging bij de militaire Departementen, maar heeft de wijze van bezuiniging altijd overgelaten aan de militaire autoriteiten, die dan ook immer weder kwamen aandragen met bezuinigingsvoorstellen, daardoor sterk den indruk vestigende, dat bij voortduring overvraagd was geworden bij de militaire begrotingen en men mist dan toch zeker 't recht aan militaire zijde om verwijten te gaan maken als zou te weinig geld beschikbaar gesteld worden.

Evenzoo is het met de bruikbaarheid van het verlofspersoneel. Dit personeel kan toch zeker op zuiver militair gebied niet meer geven dan hun aangebracht is door hun militaire opvoeders. Voldoet het verlofspersoneel dus niet in de functies die hun toegedacht zijn, dan moet de schuld toch eerst in de laatste plaats gezocht worden bij het verlofspersoneel zelf.

Is er aan militaire zijde wel eens ernstig overdacht, dat vooral het ouder verlofspersoneel in de burgermaatschappij allerlei leidende functies bekleedt en daar zoo goed voldoet, dat ook door hun medewerken de naam van ons land op ieder gebied van kunsten en wetenschappen, handel en industrie een zeer goede klank heeft over de geheele wereld; en zal datzelfde personeel dan geen leidende functies in onze weermacht kunnen innemen?

Men maait echter op het oogenblik wat men gezaaid heeft: Immer is aan het verlofspersoneel de gedachte bijgebracht van militaire zijde, dat zij niet volwaardig zijn en we hebben het hier ook weer hooren verkondigen. 't Verlofspersoneel

is dat zelf langzamerhand ook gaan gelooven en mist daardoor zelfvertrouwen; en uitvloeisel daarvan is weder dat 't dus ook geen vertrouwen wekt bij hunne ondergeschikten.

We hebben de droeve gevolgen gezien in Assen en Ede en men behoeft werkelijk geen profetischen blik te hebben om te kunnen vaststellen, dat we 't ergste op dat gebied nog niet hebben gehad. De eerste plicht zal moeten zijn te zorgen, dat 't verlofspersoneel zelfvertrouwen krijgt, dan zal het zich evengoed als in de burgermaatschappij op moeilijke oogenblikken weten staande te houden in leidende militaire functies. Laat men echter bij de militaire autoriteiten goed beseffen dat ook in de militaire wetenschap het vast staat, dat men de leermeesters aan de leerlingen kent. Een zeer ernstige grief is verder, dat voor in- en doorvoering van het stelsel, waarbij zulke zware verplichtingen op het verlofspersoneel werden gelegd, vrijwel geen overleg is gepleegd met de leidende organen in de burgermaatschappij.

Heeft men werkelijk ernstig bestudeerd het vraagstuk of voldoende tijd afgezonderd kan worden, vooral door 't oudere verlofspersoneel, om geheel volwaardig te kunnen zijn. Heeft men werkelijk met den werkgever (in de meest uitgebreide beteekenis van het woord) ernstig overleg gepleegd, hoe verschillende takken van dienst en bedrijven een kleinere of grootere wijziging zullen moeten ondergaan, ten einde vooral aan het hoogere personeel voldoende tijd te geven, om te besteden aan militaire opleiding.

Heeft men aan militaire zijde wel ernstig overdacht, dat het verlofspersoneel voor alles burgers zijn en blijven, die in de burgermaatschappij al hunne krachten zullen moeten inspannen om in den harden strijd om het bestaan niet achter te komen bij anderen, die geen militaire verplichtingen hebben; en hebben de militaire autoriteiten bij invoering van het nieuwe stelsel wel begrepen, dat daar, waar zij tot dusver bij het legerpersoneel slechts hadden voor te schrijven, dit plotseling is afgelopen en zij nu in 't vervolg gedwongen zullen zijn ernstig te bestudeeren wat wel en wat niet kan in verband met maatschappelijke verhoudingen.

Men is tot dusver in militaire kringen niet gewend ge-

weest vrijwillig met burgers overleg te plegen over militaire aangelegenheden. Het beste bewijs uit den laatsten tijd is wel weder geweest, dat bij de oorspronkelijke samenstelling van de Commissie WITTEKAMP, zelfs geen enkel lid van 't verlofspersoneel was opgenomen.

Eerst na protest van de zijde van 't verlofspersoneel is de Commissie uitgebreid met drie reserve-officieren, die door de leden van de Commissie niet alleen met de grootst mogelijke welwillendheid zijn behandeld, maar naar wie ook gaarne geluisterd werd, als zij wenschen van 't verlofspersoneel naar voren brachten.

Mijnheer de Voorzitter mijn tijd is helaas voorbij.

De daad van den Overste DONK zal zeer zeker vele goede gevolgen hebben. Het verlofspersoneel is hem zeer dankbaar voor zijn juist optreden ten hunnen opzichte en zal hem gaarne hun steun en sympathie doen gevoelen in zijn verder streven om 't verlofspersoneel werkelijk geheel volwaardig te doen worden.

De Voorzitter: Mijnheer LINDEN, ik verzoek u beleefd den dank van het bestuur aan den heer KLEIN te willen overbrengen. Ik constateer evenwel, dat mij niets gebleken is, de Overste DONK door zijn voordracht in eenig opzicht de sympathie van de kameraden heeft verloren, terwijl eveneens met geen enkel woord gesproken is over de minderwaardigheid van het verlofspersoneel.

Res. kapitein W. J. M. LINDEN. Mijnheer de Voorzitter. Het heeft mij leed gedaan, dat den Overste DONK op den eersten avond slechts voorgehouden zijn, argumenten, die alle aanwezigen reeds jaren lang kennen. Dat een groot deel van het verlofspersoneel niet deugt, dat behoeft geen scherp betoog van een uur lang. Wat heeft dat echter te maken met de plannen van Overste DONK? Elk stelsel, ook het bestaande, is onuitvoerbaar met slecht verlofspersoneel.

Wanneer men dus den inleider bezwaren wil voorwerpen dan moet men zeggen: Vertel ons eens, hoe ge u de recru-

teering, selectie en opleiding van het verlofspersoneel denkt, alvorens het in uw systeem te kunnen gebruiken, waarbij we dan met schaamte in stilte erkennen, dat het eigenlijk mede ons aller schuld is, dat de toestand zoo slecht is en dat de mobilisatiegevolgen op dit gebied nog niet overwonnen zijn.

Wij zouden dan den inleider verder kunnen vragen, hoe hij zich de voortgezette opleiding denkt van het verlofspersoneel. Voorts of het noodzakelijk is in zijn gedachtengang aan garnizoenen vast te houden en of het niet wenschelijker ware beroeps- en verlofspersoneel gewestelijk in te deelen (bataljonsdistricten) met de garnizoenen, kazernes en terreinen als oefencentra, als een voortzetting der meer dan thans uitgebreide vooroefeningen.

Wij zouden den inleider willen vragen, wat is uw standpunt omtrent de vooroefeningen en den kaderlandstorm op zoo ruim mogelijke schaal, opdat ook gebruik gemaakt kan worden van de velen, die helaas, — voorgeoefend zijnde — door loting uitvallen.

Op één punt der bestrijding wil ik even ingaan!

Ik heb den Heer PREY hooren klagen, dat het verlofspersoneel zich zooveel mogelijk tracht te onttrekken aan de vervulling van hun plichten. Heeft die spreker wel eens nagegaan wat daarvan de oorzaak was? Kent hij b.v. de geschiedenis van den Kaderlandstorm en hoe er omgesprongen is met de rechten der jongelui? Weet hij hoe eigenaardig soms gehandeld wordt met de particuliere belangen, óók als het anders kan? Onmiddellijk moet ik hieraan toevoegen, dat ik strenge eischen zou willen stellen aan de beschikbaarstelling en daarmee niet zou willen transigeeren, doch deze beide opvattingen verdragen elkaar heel goed.

Hoe komt het toch, heb ik mij in mijn geheelen diensttijd afgevraagd, dat ik in overgroote meerderheid steeds ontmoet heb verlofsofficieren die met toewijding dienden en meer deden dan zij behoefden?

Heb ik dan altijd de goeden gezien en nimmer de slechten ontmoet in mijn leven? Het komt mij wel vreemd voor.

M. d. V. Ik hoop dat de inleider het drietal vragen zal willen beantwoorden, dat ik naar voren gebracht heb. Naar mijn gevoelen is er iets nieuws op ernstige wijze naar voren gebracht en dat doet mij des te meer genoegen omdat daardoor ook van andere zijde nu eens blijkt, hoe goed mogelijk het is, dat men iets goeds voorstaat. ook al wijkt het af van het bestaande.

Res. Kapitein J. C. ROELOFSEN. Mijnheer de Voorzitter. In afwijking van de meening van de heeren ROËLL en v. ERMEL SCHERER, zou ik willen zeggen, dat het onmogelijk is een organisatie te bespreken, zonder met beschikbare gelden ernstig rekening te houden. In dit verband moge ik op het volgende wijzen :

Hoewel het eindcijfer van het Hoofdstuk der Staatsbegrooting, hetwelk betrekking heeft op de defensie, een zeer belangrijke factor is bij de opzet van een legerstelsel, en het dus van groot belang zou kunnen zijn voor hen, die geroepen werden om de verdediging voor te bereiden, wanneer thans vrijwel vaststond hoeveel de defensieuitgaven over 2, 5 of 10 jaren zullen bedragen, zoo kunnen onze redeneeringen ten aanzien hiervan, niet anders dan op gissingen gebaseerd zijn. Wie echter de politieke kaart van ons land kent en wie weet, dat zelfs de partijen, die pal staan voor de landsverdediging, voortdurend beperking van de militaire uitgaven toezegden, terwijl zelfs de Regeering, waarvan de Oud-Ministers VAN DIJK, COLIJN, DE VISSER en HEEMSKERK deel uitmaakten, een besparing van $f 6\frac{1}{4}$ miljoen op Oorlog in uitzicht stelde, zal het met mij eens zijn, dat de kans op *vermeerdering* van het totale budget voor de landmacht al heel gering is. Aan verdere voorspellingen wil ik mij niet wagen.

Thans de behoefte van het leger, wat betreft de oorlogsencadreering. Of wij nu een legerstelsel hebben of houden met een vaste beroepskern van ± 6000 officieren en onder-officieren, of dat wij deze terugbrengen tot de helft of een ander lager of hooger getal — het oorlogsleger staat of valt met de bruikbaarheid van het verlofskader, hetwelk reeds thans meer dan 90 % der encadreering uitmaakt. En of nu

op de 10 of op de 20 stuks kader in oorlogstijd één beroepsman wordt aangetroffen, in alle kleine weerstandskernen, (waarvan de bezetting, zooals de gevechtshandleiding zoo terecht zegt, beziel moet zijn met den onverzettelijken wil, om onder het hevigste vuur stand te houden en tot in het handgemeen den uitersten weerstand te bieden), is de bevelvoering in handen van het verlofskader. Verder worden bijna alle sectiën, bijna alle compagnieën, bijna alle batterijen en een zeer groot aantal hoogere verbanden gecommandeerd door verlofsofficieren, zoowel in de stelsels VAN DIJK en LAMBOOIJ als in het stelsel van den inleider. Hieruit volgt naar mijne meening met wiskundige zekerheid, dat het leger slechts kan functionneeren indien dit verlofskader van behoorlijke qualiteit is. En al behoor ik nu in het geheel niet tot diegenen, die zeggen de millioenen zijn thans weggegooid, wij hebben momenteel niets en wij kunnen niets en al ga ik zelfs verder en zeg met Minister LAMBOOIJ, dat wij, in vergelijking met 1914, toen er alleen bij de infanterie \pm 1300 officieren ontbraken en de munitievoorraad uit een minimum bestond, er thans niet zoo slecht voorstaan, toch kan ik helaas niet ontkennen, dat vooral de milicien-sergeant bij lange na niet voldoet aan de eischen, welke aan hem in oorlogstijd zullen worden gesteld.

Hierin nu moet zooveel mogelijk verbetering worden gebracht.

In verband met hetgeen ik hievoren betreffende het vermoedelijke eindeijfer gezegd heb, zou het naar mijne meening van weinig gevoel voor realiteit getuigen, wanneer men bij het zoeken naar verbetering wegen zou willen bewandelen, welke zouden leiden naar hoogere uitgaven; trouwens dit zou weinig of niets helpen.

Ik ben er met den inleider van overtuigd, dat deze verbetering van het verlofskader niet anders gevonden zal kunnen worden dan door het dienstplichtig kader een actieve rol te doen spelen bij de instructie.

Dat dit uitstekend werkt, zal ieder moeten toegeven, die zooals ik het Zwitsersche leger van nabij heeft gezien, de oorlogsverbanden aldaar in de kantonnementen en op het

oefeningsterrein heeft waargenomen en de recruteurscholen met aandacht ter plaatse en op papier heeft bestudeerd.

M. d. V. Aangenomen, dat de Zwitsersche aard niet is te vergelijken met de Hollandsche, dat de Zwitser over het algemeen veel meer voor zijn leger voelt dan een Hollander en dat het gehoorzamen aan de wet hem in het bloed zit. Maar juist als dit zoo is, dan is er te meer reden om te vragen, waarom men in Zwitserland alles doet om het verlofskader zoo goed mogelijk te krijgen, terwijl de aanleg zoo goed is en men het in Nederland verwaarloost, terwijl de aanleg van den Hollander op militair gebied zooveel minder is?

In 1919, '20 en '21 is in Nederland geen verlofskader voor herhalingsoefeningen onder de wapenen geweest, het jonge verlofskader werd aan zijn lot overgelaten en een deel van hen, die gedurende de mobilisatiejaren ervaring hadden opgedaan werd ongevraagd ontslag verleend, zonder dat het in de gelegenheid werd gesteld om zich vrijwillig bij het reservekader te verbinden. In Zwitserland zou zoo iets niet kunnen; al was het maar alleen omdat er dan geen man meer zou worden afgericht en wel omdat het verlofskader daar geen gastrol vervult of zooals hier, vaak een passieve rol speelt, maar omdat het dienstplichtig kader het werk doen moet, omdat het bij het vervullen van den vredesdienst onmisbaar is.

Nu is hier *na* 1922 ook verbetering gekomen, doch nog steeds ziet het verlofskader veel te veel toe en wordt het dientengevolge niet voor vol aangezien. In Zwitserland worden de recruten, *waarvan voor het in dienst treden nog geen 10 % aan schietoefeningen of andere militaire oefeningen deelneemt* (deze cijfers ontving ik persoonlijk aan het Militair departement te Bern), door jonge korporaaals met een dienstdtijd in totaal van ± 90 dagen en door jonge luitenanten met een dienstdtijd van ± 160 dagen ontvangen. En nu maken die reeruit, die korporaal, en die luitenant bij den aanvang der reerutenschool in geen enkel opzicht een beteren indruk dan Nederlandsche kaderleden en manschappen met ongeveer dezelfde opleiding. Maar ziet men het Zwitsersche kader nadat zij de recruten hebben afge-

richt, nadat deze officieren en onderofficieren gedurende 65 dagen de volledige zorg voor hunne manschappen hebben gehad, nadat zij hun hebben gekleed; voor hunne verpleging hebben zorg gedragen, hen hebben gestraft en beloond, dan maakt het een veel beter indruk dan het Nederlandsche verlofskader. Het handelt zelfbewust en zelfstandig, terwijl in Nederland in de meeste gevallen achter één man verlofskader twee of meer beroepsofficieren of onderofficieren staan. Is nu dit Nederlandsche verlofskader bij herhalingsoefeningen op zich zelve aangewezen, dan is en kán het niet behoorlijk geschikt zijn en evenmin zal het in oorlogstijd voldoende voor zijn taak berekend geacht kunnen worden.

M. d. V. nu zal men vragen en hoe werden de Zwitsersche recruten afgericht? Wanneer men in aanmerking neemt, dat de geheele eerste opleiding maar 65 dagen bij de infanterie duurt, dan zal hij, die evenals ik de recruten in de kazerne gesloten zag exerceeren, hen op marsch waarnam, hen bij het gevechtshieten gadesloeg en bij den voorpostendienst zag optreden, met hen gedurende een week in een kantonnement verblijf hield, toe moeten geven, dat de resultaten schitterend waren. Dit nu moet *voor een deel* worden toegeschreven aan den militairen geest, welke het volk bezielt, dit zij grif toegegeven, doch de zuivere militaire kennis was hun dan toch bij gebracht door het jonge verlofskader. Bedenk wel dat de jeugd der officieren en onderofficieren en het nieuwe van het vak voordeelen met zich brengen; de jeugd, die behoefte heeft aan romantiek doet het werk vaak met meer enthousiasme, dan een officier en onderofficier, die dat werk 10 of meer jaren achtereen waarneemt. Mij zijn toch voorbeelden uit den ouden tijd genoeg bekend, waarbij de luitenants van één of twee jaar dienst de recruten afriichten, de kapitein zoo nu en dan eens kwam kijken en de oudere luitenants op de wapenkamer vertoefden of als adjudant dienst deden en de zaak toch ook marcheerde. Vuur en enthousiasme doen soms meer dan sleur en ervaring, ook wanneer er wel vuur en enthousiasme is, doch een tekort aan parate kennis aanwezig is.

Men vergete daarbij niet, dat een deel van het instruc-

tiegevend kader boven de 30 jaar zich tengevolge van allerlei kwalen en gebreken, vervetting, hartvergrooting, verkalking, rheumatisme, enz., niet zoo gemakkelijk meer door het terrein beweegt, zich in sommige gevallen terwille van zijn gezondheid wel sparen moet.

Het dienstplichtig kader wordt afgekeurd als het niet gezond is, doch met ziek of zwak beroepspersoneel blijft men in de meeste gevallen zitten. Met het bovenstaande meen ik aangetoond te hebben, waarom ik — afgescheiden van alle financieele overwegingen — instem met den inleider, dat de eenige mogelijke weg ter verbetering van het verlofskader, speciaal de sergeanten, te vinden is, door dit kader een werkzame rol bij de instructie te doen vervullen. De opleiding van de ongegradueerden behoeft hieronder niet te lijden.

Nog een enkel woord over het Zwitsersche leger.

In de vorige vergadering is door een der sprekers naar voren gebracht, dat er in Zwitserland stemmen opgaan om van stelsel te veranderen. Waaruit blijkt dat? Toch niet uit het feit, dat het totaal aantal instructeurs van ± 200 met $\pm 10\%$ is vermeerderd, dat de nieuwe takken van dienst instructeurs eischen, zonder dat het aantal van één beroepsman per schoolcompagnie kan worden verminderd, dat men daar in vreedstijd de behoefte voelt aan enkele beroepsonderofficieren? (thans heeft men er buiten de gymnastiekonderwijzers bij de kaderscholen en voor de opleiding van muzikanten, tamboers en hoornblazers *geen*).

Wie hieruit de conclusie zou trekken, dat men in Zwitserland zou willen afzien van het stelsel, waarbij het verlofskader wordt gevormd door zelf instructie te geven, weet van de Zwitsersche toestanden niets af. Evengoed als er in Nederland mannen aan te wijzen zijn, die van meening zijn, dat men het vaderland beter verdedigen kan met een paar duizend mariniers of andere beroeps-soldaten, dan met 300.000 miliciens, even goed bestaan er in Zwitserland officieren, wier hart opengaat als zij de Rijksweer in Duitschland zien. Doch dat het Zwitsersche

volk zijn historische gegroeide legerstelsel zal verlaten is een fabel.

M. d. V. Het verlofskader moet en kan verbeterd worden, de weg hiertoe is op beide avonden zoowel door den inleider als door meerdere debaters voldoende duidelijk aangegeven.

Ik wil hier echter nog aan toevoegen, dat zij die verantwoordelijk zijn voor de waarde van ons leger en dit middel ter verbetering van het verlofskader van de hand wijzen, zonder er iets anders voor in de plaats te stellen, naar mijne meening niet vrij uitgaan.

Reserve-Majoor A. DE BRUIJN. Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren,

Ik heb het woord gevraagd om mijn instemming te betuigen met hetgeen de Overste DONK heeft gezegd over de practische vorming van het verlofskader bij de infanterie.

Er wordt van allerlei zijden betoogd, dat het verlofskader tekort schiet in practische bekwaamheid en in overwicht op den troep, dat zijn dus de voornaamste eigenschappen van den aanvoerder. Welnu, dan is het plicht om daarin te voorzien. Geen der middelen welke tot op heden zijn toegepast, hebben tot het doel geleid, omdat de waarheid is miskend dat de aanvoerder zich hoofdzakelijk *zelf* moet vormen door te leeren van de fouten die allen, ook hijzelf, maken en door op deze wijze vertrouwd te geraken met de oorlogstaak.

Bij de opleiding in het terrein is het geven van instructie de beste voorbereiding voor den aanvoerder.

Dit beteekent niet dat elke leiding kan worden gemist, doch de rol welke het beroepskader hierbij moet vervullen, zal zich beperken tot het geven van aanwijzingen en het ingrijpen wanneer ernstige fouten worden gemaakt.

Zóó opgevat, kan het niet anders of er zal meer belangstelling zijn voor die opleiding, zoowel bij het a.s. verlofs- als bij het beroepskader.

Er wordt gezegd, dat de opleiding van de manschappen en onder zal lijden. Doch dan vraag ik of de rol welke de lagere aanvoering in de moderne oorlogvoering vervult, niet van zoo overwegend belang is, dat hieraan eenig offer zou mogen worden gebracht.

Het is trouwens de vraag, of de opleiding *in het terrein* door het a.s. verlofskader zooveel zal achterstaan, bij die door het beroepskader.

Algemeene ontwikkeling, het verantwoordelijke gevoel van zelf te moeten handelen, de nieuwigheid van het geval, jeugdig fanatisme zijn factoren, welke juist bij die oefeningen sterk spreken en zich gemakkelijk overplanten op de jonge manschappen. Geen mooiere velddiensten als in onzen cadettentijd onder Luitenant POP.

Dit als antwoord aan de pessimisten die in onze dienstplichtigen te veel zien de onwilligen, waarmede het kwaad hazen vangen is. Zeker men zal bij de aanwijzing van het a.s. verlofskader rekening moeten houden met de kwaliteiten voor aanvoerder. Een deugdelijk psycho-technisch onderzoek is hiervoor onmisbaar en ook zal er moeten worden beschikt over een flink surplus, om hen die den natuurlijke aanleg ten eenenmale missen van hunne opleiding te ontheffen; de noodige krachten zijn hiervoor aanwezig.

Dat het verlofskader in animo en veelal in bruikbaarheid niet achterstaat bij het beroepskader, het werd bij de Normal-Schietschool herhaaldelijk geconstateerd, niet alleen bij de theoretische opleiding doch ook bij de gevechtsschietoefeningen in Harskamp. Dit geeft mij goeden moed voor de toekomst.

Het beginsel door den inleider ontwikkeld is sedert enkele jaren op bescheiden schaal in beproeving. Het kan alleen slagen als het bij het beroepskader dat de leiding heeft een goede kans krijgt, en als dit beroepskader daarbij voor oogen houdt dat de aanvoering voor 90 % in handen van verlofskader berust en dat alle andere middelen tot verbetering tot nog toe zijn tekort geschoten.

Het legerbestuur verdient dan ook waardeering dat het de proef doorzet en zelfs zoover gaat dat de opleiding van den Vrijwilligen Landstorm slechts bij uitzondering door beroepskader geschiedt.

Ik dank U mijnheer de Voorzitter voor de gelegenheid welk U mij hebt gegeven om iets te mogen bijdragen tot de verdediging van dit m.i. juiste beginsel.

Luitenant-Kolonel P. DONK.

M. d. V. Mag ik beginnen met mijn erkentelijkheid uit te spreken tegenover de debaters, die hun rede tevoren terinzage afstonden.

Voorts betuig ik mijn dank voor de ondervonden belangstelling, in de eerste plaats aan de heeren, die geheel of ten deele als medestanders hun steun hebben willen verleen; maar niet minder ook aan de tegenstanders, die mijn voordracht tot uitgangspunt voor hun belangrijke beschouwingen hebben gekozen.

In het bijzonder verdient het waardeering, dat, ondanks soms felle bestrijding, de toon bijna zonder uitzondering hoffelijk is gebleven.

Naar aanleiding van de vriendelijke rede van den heer KLEIN voeg ik hieraan gaarne toe, dat mij tot dusver geenerlei minder aangename gevolgen van mijn voordracht gebleken zijn. Integendeel heb ik uitingen van sympathie en instemming ontvangen, die ik niet had durven verwachten.

Nu ik tot de beantwoording der debaters geroepen ben, gevoel ik mij eenigszins als een bruidegom op een trouwdejeuner: er is zooveel en door zooveelen gesproken, dat een achtereenvolgende beantwoording van alle sprekers noodzakelijk tot herhalingen en verwarring zou voeren.

Om daarin wat orde te brengen, zal ik in de eerste plaats iets zeggen over de gebezigde opmerkingen en argumenten, en daarna, voor zoover nog noodig, meer rechtstreeks in antwoord tot de sprekers.

De opmerkingen en argumenten zou ik in drie rubrieken willen verdeelen:

onzakelijke,
Zwitsersche en
zakelijke.

Tot de eerste reken ik de fantasiën en kwalificaties, die hier en daar zijn te berde gebracht. Er is gesproken van mijn verhouding als getrouw discipel tegenover een patroon, van mijn plaats op den kronkelweg van de Standaard, van staatsgevaarlijk, van demagogie, van Kakadorus, van een verdachte lading.

Ik meen, dat dergelijke fantasieën en qualificaties minder eigenaardig thuis behooren bij een *witwissebing* van argumenten en daarom veeleer doen denken aan een *gebrek* aan argumenten. Het is b.v. begrijpelijk, dat tegenstanders over en weer elkanders streven gevaarlijk en afkeurenswaardig achten. Maar dit geeft m. i. daarom nog niet het recht om dergelijke gevoelens in een wetenschappelijk debat met qualificaties tot uiting te brengen. M. i. moet dit onvermijdelijk het peil van het debat verlagen.

Ik zal mij daarom van dezen vorm van strijdvoeren onthouden en mij bepalen tot de opmerking, dat ik dien vorm niet bewonderen kan.

Dit bezwaar geldt in het bijzonder de invectieven, die gericht werden tegen de Standaard-artikelen.

Ik heb reeds in de vorige vergadering meegedeeld, dat ik hier niet sta om die artikelen te verdedigen.

Indien het bestuur dat verlangd had zou het mij daartoe hebben uitgenoodigd. Die taak is echter noch verlangd, noch aanvaard.

De aanvallen op het Standaardstelsel zijn dus gericht tegen een positie, waarvan te voren bekend was, dat zij niet verdedigd zou worden.

Het adres van de verantwoordelijke redactie van de Standaard is niet hier, maar in Amsterdam.

Nu hier onaangename uitdrukkingen tegenover een afwezige zijn gebezigd, wil ik er de aandacht op vestigen, dat die uitdrukkingen allerminst op goede gronden berusten.

Tegenover den schimpscheut „Kakadorus” breng ik b.v. in herinnering, dat minister VAN DIJK in de M. v. A. '25 meedeelde, dat bij toepassing van de *helft* der door het Standaardstelsel aangegeven versoberingen, de begrooting voor Oorlog op den duur met 16 millioen zou verminderen, terwijl de Standaard dan ook nog de versobering op Marine in rekening had gebracht.

Voorts kan een voorstel, dat o.m. beoogde om den kaderplicht zeer belangrijk uit te breiden en het vóór-onderricht af te schaffen, tóch kwalijk als „demagogisch” worden aangeduid.

Zoowel om deze redenen, als omdat de verantwoordelijkheid voor de Standaard, naar ik meen, berust bij een staatsman, aan wien ons land en in het bijzonder ons leger zeer groote verplichtingen heeft, acht ik de hier bedoelde uitdrukkingen minder gelukkig gekozen.

Afgescheiden daarvan, zijn de hier aangevoerde bezwaren tegen het Standaardstelsel en de vergelijking van mijn voordracht met dat stelsel thans niet aan de orde.

Waar de kolonel Jhr. ROËLL mij echter in een historisch overzicht heeft willen betrekken, mag ik niet nalaten dien historieschrijver op een paar belangrijke vergissingen te wijzen.

Zoo is het reeds lang bekend, dat hetgeen deze hooggeachte spreker als de tweede phase noemt in de Standaardschool, daar heelemaal niet toe behoort.

Volgens herhaalde mededeeling van het blad zelf, heeft de Standaard, na het verschijnen van de bekende artikelen, aan haar gewonen militairen medewerker gelegenheid gegeven om zich over die artikelen uit te spreken en daarbij tevens de over dat onderwerp aan de redactie ingezonden artikelen te verwerken.

Deze tweede phase heeft dus in het geheel niets met de z.g. Standaardschool te maken. Zij vertegenwoordigt het standpunt van een gedeeltelijken tegenstander.

Door deze phase op te nemen, geeft de historieschrijver dus alleen blijk onvoldoende met het verloop bekend te zijn.

En in de derde phase plaatste deze zelfde geachte debater de opmerking, dat niet alleen de grondslag: uitbreiding van den kaderplicht was vervallen, maar dat ook volgens mij het verlofskader geen dag langer onder de wapenen blijft dan thans noodig is.

Ook deze voorstelling is onjuist.

Vooreerst wat mijzelf betreft, zooals uit mijn voordracht blijkt. Maar ook t.a. van de Standaard.

Want de uitbreiding van de kadersterkte houdt geen verband met het stelsel van legervorming, maar alleen met de oorlogsbehoefte. Zij is dus of niet, of in het bestaande stelsel evenzeer noodig als in het nieuwe.

Het zal nog moeten blijken of het leger deze uitbreiding werkelijk kan missen. Jaren lang bleef de aanvulling met verlofskader ver beneden de behoefte; en in het leger zijn vele tot oordeelen bevoegden er, met de leger-commissie en de Commissie WITTEBT, allerminst gerust op, dat het benooidige werkelijk verkregen zal worden.

Het is daarom nog niet zoo zeker, dat het Departement verstandig handelde, door den door „de Standaard” geboden steun af te wijzen. Maar het spreekt van zelf, dat zulk een uitbreiding onbereikbaar wordt als het Departement zelf haar overbodig verklaart.

De critiek die zichzelf, bij monde van Kolonel ROËLL, bescheidenlijk den rol van Samson toebedeelde, deed m. i. dan ook in werkelijkheid niet meer dan „Chantecler” bij het opgaan der zon.

Iets dergelijks geldt voor de verlenging van den opleidingstijd van het verlofskader.

De kwaliteit van het verlofskader wordt door zijn nieuwe taak in ieder geval verbeterd. Niettemin heb ik de verwachting uitgesproken, dat het wellicht mogelijk zal zijn met het nieuwe stelsel eenige verlenging van den opleidingstijd te verkrijgen.

Het verschil is dus, dat het nieuwe stelsel voor de verlenging van den opleidingstijd der verlofs-onderofficieren met enkele maanden een kans geeft, die het bestaande mist, maar nog meer noodig heeft.

Een andere eenigszins persoonlijke opmerking is de verwijzing naar een brochure van mijn hand van een kleine twintig jaar geleden. Ik dank den kolonel ROËLL voor zijn vriendelijk woord over dat geschrift en zijn raad om het nog eens te lezen.

Deze geachte debater wilde daarmee klaarblijkelijk suggereren, dat ik thans van standpunt veranderd zou zijn.

Nu zou ik mij uiteraard daarvoor niet behoeven te schamen. Wie niet van steen is verandert in 20 jaar allicht in velerlei opzicht, vooral nu er in dien tijd zoo iets als een wereldoorlog en de mobilisatie zijn geweest; de wereldoorlog, die ten slotte gestreden is door zuivere militielegers onder

beroepsgeneraals; en de mobilisatie, waarin te onzent het verlofskader zooveel belangrijke diensten heeft bewezen en zulk eerbiedwaardig werk heeft geleverd.

Het zou dus best kunnen zijn, dat ik van standpunt verandert was.

Maar mijn hooggeachte vriend, de kolonel RoëLL. treft het niet met deze verwijzing. Want juist hierin ben ik *niet* veranderd, al zou ik de brochure thans in een anderen toonaard schrijven; maar dat doet aan den inhoud niets af.

Ik heb n.l. in die brochure een voorstel bestreden om *volledig* tot het Zwitsersch stelsel over te gaan.

Welnu, dat zou ik thans nog evenzeer doen. Want, en hiermee kom ik tot het Zwitsersche motief — het is een kapitale vergissing om de nieuwe richting identiek te verklaren met het Zwitsersche stelsel.

Het is een vergissing om te spreken van een plant van Zwitserschen bodem, van een slecht geïnterpreteerd of een verwaterd Zwitsersch stelsel. Het nieuwe stelsel is geen plant van Zwitserschen bodem, het is geen slecht, noch een verwaterd Zwitsersch stelsel!

Als Zwitserland zijn beroepskader uit zou breiden, is men dan gerechtigd te verklaren, dat het tot het Hollandsche stelsel overgaat?

Het nieuwe stelsel heeft met Zwitserland niets te maken, het is als zoodanig noch aangediend, noch bepleit.

Ik moet eerlijk verklaren, dat ik die vergissing niet begriep. Zij zou verklaarbaar zijn, indien ik mocht veronderstellen, dat òf het bestreden stelsel, òf het Zwitsersche, òf beide aan deze tegenstanders niet voldoende bekend zijn. Dat komt voor. Zoo schreef b.v. de Nederlander onlangs nog, dat in het Standaardstelsel in het geheel geen beroepskader zou overblijven.

Van mijn geachte tegenstanders in dezen kring mag ik die onbekendheid met het onderwerp natuurlijk niet aannemen.

Maar hoe is het dan mogelijk, dat b.v. Kolonel Jhr. RoëLL het nieuwe stelsel aanduidt als het zuiver Zwitsersche stelsel; dat andere tegenstanders het een slecht of verwaterd

Zwitsersch stelsel noemen, en spreken van een zelfstandig optredend verlofskader bij de instructie, terwijl n.b. achter elke twee verlofsonderwijzers één beroepsman staat voor leiding en toezicht en in het geheel voor de vredessterkte nog gerekend is op ongeveer dezelfde sterkte aan beroeps-officieren en -onderofficieren als naar verhouding overeenkomt met de oorlogsencadreering?

Ik kan die vergissingen niet verklaren.

Maar wel kan ik constateeren en aantoonen, dat die gelijkstelling absoluut fout is.

Zeker, er is een gemeenschappelijke familietrek: opleiding van de dienstplichtigen door verlofskader. Maar overigens blijven er zeer belangrijke verschillen; en zelfs de familietrek vertoont maar een zeer oppervlakkige gelijkenis.

Want het verlofskader werkt in de Zwitsersche recruten-scholen nagenoeg geheel zonder bijstand van beroepskader: er is slechts één beroepsinstructeur per Infanterieschool van 100 recruten, en er zijn practisch géén beroepsonderofficieren. Het verlofskader heeft er over het algemeen maar een korte vóóropleiding. Zoo treden als groepscommandant bij de instructie dier 100 recruten op: 8 onderofficieren, d.w.z. korporaals met een vóór-opleiding van $\pm 3\frac{1}{2}$ maand; en met de leiding van een sectie is belast een verlofs-luitenant of -sergeant, met een vóóropleiding van 5 à 6 maanden (9 maanden voor een eerste Luitenant).

Voor leiding en toezicht is er dus in Zwitserland bij 100 infanterie-recruten één beroepsinstructeur, tegen elf op de twee honderd in het voorgedragen stelsel. De tegenstanders, die de uitvoerbaarheid daarnaar afmeten, moeten het voorgedragen stelsel dus om die enkele reden reeds vijf maal zoo hoog taxeeren als het Zwitsersche.

Bovendien is de opleidingstijd er veel korter: 65 dagen voor de infanterie, 90 voor de bereden wapens. Daarmee stijgt het verhoudingsgetal ten gunste van het nieuwe stelsel reeds boven de 10.

En dat noemt men dan verwaterd in het kwadraat!

Dit betreft nu nog maar de gemeenschappelijke familietrek.

Overigens is alles verschillend.

Het beroepskader blijft in het voorgedragen stelsel zeer ver boven het Zwitsersche. Het Zwitsersche heeft niet meer dan ongeveer 200 man beroepskader; het voorgedragen stelsel rekent op 4000 of op 2000 % van het Zwitsersche aantal.

Dientengevolge is in Zwitserland behalve de aanvoering ook de leiding in handen van verlofskader.

Bovendien worden in het voorgedragen stelsel de eenheden bij de eerste opleiding gevormd, terwijl in Zwitserland de scholen evenals tot dusver in ons land niet anders dan reerutendepôts zijn.

Juist in dat nadeel stemt het *bestaande* stelsel dus overeen met het Zwitsersche — in tegenstelling met het nieuwe stelsel. Maar in Zwitserland wordt dat nadeel opgeheven door de herhalingsoefeningen. De vele herhalingsoefeningen in het Zwitsersche leger zijn o. m. bestemd om de eenheid tot stand te brengen.

Uitbreiding van de herhalingsoefeningen zou om die reden dus méér noodig zijn bij het bestaande dan bij het voorgedragen stelsel. Het verdient hier trouwens opmerking, dat in mijn voordracht dan ook niet gesproken is van uitbreiding der herhalingsoefeningen, zooals mij is aangewreven.

Met wat voor recht zegt men dan in het licht van deze feiten, dat het nieuwe stelsel identiek zou zijn met het Zwitsersche of daarbij achterstaat en eischt men voor het nieuwe evenveel herhalingsoefeningen als voor het Zwitsersche?

Dit alles is in strijd met de feiten, en de flauwe gemeenschappelijke familiegelijkenis levert voor dergelijke overdriven eischen in het geheel geen grond.

Met veel meer recht zou men b.v. een flatgebouw een kazerne kunnen noemen en verlangen, dat de flatbewoners nu ook de leefregels volgen, die in een kazerne heerschen.

De overdrijving op dit gebied blijkt nog het meest frappant bij kennismeming van de idealen der Zwitsersche hervormers, let wel! dezelfde hervormers, op wie de tegenstanders zich beroepen.

Zoo is het ideaal van BOPP: in vreedestijd per Divisie een bataljon van drie compagnieën van 180 man, één per regiment.

Dat lijkt dus op het voorgedragen stelsel. Maar in dit ideale Zwitsersche plan blijft het instructie-personeel toch nog veel zwakker dan in het nieuwe stelsel: 3 à 5 beroepsofficieren in den Bataljons-staf; voorts 2 à 3 per compagnie — totaal bij het Bataljon der Divisie 9 à 14 beroepsofficieren; voorts per compagnie 1 à 2 verlofsofficieren en 4 à 8 verlofsonderofficieren, die minstens 6 maanden blijven. Aan beroeps- en verlofs-instructeurs te samen voor de heele Divisie — d.i. onze Brigade — verlangt BOPP dus 24 à 44 man of m.a.w. eenige malen minder beroeps- en verlofs-personeel te samen, dan het voorgedragen stelsel aan beroepspersoneel *alléén* zou tellen.

En dan zeggen de tegenstanders: Zwitserland wil naar het kaderleger en uw stelsel voert naar een Zwitsersch stelsel, dat in het kwadraat verwaterd is!

Voor die overdrijvingen bestaat geenerlei grond.

Ook het door kolonel ROËLL aangehaalde artikel in de Schweizerische Militär-Zeitung van 1924 is zeer bescheiden in zijn idealen. Voor de zuivere waardeering van dat artikel heeft een enkel uit zijn verband gerukt zinnetje geen beteekenis. De vraag, waar het op aankomt, is: wat verlangt de schrijver? Welnu, hij verlangt de toevoeging van in het geheel: een paar honderd beroepsonderofficieren, als hulp-instructeurs, die vooral niet te lang in militairen dienst mogen blijven — idealen dus, die nog ver ten achter blijven bij het nieuwe stelsel.

Maar, is gezegd, men mag het Zwitsersche stelsel niet onvolkomen overnemen. Ik zou willen vragen: waar staat dat? Op z'n allerhoogst zou men kunnen zeggen, dat het nieuwe stelsel een maatregel aanbeveelt, die in Zwitserland met veel minder waarborgen met succes in toepassing wordt gebracht.

Moeten wij daarom dadelijk het geheele nieuwe stelsel overnemen?

Moet dan, omgekeerd, als Zwitserland meer beroeps-

instructeurs gaat stellen ook daar dadelijk het Hollandsche stelsel volledig worden nagevolgd?

Ook in Frankrijk zegt men, dat het eigen leger in Zwitsersche richting evolueert. Moet nu daar ook dadelijk het Zwitsersche stelsel gehéél worden overgenomen?

Naar mijn meening houdt dit geen steek, evenmin als alle andere Zwitsersche argumenten.

Thans komende tot de meer zakelijke argumenten, noem ik in de eerste plaats de sterkte van het leger.

In heb reeds aangegeven, waarom het m. i. beter is om deze hier buiten beschouwing te laten. Het verheugde mij zeer, dat er althans een onderwerp was, waarmee mijn hooggeachte opponent, de kolonel ROËLL, kan instemmen, al was het dan maar in het negatieve.

Uit deferentie voor kolonel MERENS, die dit punt ter sprake bracht, wil ik alleen opmerken, dat het ook m. i. niet uitgesloten is, dat de sterkte van het contingent eenige reorganisatie noodig zal maken. Dit heeft echter geen invloed op het stelsel.

Het nieuwe stelsel zal zich daaraan eventueel kunnen aanpassen.

Zooals Kapitein PREY terecht opmerkte, zal, als men ooit tot een stelselverandering overgaat, in ieder geval passen en meten noodig zijn.

Het is mij aangenaam hier in het voorbijgaan een misverstand met den Kolonel SCHURMAN te kunnen opheffen. Deze hooggeachte debater heeft in de inleiding van mijn voordracht een hernieuwden aanval gezien op zijn voorafgaande rede.

Niets lag echter verder buiten mijn bedoeling.

Ik heb noch bedoeld, noch, naar ik meen, gezegd, dat Kolonel SCHURMAN niet heeft aangegeven welke oplossing hij wenschte.

Integendeel, ik heb gezegd en geschreven, dat het niet meer aanging om een *gegeven* oplossing te bestrijden zonder daarbij aan te geven, hoe men dan wèl uit de moeilijkheid wil geraken. Daarom heb ik nopens de voordracht

van Kolonel SCHUURMAN dan ook woordelijk gezegd: niet deze oplossing maar die andere.

Ik vertrouw, dat ik daarmee althans dit misverstand uit den weg geruimd heb, en dat verheugt mij te meer, omdat deze geachte debater zich ook in zijn rede van hedenavond niet bepaald heeft tot afbreken zonder meer, maar zelf tot een oplossing heeft mee willen werken, waarbij op belangrijke punten van overeenstemming gebleken is.

Kolonel SCHUURMAN heeft daarmee tevens een onduidelijkheid voor mij opgehelderd. Uit zijn repliek na zijn eigen voordracht had ik gelezen, dat hij geen kleiner leger wilde, alléén een andere verdeeling van de sterkte van de wapens.

Hedenavond is daarentegen, naar ik meen, gebleken, dat de Kolonel wel degelijk het leger verkleinen wil.

Voorts is er gezegd, dat het verlofskader niet kan instrueren en dit ook niet behoeft te kennen.

Dit raakt de kern van het onderwerp.

Wie beweert, dat het mij alleen of in hoofdzaak om bezuiniging is te doen, doet mij te kort.

Mijn oogmerk is verbetering van de weermacht. Dat is de titel van mijn voordracht en de roode draad, die daar doorheen loopt.

Hoofdzaak is, dat het verlofskader thans onvoldoende bekwaam is voor zijn oorlogstaak en dat het stelsel er niet voldoende op gericht is om het tot zijn taak op te voeden en de uitvoering van die taak in oorlogstijd gemakkelijk te maken.

Niettemin heeft het bestaande stelsel de aanvoering practisch geheel aan het verlofskader toevertrouwd.

Men moge er thans in slagen uit te rekenen, dat er hier en daar in de aanvoering nog wel belangrijke posten bezet kunnen worden door beroepsmannen, en dat men de compagnieën met één beroepsonderofficier gelukkig kan maken. Maar dat is allerminst voldoende. Waar moet men méér rekening houden met uitvallers dan bij een leger in den oorlog? Waar moet men er dus ook méér rekening mee houden, dat van het personeel de een voor den ander kan

invallen? Waar is het meer noodig, dat de leiders zèlf hun werk verstaan? Waar is het ook uit het oogpunt van tucht minder te aanvaarden, dat deze laatsten aan den leiband moeten loopen van een ondergeschikte?

Men zou vóór de reorganisatie-VAN DIJK eens beweerd moeten hebben, dat het voldoende was om de beschikking over één of twee beroepsonderofficieren per compagnie of batterij te hebben! Dan zou men eens een storm van verontwaardiging gehoord hebben!

Neen! de aanvoering mag niet afhangen van de aanwezigheid van enkelingen.

Zij vormt onder het tegenwoordig régime trouwens reeds geen maatstaf meer voor de organieke kader-sterkte.

In de afhankelijkheid van enkelingen mag niemand berusten. Nu de aanvoering is toevertrouwd aan het verlofskader, måg het leger niet in den oorlog gezonden worden onder verlofskader, dat niet voor zijn taak berekend is.

Daarom is het 't reeds bestaande stelsel, dat ons voor de zware opdracht gesteld heeft om te zorgen, dat het verlofskader zelfstandig voor zijn taak geschikt wordt. Die taak is de praktijk bij oorlogseenheden. Zij is alleen in de praktijk te leeren. En in vredestijd is er geen andere praktijk dan de instructie. Daarom moet het verlofskader bij de instructie en moet de instructie gegeven worden bij oorlogseenheden.

Dan alleen doen wij het mogelijke om het verlofskader tot zijn taak voor te bereiden. Dan alleen kan zoo goed mogelijk gezorgd worden, dat het verlofskader gezag leert voeren, zijn menschen leert kennen, en dat het verband in de oorlogseenheden hersteld wordt.

Maar hoe gaat het dan met de recruten zelf?

De onderwijzers zijn dan zelf nog leerling, zij zijn semi-recruten, is gezegd. Dat is een gevaarlijk woord, want men aarzelt niet om zulke semi-recruten als aanvoerders in den oorlog te zenden.

Kan men zich denken, is gevraagd, dat men leerlingen van de H. B. S. met het onderwijs in een lagere klasse zou belasten?

Maar die vergelijking is geheel onzuiver. Want de voornaamste factor wordt dan buiten rekening gesteld.

Men zou op de H. B. S. wel degelijk de leerlingen als onderwijzer móeten laten optreden, indien de leerlingen na een zeer korte opleiding metterdaad onder de moeilijkst denkbare omstandigheden als leeraar moesten fungeren en daarbij zelfs op korten termijn leerlingen moesten opleiden voor het moeilijkst denkbare examen.

Als men in vorenstaande vergelijking dien dwingenden factor invoert, blijft van deze vergelijking heelemaal niets meer over.

Bovendien wordt er in het nieuwe stelsel op ruime schaal gezorgd voor leiding en toezicht; minstens vijf maal zooveel als in Zwitserland, waar de opleidingstijd dan nog minder dan de helft bedraagt.

Gerekend naar de totale vredessterkte blijven er naar verhouding nog ongeveer zooveel beroepsofficieren en onderofficieren als overeenkomt met de oorlogsencadreering. En als men zegt, dat in vredestijd nog allerlei bijwerk te verrichten is, dan bedenke men, dat zulks in oorlogstijd niet minder het geval is, en dat men in het nieuwe stelsel in vredestijd nog bovendien over meer dan de volledige oorlogsencadreering met verlofskader beschikt.

Ik wijs ook op de depots in het rapport van de Commissie-WITTERT. Deze commissie, aan wie verweten is, dat zij te ruim rekende, trok voor een infanterie-depot van 1000 man 50 beroeps- en verlofs officieren uit. Hoe kan men dan zeggen, dat 25 beroepsofficieren voor een ploeg van omstreeks 600 man zooveel te weinig is, als daar nog meer dan de geheele oorlogsencadreering aan verlofskader bijkomt?

Men heeft zich beroepen op de reeds gehouden proeven. Maar hierbij moet dan toch in aanmerking genomen worden, dat de omstandigheden zoo ongunstig waren, dat niet anders dan mislukking te verwachten was: de opleiding van het kader was nog niet half voltooid; de voor die opleiding beschikbare tijd was zelfs niet eens volledig gebruikt; het kader was in rang en positie achter gesteld, terwijl het uiteraard meer behoefte heeft aan den daaruit voortvloeienden steun.

En toch waren de resultaten nog betrekkelijk gunstig. Ik beroep mij op het krachtig betoog van Generaal Jhr. WITTERT.

Ook bij andere Divisiën waren de resultaten aanvankelijk bevredigend; maar daarna bleek de kennis van de onderwijzers niet meer toereikend. Dit wijst er op, dat de resultaten verbeteren zullen, als de omstandigheden en de vóóropleiding meer aan het doel beantwoorden.

Ook het rapport der Commissie-WITTERT constateert gunstige resultaten onder ongunstige omstandigheden bij een Regiment en bij de Scholen voor Verlofs officieren.

Als men zich bovendien beroept op het groote aantal van het toezicht houdend beroepskader, bedenke men vooreerst, dat de kwaliteit van het onderwijs niet onbeperkt opgevoerd kan worden door het toezicht uit te breiden.

Voor de opvoeding van de onderwijzers zelf, voor hun gezag en prestige is het niet gewenscht, dat achter ieder hunner doorlopend een mentor staat. Bovendien moet men zich niet voorstellen, dat, al is er organiek veel beroepskader bij een inrichting ingedeeld, er dan ook zoo overdadig veel kader toezicht houdt. Zoo trof een van mijn vrienden bij een school voor verlofs officieren aan vier klassen, met leerlingen als onderwijzers, onder toezicht van... één sergeant.

Ook moet nog in aanmerking genomen worden, dat thans veel beroepsonderwijzers in beslag genomen worden voor bijwerk, dat in het nieuwe stelsel door verlofskader — voor eigen leering — moet worden verricht.

Maar boven alles moet men toch vooral niet vergeten, dat de hoofdzak is de kwaliteit van het verlofskader te verbeteren.

Al zou de geoefendheid der soldaten daarbij wat achteruit gaan, dan nog is dat van veel minder beteekenis dan die hoofdzak.

Wat toch is het geval?

Uit de redevoeringen van mijn geachte opponenten, de kapiteins CARSTENS en VAN ANDEL is reeds gebleken, dat de soldaten onvoldoende of nauwelijks voldoende geoefend met groot verlof vertrekken.

Kapitein VAN ANDEL stelde zeer matige eischen en noemde niettemin de geoefendheid nauwelijks voldoende en een dun vernisje. Kapitein CARSTENS sprak van een tekort aan kader, hetgeen zich natuurlijk in de resultaten moet uiten.

Welnu, als zoo de toestand is aan het einde der opleiding, hoe is dan de geoefendheid der oude lichteningen, als veel van het geleerde vergeten en de leerstof inmiddels veranderd is?

Minister LAMBOUY heeft indertijd terecht gezegd: bij mobilisatie zitten wij tot over de ooren in de óngeoefenden.

Wat is nu voor den toestand het meest van belang? Dat de geoefendheid der pas opgeleide lichteningen een paar procenten hooger of lager is? Men zal het moeilijk kunnen volhouden. Het peil van geoefendheid bij mobilisatie blijft *in ieder geval* onvoldoende. Daarom is hoofdzak, dat het kader in staat is om de geoefendheid bij te werken.

Ook de depots bestaan uit ongeoefenden en, als men het beroepskader indeelt, zooals hier verlangd is, dan is er bij de depots bijna alleen verlofskader, dat volgens de tegenstanders niet instrueeren kan. Als werkelijk het verlofskader het leger bij mobilisatie niet kan instrueeren, gaan wij dus onvermijdelijk met een onvoldoende geoefend leger in den oorlog.

Wel verre, dat de behoefte aan geoefendheid der soldaten tegen het nieuwe stelsel pleit, versterkt zij den eisch, dat het verlofskader bij de instructie moet.

Daaraan is niet te ontkomen.

Men zou het dus moeten doen, al ging het peil van de geoefendheid der soldaten aan het einde der eerste opleiding werkelijk omlaag.

Maar zelfs daarover behoeft men zich niet al te ongerust te maken. Men heeft op Zwitserland gewezen. Welnu, zijn de resultaten daar zooveel minder dan hier? Generaal KALFF heeft mij nog dezer dagen gezegd verstomd te zijn over de resultaten in dat leger. Generaal TONNET liet zich in denzelfden geest uit. Kapitein ROELOFSEN heeft het hier uitvoerig en overtuigend gedemonstreerd. Vele anderen

hebben het tevoren gedaan. En dan blijft er hier nog veel meer beroepspersoneel voor leiding en toezicht, en de oefentijden zijn langer.

Indien het thans zeer lang duurt voor een beroepsonder-officier goed instructeur wordt, dan vrage men zich eens af, of dit ook niet voor een belangrijk deel het gevolg is, dat in ons leger de belangrijkste gegevens niet voldoende tot hun recht komen.

Die belangrijkste gegevens zijn de leerstof, het leerprogramma, de methodiek, een minitueus geregeld tableau.

Wat leert het kader daarvan en wat is daarvan vastgesteld?

Ik had nog deze week het voorrecht daarover een onderhoud met een vooraanstaande autoriteit van een der wapens te hebben.

Deze verklaarde juist op dit gebied den stand van zaken bedroevend.

Als men deze onderwerpen deugdelijk regelt, zullen de resultaten stijgen en behoeft men niet zoo bevreemd te zijn, om met jonge krachten onder goede leiding te werken.

Het is dan ook de vraag, of het goed gezien was om de Inspectie van het Onderwijs op te heffen, in plaats haar taak zeer belangrijk te verruimen.

Nu het leger een groot oefen-instituut is geworden, is er meer dan ooit en voor alles behoefte aan een regelend orgaan voor de belangrijkste en alles beheerschende taak van het leger.

Dit orgaan zou juist voor bovenbedoelde onderwerpen zeer nuttig kunnen zijn, en kunnen waarborgen, dat de leerstof niet boven het benoodigde en bereikbare uitgaat.

Men vergete toch ook niet, dat de leerstof eenvoudig moet zijn. Als deze moeilijk is, kent het leger haar niet. Al onze reglementen en voorschriften moeten er op berekend zijn, dat zij bestemd zijn voor verlofspersoneel.

Er is daarom behoefte aan beknopte handleidingen, zakboekjes, schema's, gebruiksaanwijzingen bij de instrumenten.

Met liggige reglementen en voorschriften komt men er niet; het personeel, dat deze moet toepassen, kent ze niet,

voor het grootste deel kunnen die boekwerken hen zelfs niet meer bereiken.

Op dit gebied, het eerst noodige, is nog zéér veel werk te doen.

Dat werk kan niet opgedragen blijven aan officieren, die reeds op andere wijze in beslag zijn genomen.

Een afzonderlijk orgaan is daarvoor onontbeerlijk.

De leerstof voor de soldaten moet eenvoudig zijn, niet alleen omdat de oefentijd kort is, maar vooral omdat het gros van het leger uit oude lichteningen bestaat.

De hier geopperde vergelijking met de volksschool gaat in geen enkel opzicht op. Het feit, b.v., dat de moeilijke kunst van het lezen tot onze dagelijksche verrichtingen behoort, maakt het nog volstrekt niet eenvoudig om die kunst aan jonge kinderen te leeren.

Maar bovenal vormt, evenals bij de vergelijking met de H. B. S., het verschil in doelstelling het beslissende onderscheid. Op de school is het alleen maar te doen om aan de leerlingen wat te leeren; in het leger moet thans op den voorgrond staan de vorming van onderwijzers-aanvoeders.

Dat daarvan thans meer noodig zijn dan vroeger, is waarlijk niet de schuld van het nieuwe stelsel. Het voor de oorlogsformatie vereischte aantal aanvoeders moet worden opgeleid. Daaraan kan niemand ontkomen.

Maar aan den eisch kan alleen beantwoord worden als er minder beroepskader is, anders wordt, zooals Generaal VAN DAM VAN ISSELT opmerkte, de soep te dun.

Als het volgens een der tegenstanders onmogelijk is om met dilettanten het leger op te leiden, dan is het niet alleen onmogelijk, maar ook ontoelaatbaar om het leger door die dilettanten in den oorlog te doen brengen. Het werd daarbij een groote tactische fout genoemd, dat ik heengegleden ben over het bewijs der mogelijkheid van de opleiding door verlofskader. Tegelijkertijd werd dat bewijs echter onmogelijk verklaard. Het zal den tactici duidelijk zijn, dat het een strijdt met het ander: als iets onmogelijk is, dan is het tactisch juist om er overheen te glijden.

Maar dat bewijs is volstrekt niet onmogelijk. Integendeel,

het wordt jaar in, jaar uit in Zwitserland gedemonstreerd. Met minder onderwijskrachten, dan waarop het nieuwe stelsel rekent, worden daar in minder tijd uitstekende resultaten bereikt. Indien men zich er op beroept, dat in de Zwitserse school ook ouderen van het verlofskader als onderwijzer optreden, dan staat daartegenover, dat in het nieuwe stelsel nog veel meer beroepskader, dan deze ouderen, beschikbaar is.

Nadrukkelijk werd daarbij gevraagd, waarom in het leger mogelijk zou zijn wat men nergens ziet: werken, zonder een uitgebreiden kern van ouder ervaren deskundig personeel.

Dit berust echter klaarlijklijk op een misverstand. De kern verdwijnt in het nieuwe stelsel geenszins, maar blijft integendeel naar verhouding zéér talrijk. Tegenover een, onder de wapenen zijnd dienstplichtig personeel van omstreeks 11.000 man blijft in het nieuwe stelsel een kern van 2.000 man beroepspersoneel bij den troep. Ik zou daarom willen vragen: in welke inrichting van onderwijs in de burgermaatschappij vindt men een dergelijken *reusachtigen* kern van vast personeel, in een verhouding van ongeveer 1 op 5?

Ook anderen zeggen, dat er nu reeds te weinig beroepspersoneel is. Kan men dat bij dergelijke getallen volhouden? Zeker, ik weet ook, dat er onderwijzers aan den dienst onttrokken worden voor andere diensten. Maar vooreerst zal dat in het nieuwe stelsel veel minder noodig zijn, omdat het verlofspersoneel de meeste dier andere diensten zal verrichten.

Is bovendien dat onttrekken thans niet een bewijs van een tekortkoming in de organisatie en van overvloed aan onderwijzend personeel? Kan men zich b.v. voorstellen, dat een onderwijzer van de volksschool uit zijn klas zou worden gehaald voor andere diensten, b.v. om te gaan schrijven op een of ander bureau? Ik mag hier dan ook niet verzwijgen, dat ik herhaaldelijk berichten heb gekregen uit de provincie, dat officieren en kader elkander in den weg loopen.

De officieren klagen zelf over hun ondergeschikt werk. Ik vraag: is het een goed gebruik van werkkrachten, wanneer het arbeidsveld van mannen als mijn geachte opponenten,

de kapiteins CARSTENS en VAN ANDEL, beperkt blijft bij zeer minieme afdeelingen?

Meer eerbied heb ik voor het argument, dat het thans aanwezig beroepskader onmisbaar is voor de oorlogsenca-dreering. Toch niet veel eerbied. Niët omdat er daartoe te veel beroepskader is. Integendeel juist omdat er zóó weinig beroepskader is, dat het middel reeds thans absoluut ondeugdelijk geworden is.

Dat neemt niet weg, dat ik dat weinige niet graag zou zien verminderen, voor er iets anders voor in de plaats komt.

Daarom heb ik ook de inkrimping van het beroepskader bepleit „met inachtneming van de uitkomsten van de verbetering in het verlofskader.”

Natuurlijk is dat niet bedoeld als proef. Dan zou ik het er uiteraard bij gezegd hebben. De bedoeling is slechts, als ik mij zoo mag uitdrukken, om geen oude schoenen weg te werpen vóór men nieuwe heeft.

Er is in mijn gedachtengang geen sprake van een proef.

Het is boven allen twijfel verheven, dat het verlofskader beter zal worden door het met de instructie te belasten, in het bijzonder, dat het daardoor beter zal worden opgevoed voor het voeren van gezag. Het verheugt mij bijzonder daarin sprekers, als de generaal Jhr. WITBERT en de kolonels SCHURMAN en EYSELL aan mijn zijde te hebben.

Er is daarover twijfel geuit; de mogelijkheid is zelfs ontkend.

Maar dan wil ik daar tegenover stellen, dat *indien hierin verbetering onmogelijk is, dan ook het tegenwoordig stelsel absoluut onhoudbaar* is. Dan is er geen andere uitkomst dan terugkeer tot een klein leger, volledig met beroepskader geëncadreerd.

Hoe is het echter mogelijk, dat hier het denkbeeld verkondigd kon worden, dat de tucht in oorlogstijd wel terecht komt? Was dit waar, dan zou men ook niet langer het recht hebben om in vreedstijd tucht te eischen. De militaire rechtspraak zou dan in vreedstijd geen dag langer gehandhaafd mogen worden.

Maar het is niet waar. De handhaving van de tucht in

oorlogstijd stelt de zwaarste eischen. De ontwikkeling van de tucht is de zwaarste, maar alles beheerschende opdracht voor de opleiding in vreedestijd.

Die tucht moet berusten op wederzijdsch vertrouwen, eerbied en gezag.

Maar hoe kan die grondslag ontstaan, als het verlofskader niet in staat gesteld wordt om zelf dien grondslag te leggen?

Tucht is niet een leervak, dat door beroepskader kan worden onderwezen en dat daarna eens en vooral en tegenover iedereen geldt. Zij is geen leervak maar een verhouding. Het baat ons daarom niets, of het beroepskader de tucht kan onderhouden. Het verlofskader, de oorlogsaanvoerders moeten het kunnen. Daaraan valt niet te tornen. En daarom is het nieuwe stelsel onherroepelijk noodig, omdat dit, in tegenstelling met het bestaande, daartoe de mogelijkheid verschaft.

Natuurlijk moet men daarmee geen gevaarlijke proeven nemen en niet het risico loopen, dat het bij de opleiding een „janboel” zou kunnen worden. Daarom blijft dan ook in het nieuwe stelsel een betrekkelijk nog zeer sterke kern van beroepskader, naar verhouding van de totale vredessterkte ongeveer de oorlogsen cadreering met beroepsofficieren en -onderofficieren. 1) Men kan dan bezwaarlijk vrees uiten voor de handhaving van tucht en orde. Ik hoop dat

1) De Commissie WITTERT stelde het totaal aantal officieren benodigd in de Oorlogs-Regimenten Infanterie op 2.7%, dat der onderofficieren op 4 maal dat percentage, te samen dus 13½%.

Tegenover de vredessterkte van de lichte (bij gelijke verdeling over de ploegen te stellen op hoogstens 11.000 man) zouden naaar dien maatstaf noodig zijn 1485 man kader. Er is in het nieuwe stelsel gerekend op 4000 man beroepskader, waarvan 2000 bij den troep.

Bij een Brigade Infanterie komen jaarlijks ongeveer 1200 man, in iedere ploeg 600. Gerekend naar de oorlogsen cadreering zouden daarbij noodig zijn 81 man beroepskader, terwijl het stelsel aanneemt 100 man beroepskader, behalve de meer dan volledige cadreering met verlofskader.

De cadreering is dus nog zeer ruim geraamd, als gezegd, om elken vrees voor mislukking uit te sluiten.

ook de Generaal Jhr. WITTERT en de Kolonel SCHUURMAN tegen een dergelijken stam van beroepskader geen bezwaar zullen hebben.

Het heeft mij getroffen, dat de tegenstanders, die zoo afwijzend staan tegenover de opleiding door verlofskader, in het geheel er niet tegen geprotesteerd hebben, dat dit denkbeeld ten grondslag ligt aan het bestaande stelsel.

Het vóór-onderricht is grootendeels in handen van verlofskader. En bij dat vóóronderricht, waarbij volgens de plannen van den minister, straks *uitsluitend* verlofskader als onderwijzer zal optreden, is veel en veel minder beroepspersoneel voor leiding en toezicht dan in den troep onder het nieuwe stelsel. Niettemin neemt het bestaande stelsel aan, dat de resultaten véél beter zijn. Immers, wat de legeropleiding in vier maanden bereikt, doet het vóór-onderricht in minder dan de helft van den tijd.

Er is gezegd, dat bij het vóór-onderricht het verlofspersoneel uit uitgezochte krachten bestaat en betaling geniet. Maar de betaling verbetert het gehalte niet; en bij de uitbreiding van het verlofspersoneel in dit plaatselijk georganiseerd instituut zal men vooral in kleine plaatsen zich tevreden moeten stellen met de beschikbaren.

Hoe kunnen de heeren, die dit vóór-onderricht zonder protest aanvaarden, dan volhouden, dat in het nieuwe stelsel het verlofskader, nog wel onder rechtstreekse leiding en toezicht, in veel langeren tijd onvoldoende resultaten zou bereiken?

Er is ook gezegd, dat de geest onzer bevolking zooveel te wenschen overlaat en in Zwitserland zooveel beter is.

Ik zou hiertegen ernstig willen protesteeren.

De geest onder onze dienstplichtigen is volstrekt niet slecht, over het algemeen uitstekend. Indien wij er niet in slagen om belangstelling voor het leger te wekken en levendig te houden, dan is dat onze schuld; de schuld van de wijze, waarop b.v. het verlofskader buiten het werk gehouden wordt.

Geeft dat kader een belangrijke taak, herhaal ik, dan zult gij niet te klagen hebben over gebrek aan belangstelling.

Wat de heer KLEIN daarover gezegd heeft is mij uit het hart gegrepen.

Ik mag er hier aan herinneren, dat in Zwitserland kolonel WILLE de bruikbaarheid van het leger aanmerkelijk verhoogd heeft, door bij groote oefeningen de mentors *'af, te schaffen*, en vertrouwen te stellen in de leiders van het verlofskader.

Ook het argument, dat de Zwitsers zooveel beter geschikt zijn omdat zij een oud soldatenvolk zijn, gaat m.i. niet op. Kan men ook niet zeggen, dat wij een volk van zeevaarders zijn? Maar daarom zijn wij nog niet allen van nature geschikt om oorlogsschepen te bedienen.

De compagnie op oorlogsterkte is te groot genoemd als oefeneenheid. Een der debaters beriep zich er op, dat dit denkbeeld nergens verwezenlijkt is.

Ik laat nog daar, dat dit denkbeeld in Zwitserland is aangeprezen door BOPP, dien deze debater zelf als autoriteit heeft aangevoerd, en dat het denkbeeld voor Frankrijk tot zekere hoogte is aanbevolen door niemand minder dan den generaal WEYGAND.

Maar bovendien bestond voor de handhaving van kleine eenheden tot dusver een dwingende reden, n.l. dat de compagnieën de kernen waren en dat het oorlogsberoepskader anders niet onder dak kon worden gebracht. De compagnieën zijn thans in het bestaande stelsel echter volgens den Minister van Oorlog niet meer dan recruten-depôts, en alleen voor de oorlogsbehoefte zal reeds thans geen beroepskader meer in dienst gehouden worden.

De reden voor kleine eenheden is daarmee vervallen.

Er zijn tegen de groote oefeneenheden zgn. paedagogische argumenten aangevoerd.

Maar het is toch niet houdbaar, dat alleen de opleiding van soldaten zoo verschrikkelijk moeilijk zou zijn, in tegenstelling niet alleen met alle burgerlijke takken van onderwijs maar zelfs met militaire. Ik wijs b.v. op de Scholen voor Verlofs officieren, waarbij de samensmelting ontraden werd, omdat de commandant bij een sterkte van 150 leer-

lingen en 150 soldaten nog juist op allen zijn persoonlijken invloed kon doen gelden.

Tot mijn vreugde zag ik dan ook kolonel Jhr. RoëLL, die in het begin zijner rede deze paedagogische bezwaren aanvoerde, deze tegen het slot over boord werpen, toen hij één school per Regiment aanbeval.

Hij wilde deze indeelen in klassen. Maar dat wil ik natuurlijk ook. De vorming van een oorlogscompagnie impliceert uiteraard niet, dat er altijd compagniesgewijze geoefend wordt. Maar het leven in een compagnie, het „oorlogshuishouden”, wordt alleen in dat oorlogshuishouden geleerd. En het oorlogs-kader wordt alleen dan geoefend in het hantieren van zijn oorlogsinstrument, de oorlogscompagnie.

Bovendien acht ik het van groote waarde, dat daardoor iedere herhalingsoefening tevens een mobilisatieoefening wordt en dat door het werken met oorlogseenheden het verband in de compagnie tot stand komt.

Het is een groote leemte dat mobilisatie-oefeningen thans ontbreken. En voor het verband in de compagnie kan men wel hopen op de herhalingsoefeningen. Maar dat is niet voldoende en het bij de herhalingsoefeningen gelegde verband wordt thans niet eens bewaard, omdat de compagnie telkens en ook bij de mobilisatie weer anders is samengesteld.

Tegen dit denkbeeld is aangevoerd het verloop, en kolonel RoëLL verwarde hierbij even mijn voorstel en het Standaardstelsel. Ik heb niet gesproken van het verdeelen van de jongste lichten.

Ik heb reeds in mijn voordracht opgemerkt, dat het verloop drieledig is: bij opkomst, in den loop der jaren, en bij mobilisatie.

Het eerste is het sterkste en geheel te ondervangen door de uitgestelden bij de lichter over te doen gaan, waarbij zij onder de wapenen komen.

Het verloop in den loop der jaren is zeer gering. En het verloop bij mobilisatie heeft op het stelsel geen invloed.

De eenheid behoeft dus door het verloop nagenoeg niet aangetast te worden.

Iets anders is het met het uitstel van herhalingsoefenin-

gen. Ik kan niet beoordeelen, of dat uitstel zoo onvermijdelijk is in de mate, waarin het gegeven wordt.

Maar het zal duidelijk zijn, dat de invloed daarvan nadeliger is, naarmate het aantal bijcegehoudenenen kleiner wordt. Dit blijkt overtuigend als men het voorbeeld sterk neemt. Neem b.v. dat 75 % uitstel krijgt, dan blijven van 4 opgeroepen er één en van 200 althans nog 50 over.

En nu is het wel zeer merkwaardig, dat dit uitstel wel aangevoerd wordt tegen de groote eenheden maar niet tegen de kleine. De groepjes worden thans met pijnlijken zorg bijeen gehouden, heet het.

Maar het verlofskader, dat met de compagnie bij herhalingsoefeningen moet werken, merkt er niets van.

Het verlofskader, juist de velen onder hen die van goeden wil zijn, gevoelen diep het gemis aan verband en onderlinge bekendheid.

De mannen, die in oorlogstijd moeten samenwerken, kennen noch elkander, noch hun ondergeschikten, noch hun commandanten, noch de eenheid, waarin zij moeten werken.

Indien men dan tegen een regeling, waarin dat zooveel mogelijk veranderd wordt, aanvoert dat dit paedagogisch onjuist is, dan kan ik alleen verklaren, dat ik een lijnrecht tegengestelde opvatting van paedagogie heb.

Ik moet thans nog iets zeggen over de financieele zijde van het vraagstuk. Er zijn mij dienaangaande allerlei verwijten gedaan. Het was mij alleen te doen om bezuiniging het streven om buiten de beknibbeling te komen is mijn richtsnoer; het is gevaarlijk om er over te praten; het is verkeerd om te wijken voor beknibbelen en afkappen; het lukt toch niet om het beknibbelen te doen staken; er komt geen bezuiniging, enz.

Ik heb reeds gezegd, zoowel op de vorige vergadering als hedenavond: het duidelijk aangegeven doel van mijn voordracht is niet bezuiniging, maar verbetering van de weermacht. Men kan dat niet bestrijden door mijn betoog eigendunkelijk om te draaien. Wel heb ik betoogd: wij moeten ons aanpassen aan de realiteit. En de realiteit is: geen verhooging maar veeleer verlaging van uitgaven.

Maar men kan mij toch bezwaarlijk verwijten, dat ik de realiteit aldus zie, en uiteraard nog veel minder dat zij aldus is!

Kan men deze realiteit ontkennen?

Als ik spreek van het brengen buiten de beknibbelsfeer, bedoel ik natuurlijk niet het streven van de défaitisten tegen de militaire uitgaven, noch zelfs in de eerste plaats het toezicht van de volksvertegenwoordiging.

De dwang tot inkrimping der begrooting wordt reeds uitgeoefend vóór de begrooting in de Kamer komt. Die drang zal niet eindigen voor een groote mate van efficiency is bereikt.

Het beslissend woord is hierin aan de Regeering zelve. En wat zien wij thans?

Beknibbelen. En omdat de begrooting niet normaal omlaag kan: afkappen.

Een debater vroeg: Moeten wij wijken voor beknibbelen en afkappen?

Ik zou willen antwoorden: het wordt ons niet gevraagd. De Regeering is zoo vrij om het te doen zonder het aan ons te vragen.

De heer ROELOFSEN heeft er aan herinnerd, dat wij onder een vorige Regeering een bezuiniging van 6¼ miljoen op een begrooting van 59 miljoen zagen beloven. En zoo zien wij ieder jaar wat afkappen.

Wat helpt het dan of wij daarvoor de oogen sluiten en besluiten om niet mee te doen aan afkappen enz.? Daarmee veranderen wij niet de realiteit.

Alleen aan een doelbewuste leiding zal het mogelijk zijn de nadeelige gevolgen van den opgelegden drang te ontgaan.

Daarnaast moeten wij bedenken, dat er nog heel veel geld noodig is voor allerlei dringende eischen, terwijl de begrooting automatisch uitzet.

Kan men dan zeggen: de Minister moet overwegen wat noodig is en daarvoor een meerderheid vinden?

De werkelijkheid is, dat iemand, die zoo denkt, geen minister is. Ik begrijp niet, dat een debater, die de departe-

mentale praktijk kent, een dergelijke onwerkelijke theorie verkondigen kan.

Is het dan niet veel beter de feiten onder de oogen te zien en een plan te maken met de door de regeering voor een reeks van jaren verlangde bezuiniging en daarvoor tegemoetkoming in ander opzicht trachten te bedingen?

Was dit geschied bij de afvloeiing, dan zouden wij thans veel verder zijn. Dat psychologisch moment is verzuimd. En dat verzuim dreigt te worden bestendig.

Bovendien herhaal ik wat ook aan het slot van mijn vorige voordracht is gezegd: alleen een hooge graad van doelmatigheid zal het leger buiten de sfeer van beknibbeling kunnen en mogen brengen.

Ik herhaal dat, omdat m.i. ieder Nederlander en in de eerste plaats de officieren mee moeten werken tot het verkrijgen van efficiency.

In de eerste plaats de officieren, omdat geld weerbaarheid is en omdat uitgaven met onvoldoende rendement ten nadeele komen van noodzakelijke verbetering in de weermacht.

Een hooge graad van doelmatigheid is ook het beste, op den duur het onmisbare middel om het *défaitisme* te weerstaan.

Er is mij tegengeworpen, dat een krachtige bezuiniging niet dadelijk te bereiken is. Dat spreekt van zelf en heb ik zelf reeds in mijn voordracht geconstateerd. Bezuiniging kan alleen op het beroepskader verkregen worden en is dus in haar volle grootte niet aanstonds bereikbaar. Maar daarmee is zij nog niet weggecijferd. Zij komt geleidelijk in haar volle grootte binnen.

Een groot deel der bezuiniging zal besteed moeten worden aan verbetering der weermacht. Dat is het uitgesproken doel der beweging. Daarmede wordt de doelmatigheid der uitgaven rechtstreeks verhoogd.

Overigens make men zich van de kosten voor het verlofskader in het nieuwe stelsel geen overdreven voorstellingen. Voor de verlofsofficieren is geen verlenging, hoogstens verschuiving van den dienst beoogd. Alleen zullen zij een paar

maanden langer in den vaandrigrang in plaats van dien van sergeant dienen. Gelukt het den diensttijd der verlofs-
 onderofficieren b.v. 3 maanden te verlengen, dan blijven de
 meerdere kosten voor het verlofskader nog beneden 1½ mil-
 lioen en blijft er dus nog zeer voldoende ruimte voor andere
 verbeteringen en bezuiniging. *Het is bovendien m. i. aller-
 minst uitgesloten, dat later de mogelijkheid zal blijken, om
 dezen stap in de richting van het Standaard-stelsel door een
 nieuwen te doen volgen. (Zie de noot op blz. 701).*

Er is mij verweten, dat ik te weinig van andere wapens
 gezegd heb.

Ik heb mij in dat opzicht met voordacht beperkt.

In de eerste plaats, omdat het hier alleen om de beginse-
 len gaat en gaan kan, en het daarom voldoende was de
 bedoeling te verduidelijken bij één wapen.

Maar bovendien stelt een „legerhervormer”, zooals de
 heer CARSTENS het uitdrukt, zich altijd bloot of aan het ééne
 verwijt, dat hij zich op andermans terrein begeeft of aan
 het andere, dat hij niet volledig is. De heer CARSTENS ge-
 bruikt deze verwijten zelfs gelijktijdig.

Daarom heb ik er de voorkeur aan gegeven om af te
 wachten, welke gegevens de tegenstanders van andere
 wapens te berde zouden brengen.

Ik zal daarom thans gaarne iets over de bereden artillerie
 zeggen aan de hand van de gegevens van den heer CARSTENS.

De heer CARSTENS meent, dat een oordeel over het be-
 staande stelsel thans nog niet kan worden uitgesproken.

Het komt mij echter voor, dat hij zelf ruimschoots ge-
 gevens verschaft voor een zeer ongunstig oordeel, ja, voor
 een oordeel, dat de tegenwoordige toestand hopeloos is.

Zijn heele betoog is een aaneengeschakelde klacht over te
 kort aan beroepskader. Het begint al in vrede-stijd: door-
 loopend zijn er onderwijzers te kort, van de wachtmeesters
 gemiddeld drie, ongerekend nog dat de jong aangestelde
 wachtmeesters, die toch ook in de sterkte moeten voorkomen,
 z.i. aanvankelijk minder geschikt zijn.

Indien er bij de opleiding inderdaad zulk een tekort is,

dan moet zich dat uiteraard wreken in de resultaten van de opleiding.

Die moeten noodwendig onvoldoende zijn.

Immers, indien er met te weinig onderwijzers voldoende resultaten bereikt zouden worden, dan zijn er ook niet te weinig onderwijzers, is er dus geen tekort.

Ik moet dus aannemen, dat z.i. de opleiding onvoldoende is, en dat dus de lichte onvoldoende geoeffend naar huis gaat.

Nog erger is het tekort in oorlogstijd.

De lichten, die onvoldoende geoeffend met groot verloop zijn gegaan, komen nog minder geoeffend onder de wapenen.

Kader om die geoeffendheid bij te werken ontbreekt practisch. Bij de meeste batterijen zijn geen beroepsofficieren, hoogsten 1 á 2 beroepsonderofficieren, en het verloopskader is z.i. niet bekwaam tot het geven van instructie.

Bij de depots is z.i. beroepskader noodig; het is echter niet beschikbaar, zeker niet in voldoende mate. Hetzelfde geldt voor nieuw op te richten onderdeelen.

Voor vele functies in de gemobiliseerde artillerie zijn z.i. verloopsofficieren niet geschikt.

Verder is er z.i. nog sterke uitbreiding van de artillerie noodig; maar er is geen geld.

Dan zou men de legersterkte moeten verkleinen — maar dat is z.i. ontoelaatbaar.

M.a.w.: Wij zitten aan alle kanten vast.

Als het oordeel van kapitein CARSTENS juist is, hangt voorts de bruikbaarheid van de gemobiliseerde artillerie af van de aanwezigheid van enkelingen. Daarmee is het systeem veroordeeld!

Immers indien deze enkelingen uitvallen, dan kan de artillerie z.i. niet meer functioneeren. Het doel, waarvoor het leger bestemd is, eischt, dat men ter dege rekening houdt met de mogelijkheid van verliezen van den eersten dag af.

Vooreerst kan men daarom onmogelijk volstaan b.v. met een enkel beroepsofficier voor een bepaalde functie: als hij

uitvalt moet een ander, een verlofsofficier hem kunnen vervangen. Bovendien mag evenmin genoegen genomen worden met een kapitein, die zijn taak alleen vervullen kan met bijstand van een beroepsunderofficier.

Zou de heer CARSTENS zelf tevreden zijn, indien hij een batterij moest commandeeren en daarbij voor een belangrijk deel van zijn taak aan den leiband van een onderofficier moest loopen? De vraag stellen is haar beantwoorden. Die taak en verantwoordelijkheid zijn niet te dragen. Wie is eigenlijk voor dat deel van de taak dan verantwoordelijk, de wachtmeester of de kapitein, en wat gebeurt er als de wachtmeester uitvalt?

Die toestand is voor niemand te aanvaarden. Als men het batterijcommando aan een verlofsofficier opdraagt, moet hij daartoe geschikt zijn en de volle verantwoordelijkheid kunnen dragen.

Daarom is het m.i. zoo noodig, dat de vredesopleiding de dienstplichtigen vertrouwd maakt met het leven en werken in de oorlogseenheid, i.e. dus de batterij op volledige oorlogssterkte.

Natuurlijk wordt daarmee niet bedoeld, dat de opleiding en oefeningen *altijd* in dat batterijverband moeten plaats hebben. De samentrekking der opleiding in een groote school impliceert op zich zelf niets omtrent de regeling der opleiding en oefeningen en laat uiteraard zoowel kleine als groote klassen en oefeningen in allerlei verband toe.

Maar die samentrekking is m.i. *noodig*, omdat de oorlogsbatterij het instrument is, waarmee het verlofskader moet leeren werken *zonder hulp van beroepskader*.

Op beroepskader valt reeds thans niet meer te rekenen in de oorlogsformatie. Al kan men nog zoo mooi uitrekenen dat er hier en daar een enkeling voorkomt, de eerste de beste bom, de eerste de beste griepaanval kan dat kaartenhuis verstoren. Nu de organisatie van DIJK het beroepskader heeft teruggebracht tot 5 à 10 % van het benodigde *móet* het verlofskader zelfstandig kunnen werken. Als dat resultaat niet bereikt wordt kan het weinige beroepskader het leger niet redden.

Dat resultaat nu wordt niet bereikt in het bestaande stelsel.

Het is van alle zijden geconstateerd.

Daaruit volgt de dwingende noodzaak om van stelsel te veranderen.

Het is heelemaal niet te verwonderen, dat het verlofskader thans niet bekwaamd wordt voor zelfstandige vervulling van zijn oorlogstaak.

Het verlofskader kan niet bekwaamd worden om zelfstandig een oorlogsbatterij aan te voeren, te beheeren en te verplegen als dat kader in vredetijd niet daarin geoefend wordt, als zijn instrument, de oorlogsbatterij, in vredetijd zelfs niet bestaat, alleen maar bij uitzondering eens een enkele keer wordt bijeengebracht.

Is de opleiding geconcentreerd in een oorlogsbatterij, dan kan het voor het verlofskader een gewone, normale, dagelijkse prestatie worden om met dat commando uit te rukken; ook nu en dan voor meerdere dagen, met de zorg voor alles wat voor beheer en verpleging nodig is.

En bij herhalingsoefeningen moet het kader beginnen een batterij marschvaardig te maken met gehuurde of geleende paarden. **De herhalingsoefening is dan tevens de onmisbare mobilisatieoefening, die thans ontbreekt.**

Daarom geeft het nieuwe stelsel een kans, dat het verlofskader zijn taak volledig leert beheerschen, een kans, die het bestaande stelsel *niet* verschafft.

Het leger in vredetijd moet als een zuiver oefen-instituut beschouwd worden, sedert de reorganisatie van D.L.K. Maar meer dan ooit is dat het geval, nu vastgesteld is, dat de sterkte van het beroepskader geen verband meer zal houden met de oorlogsbehoefte.

De vraag is ook voor de artillerie, hoe dit oefen-instituut op de doelmatigste, efficiëntste wijze kan worden georganiseerd.

De concentratie der opleiding in scholen, bestaande uit batterijen op oorlogsterkte, maakt het mogelijk om complete batterijen af te leveren. Het schijnt dan zelfs uitvoerbaar om die aflevering bij iedere school twee maal per jaar te

doen geschieden, omdat de opleiding der beredenen, blijkens een mededeeling van kapitein CARSTENS, practisch toch geheel in zes maanden afloopt.

Is deze gedachte uitvoerbaar, dan kan met een brigadesgewijze organisatie, als voor de infanterie is uiteengezet, de heele opleiding der bestaande veld-artillerie geconcentreerd worden in zes batterijscholen: vier voor 7 c.M. batterijen, één voor 12 c.M. en één voor 15 c.M., met gecentraliseerde opleidingen voor kader en specialisten.

Daarmee wordt tevens de eventueele uitbreiding der artillerie zeer vereenvoudigd.

Iedere batterij-school kan dan de volledige oorlogsenca-dreering met beroepsofficieren en onderofficieren hebben voor leiding en toezicht op de meer dan volledige encadree-ring met verlofskader.

Men blijft dan nog zoover beneden de helft van de tegenwoordige kadersterkte, dat er alle ruimte is om eenig kader in reserve te houden, om in te vallen bij ziekte, verloven, cursussen.

Ten slotte zal ik nog een enkel woord meer rechtstreeks in antwoord zeggen tot de debaters.

In de eerste plaats tot de debaters, die geheel of nagenoeg geheel met het beginsel instemmen. Daartoe reken ik de oversten HARDENBERG en VERBERNE, majoor DE BRUYN en de kapiteins KLEIN, ROELOFSEN, LINDEN en WEBER.

Overste HARDENBERG dank ik voor den steun, dien hij zoowelsprekend heeft willen verleenen.

Over de hoofdzaak, de noodzakelijkheid der door mij verdedigde beginselen en veranderingen bestaat tusschen ons geen verschil van meening.

Voor zoover er verschil schijnt te bestaan, komt dit voornamelijk hieruit voort, dat de heer HARDENBERG de hoofdzaak uit een anderen gezichtshoek heeft beschouwd en voorgesteld. Hoe weinig invloed dit heeft, blijkt het best daaruit, dat wij beiden in het wezen der zaak met elkanders beschouwing kunnen instemmen.

De rede van dezen spreker was dan ook een welkome aanvulling op mijn betoog. In de eerste plaats, omdat hij de

tegenstelling der partijen wil verzachten, door er op te wijzen, dat mijn voorstel niet meer is en niet meer beoogt te zijn dan het aanvaarden van de consequenties van de reorganisatie-van DIJK. In de tweede plaats, omdat hij laatstgenoemde reorganisatie recht deed weervaren, door er op te wijzen, dat zij op haar beurt de onafwijsbare consequentie was van de onvermijdelijke bezuiniging, welke, ware zij op andere wijze nagestreefd, nog noodlottiger voor onze weerkracht zou zijn geweest.

Wanneer ik in mijn voordracht stelsel tegenover stelsel heb geplaatst, is dat alleen om beter over de noodzakelijkheid en het wezen der veranderingen te kunnen spreken, en allerminst om de tegenstellingen te verscherpen.

Daarom is er voor mij te meer reden, om de door dezen spreker gegeven aanvulling dankbaar te aanvaarden.

De rede van Overste VERBERNE ging eenigszins in dezelfde richting. Ik heb diens enthousiasme met genoegen aangehoord. Het is goed, dat ook op lichtpunten gewezen wordt. Niettemin erkent hij met mij de noodzakelijkheid van vermindering van beroepskader en tewerkstelling van verlofskader bij de instructie.

Het woord van Majoor DE BRUYN wil ik gaarne onderstrepen. Het past geheel in mijn vorig betoog. En ik waardeer zijn krachtigen steun te meer in verband met zijn functie bij de Legercommissie.

Het is, meen ik, juist gezien van kapitein ROELOFSEN, om ditmaal het vraagstuk in de eerste plaats van den militairen kant te bezien. Ik ben zeer erkentelijk voor de door hem gebrachte versterking van mijn betoog, b.v. door zijn waardevolle beschouwingen over het Zwitsersche leger.

Het meest misschien is waardering verschuldigd tegenover de reserve-kapiteins: de heeren LINDEN, KLEIN en WEBER, die de sympathie van het verlofskader in uitzicht stelden — een welsprekend bewijs, dat er meer van de medewerking van ons oorlogskader te wachten is dan velen veronderstellen.

Op de interessante vragen van kapitein LINDEN kan ik tot mijn leedwezen thans niet meer diep ingaan.

Dit is een nieuw onderwerp.

Ik moge hier thans volstaan met mijn sympathie te betuigen voor het instituut van den Kaderlandstorm en in het algemeen voor hetgeen de heeren KLEIN en LINDEN hebben gedaan om de vrijwillige deelneming aan militaire oefeningen te bevorderen.

Met Kapitein WEBER vertrouw ik in de mogelijkheid, dat het verlofskader voor de aan dat kader toegedachte taak bij de instructie ten volle geschikt zal zijn en daardoor ook voor de zooveel zwaardere taak in de gemobiliseerde weermacht.

Met deze heeren ben ik van meening, dat het element der vrijwilligheid thans te veel verwaarloosd wordt.

Tot zekere hoogte meen ik generaal Jhr. WITTERT, en de kolonels SCHUURMAN en MERENS als medestanders te mogen beschouwen.

Generaal WITTERT zou ik hier hulde willen brengen voor zijn krachtige bevordering van de werkzaamstelling van verlofskader bij de instructie. De conclusies van kolonel SCHUURMAN kan ik nagenoeg zonder voorbehoud onderschrijven.

Kolonel SCHUURMAN wil alleen *voorshands* het beroepskader niet verminderen. Dit is ook het standpunt van generaal WITTERT. Het verschil betreft dus voornamelijk het tempo.

Maar ik breng in herinnering, dat in het nieuwe stelsel naar verhouding der totale vredessterkte ongeveer op oorlogsenkadreering met beroepskader aan officieren en onderofficieren gerekend is (zie de noot op blz. 701). In het nieuwe stelsel staat b.v. bij de infanterie achter elke twee verlofsinstructeurs één man van het beroepskader: dat is toch waarlijk wel een maximum, als men de opvoeding der verlofsinstructeurs niet wil doen mislukken door achter elk hunner een man van het beroepskader te plaatsen. Bovendien moge herhaald worden, dat ik, in verhouding tot de sterkte van een ploeg, op meer beroepskader rekende dan deze beide debaters op beroeps- en verlofskader *te samen* bij de depôts in oorlogstijd. Zij deden dat noodgedrongen, maar niettemin oordeelden zij het voldoende, anders zou hunne taxatie geen beteekenis hebben.

Kolonel SCHUURMAN, en naar ik meen ook anderen, zetten enkele mijner voorstellen op zij met het argument: dat kan in ieder stelsel.

Op zich zelf is dat juist. Het geldt zelfs voor een groot deel van alle mogelijke voorstellen. Maar de hier gegeven voorstellen zijn juist alle te samen voorgedragen, omdat zij te samen een stelsel vormen. En door een deel daarvan op zij te zetten komt men niets verder. Zij zijn er niet minder noodig en nuttig om, al kunnen zij in ieder stelsel worden toegepast.

Kolonel MERENS staat in vele opzichten aan mijn zijde en ik ben dankbaar voor zijn woord van sympathie. Met zijn lievelingsdenkbeeld: het „bijzonder Reservekader” kan ik mij echter niet vereenigen. Ik geloof niet in de mogelijkheid om reserve-officieren in dienst te hebben, die ongeveer evenveel tractement genieten als beroepsofficieren.

Van de tegenstanders noem ik in de eerste plaats kapitein PREY. Deze geachte tegenstander had een moeilijke taak, omdat hij op zich genomen heeft mijn voordracht te bestrijden zonder deze te kennen. Daaruit is voortgekomen, dat zijn rede grootendeels langs mijn voordracht heen gaat. Voor zoover dat niet het geval is, bevat het vorenstaande reeds mijn bestrijding. Bovendien moge ik hem wijzen op eenige vergissingen, n.l. op blz 514 en 515, waar hij zegt, dat in het nieuwe stelsel het vormen van geheele compagnieën en de aanwijzing voor den kaderplicht na de inlijving niet mogelijk zouden zijn. Waar hij de bezuinigingen verkleint aan de hand van een anoniem artikel, dat hij aan minister VAN DIJK toeschrijft, vestig ik zijn aandacht op de door dezen bewindsman onderteekende M. v. A., die andere getallen noemt.

Kapitein VAN ANDEL kwam als man van de praktijk. Ik heb daarvoor allen eerbied. Maar ik kan hem wijzen op vele mannen van de praktijk, die met mij instemmen. Zoo kreeg ik ongevraagd bewijs van volledige instemming van eenige Hoofd-Instrueteurs, en ik mag hier noemen, behalve zijn eigen regiments-commandant, ook den Generaal VAN DRUNEN, die, hoewel mij persoonlijk onbekend, zijn instemming berichtte.

Overste SEYN heeft door zijn verklaring, dat het gezag van het verlofskader thans alleen berusten zou op afspraken, in het wezen der zaak het betoog voor de noodzakelijkheid van verandering krachtig versterkt.

Generaal VAN DAM VAN ISSELT heeft mij, meen ik, misverstaan, toen hij mij aan het beroepskader een zwijgende rol, een stomme voorgedij en een taak van weinig beteekenis deed toebedeelen. Integendeel heb ik nadrukkelijk gewezen op de verhooging in belangrijkheid van die taak en nergens, naar ik meen, heb ik gezegd, en zeker niet bedoeld, dat het beroepskader altijd „stommetje” zou moeten spelen, al is het m.i. noodig, dat het beroepskader er vóór alles naar moet streven om het gezag van het verlofskader te steunen en dus zijn eventueele opmerkingen moet ten beste geven buiten gehoor en gezicht der ondergeschikten.

Dat het leger ook vroeger in een onbevredigenden toestand verkeerde, kan m.i. nooit een motief zijn om daarin thans te blijven berusten.

Kapitein VAN SLOBBE meende evenals kolonel MERENS, dat de sterkte van het contingent niet zou toelaten om het op de voorgestelde wijze in oorlogssterke eenheden in te deelen. Ik stel er tegenover, dat ook de M. v. A. de actieve regimenten uit zes lichten betrekt, zoodat, indien zijn opmerking juist is, ook het bestaande stelsel verandering noodig heeft om dat mogelijk te maken. De vóórgeoefenden zullen m.i. in afzonderlijke compagnieën moeten worden vereenigd, omdat de samenvoeging van dezen en de overigen de oefening van beide categorieën schaadt. De behoefte aan ruimte in geldmiddelen voor het invoeren van verbeteringen betreft niet alleen de materieele uitrusting, maar minstens evenzeer het gehalte van het verlofskader.

Indien, zooals deze debater verklaarde, een handig inleider ieder stelsel verdedigen kan, moge ik dit retourneren met de opmerking, dat evenzeer een handig debater elk stelsel bestrijden kan.

Generaal TONNET betoogde in zijn gloedvolle rede, dat wij moeten halt houden met het oog op veranderingen in

de toekomstige internationale verhoudingen. Ik heb in mijn voordracht reeds uiteengezet, waarom het m. i. niet mogelijk is om halt te houden, noch gewenscht, omdat de waarborgen voor de zekerheid dier veranderingen geenszins aanwezig zijn. Die waarborgen, die zekerheid zullen wij moeten afwachten. Een beroepsleger, dat de Generaal, naar ik meen, in de toekomst zou wenschen, zou, binnen de grenzen van het budget slechts enkele duizenden mannen meer kunnen tellen dan de sterkte van het huidige beroepskader. Daargelaten, dat ook dan zeker het tegenwoordige beroepskader te sterk zou zijn, verdient het toch de aandacht, dat dit leger de preventieve werking bijna geheel zou missen.

De opmerking moge veroorloofd zijn, dat de Generaal m. i. te ver in de toekomst ziet. Waar de Generaal een paar jaar geleden nog aan de tegenovergestelde zijde stond, meen ik dat thans niet zoozeer de bakens verzet zijn, maar, als ik mij zoo mag uitdrukken, mijn hooggeachte oud-leeraar zelf.

Overste VAN ERMEL SCHERER meende ten onrechte, dat in het nieuwe stelsel om de 14 dagen een andere kapitein de compagnie zou commandeeren. Daar is geen sprake van. Voor doorlopende leiding en toezicht is er voortdurend de beroepsofficier-commandant van de school. De aangewezen verlofs-kapitein C.C. krijgt het commando gedurende zijn herhalingsoefeningen en voorts telkens als hij zich daartoe aanmeldt, dus ook b.v. als er iets bijzonders te doen is: eere-wacht, parade, belangrijke oefeningen enz.

Alles is wat te klein in ons leger, volgens dezen debater. Maar dat is juist het gevolg van het feit, dat er naar verhouding veel te veel wordt besteed aan het beroepskader. Dit versterkt dus het betoog voor de noodzakelijkheid van verandering.

Overigens meen ik voor- en tegenstanders reeds voldoende te hebben beantwoord.

M. d. V. Ik moet eindigen. Ik heb reeds te veel van Uw geduld gevraagd. Tot mijn verontschuldiging moge dienen, dat ik na het middernachtelijk uur ongeveer 20 sprekers, die 7 uur spraken, moest beantwoorden.

Ik ben overtuigd, dat de nieuwe richting baan breekt. Ik heb dat de vorige maal reeds betoogd.

Het departement gaat al verder dan de Standaard-school en heeft reeds thans verklaard niet meer beroepskader in dienst te willen houden dan voor het in vreedstijd te verrichten werk noodig is. Daarmee is het laatste beletsel voor de inkrimping uit handen gegeven.

Het is daarom niet meer de vraag: inkrimpen of niet.

De inkrimping zien wij voor onze oogen jaarlijks verder gaan. Daarom is het zaak te trachten z.m. compensaties te bedingen en de consequenties van de reorganisatie-van DIJK zoo goed mogelijk te aanvaarden.

Die consequentie is de vorming van complete oorlogseenheden onder het eigen verlofskader, als voorwaarde voor de richtige uitvoering der reeds thans aan het verlofskader opgelegde taak. Wie het verlofskader daartoe onbekwaam verklaart, veroordeelt niet alleen het nieuwe stelsel, maar tevens het bestaande, en daarmee onze heele oorlogsvoorbereiding. Alleen wie in het verlofskader vertrouwt voor instructie en aanvoering kan thans nog vertrouwen in de mogelijkheid van een behoorlijke oorlogsvoorbereiding. Wie dat vertrouwen mist kan ook in het bestaande stelsel niet berusten.

Ik heb getracht aan te geven, hoe wellicht compensaties te bereiken zijn en hoe de consequenties tot voordeel der weerbaarheid te aanvaarden zijn.

Daarmee heb ik op mijn manier de weerbaarheid willen dienen.

Dat is mijn doel en niet de bezuiniging, noch de inkrimping, als zoodanig.

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Aan het einde van dezen avond; zij het mij vergund tot slot het volgende in het midden te brengen:

Bedenklijk wordt het hier en daar geacht, dat het Bestuur de voordracht „DONK” in een onzer bijeenkomsten heeft laten houden; het onderwerp werd daartoe als zijnde van te politieke strekking niet geschikt geoordeeld.

Het Bestuur kan deze opvatting niet deelen. Aangezocht

door meerdere leden om, naar aanleiding van enkele uittalingen van den Heer DONK bij het debat over de voordracht SCHUURMAN, een spreekavond in te lasschen, waarin deze Heer zijn denkbeelden nader zou uiteenzetten, heeft het Bestuur besloten, dit verzoek toe te staan.

Welke redenen zouden er hebben kunnen bestaan, om het te weigeren?

Behoort het vraagstuk, door den Overste DONK behandeld, niet tot de onderwerpen van krijgskundig belang, die art. 2 van het Reglement van onze Vereeniging op het oog heeft?

Een weigering van het Bestuur, om het stelsel „DONK” tot een onderwerp van bespreking te maken, zou dan ook den indruk hebben kunnen vestigen, dat het Bestuur niet vrij was van partijdigheid of wel een behandeling in het openbaar van dat stelsel schuwde.

Die verdenking heeft het Bestuur niet op zich willen laden; het is daarbij der traditie getrouw gebleven, want — voor zoover ons bekend — heeft men nog nooit aan het Bestuur van Krijgswetenschap kunnen verwijten, niet onbevangen te hebben gestaan tegenover de vraagstukken, die voor een behandeling in onze Vereeniging in aanmerking komen.

De talrijke opkomst en de groote belangstelling voor het debat hebben overtuigend bewezen, dat het Bestuur er goed aan gedaan heeft, het stelsel DONK tot een onderwerp van bespreking te maken.

Vóór- en tegenstanders hebben zich nu duidelijk kunnen uitspreken, waarbij zij tevens waardevolle gegevens hebben verschaft aan hen, die mochten worden gesteld voor de beslissing of dat stelsel al dan niet zal worden aanvaard.

Als ik mijn indruk omtrent het gevoerde debat nog met een enkel woord mag samenvatten, dan zou ik voorop willen zetten, dat het stelsel DONK staat of valt met de mogelijkheid om het verlofskader tot deugdelijke instructeurs te vormen. De tegenstanders hebben niet verzuimd — rekening houdende met de realiteit — daarop het zwaartepunt van hun betoog te leggen en zij hebben gelijk gehad. Want nog

altijd geldt de oude stelling, nog immer is zij van kracht, dat de instructeurs beter moeten zijn, naarmate de eerste oefentijd korter is. In ons leger is de eerste oefeningstijd tot een *minimum* teruggebracht; onze instructeurs, onze opvoeders moeten dus aan de allerhoogste eischen voldoen.

Zoolang men daarin ten aanzien van het verlofskader niet kan slagen, kan en mag het stelsel-Donk niet worden ingevoerd, want dan zou het verbeteren van de bewapening en de uitrusting van ons leger — een der voornaamste bij-oogmerken van den Heer Donk — wel zeer duur, zelfs te duur worden gekocht. Dan zou met recht gezegd kunnen worden, dat getracht is een gat te stoppen maar ten koste van het maken van een ander. Trouwens dat zou de Overste Donk zelf ook niet willen.

Verder is hier heden avond en wordt ook elders herhaaldelijk gesproken over vermindering van het beroepskader tot de sterkte, die voor het uitvoeren van den vredesdienst strikt noodig is. Is dit nu de maatstaf, die aangelegd moet worden, moeten wij ons blind kijken op het vredesleger en het oorlogsleger niet in den kring onzer beschouwingen opnemen?

Ik betwijfel het.

Alle opleiding, oefening, organisatie enz. enz. zijn berekend, zijn opgezet voor den tijd van oorlog; getracht moet worden een zoodanig oorlogsinstrument te verkrijgen, dat zelfs bij het plotseling uitbreken van een oorlog voor zijn taak zal berekend zijn.

Dat zal o. m. hooge eischen stellen aan de hogere en lagere aanvoering: daartoe zullen kaderleden noodig zijn, die op elk gewild oogenblik ten volle voor hun taak berekend moeten zijn.

Hoe groot nu ook de waardeering is van het verlofskader, hoe hoog ook hun ijver, hun toewijding staan aangeschreven; over de geheele linie zal hun optreden niet zoo dadelijk vertrouwd geacht kunnen worden in de zoo juist geschetste oorlogsomstandigheden.

Wordt dit aanvaard, welnu, dan houde men bij het bepalen van de sterkte van het beroepskader niet uitsluitend

rekening met de behoefte voor vreedstijd, doch ook met de mogelijkheid om bij oorlogstijd in die functiën door beroepskader te kunnen voorzien, waarvoor meer dan gewone tactische of technische bekwaamheden noodig zijn.

Het Bestuur vindt in deze besprekingen een ongezochte gelegenheid zijn waarschuwend stem te doen hooren tegen het verder doen gaan met de bezuinigingen in het leger; ernstig moet onder de aandacht van het Nederlandsche volk worden gebracht, dat het doorvoeren van verdere bezuinigingen en in verband daarmee een te krappe berekening van het beroepskader, tenslotte zoodanige noodlottige gevolgen voor ons Leger zou hebben, dat het niet meer voor zijn taak berekend zal kunnen worden geacht.

Met warmen dank aan de Heeren DONK en PREV voor de moeite, die zij zich gegeven hebben, om hunne denkbeelden zoo helder in het licht te stellen, alsmede aan de Heeren debaters voor de wijze, waarop zij nadere toelichting gegeven en met den inleider van gedachten gewisseld hebben, sluit ik de vergadering.

Bijeenkomst van 11 Februari 1927 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Z.Exc. Luitenant-Generaal b. d. J. L. TEN BOSCH.

Aanwezig het Eere-lid: Z.Exc. Luitenant-Generaal b. d. H. KEMPER.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering en heet U allen welkom, in het bijzonder ons eere-lid, den Luitenant-Generaal KEMPER.

Daar geen mededeelingen van huishoudelijken aard zijn te doen, kan ik dadelijk het woord verleenen aan den Kapitein VAN SLOBBE voor het geven van nadere toelichtingen op zijne verhandeling over: *Het vraagstuk der bevordering van Officieren.*

Kapitein VAN SLOBBE geeft thans nadere beschouwingen over zijne verhandeling, die reeds in aflevering IV aan de leden is toegezonden en welke in onderstaande „stellingen” beknopt is weergegeven.